

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Scala Jacob

Lindeborn, Jan

Antverpiæ, 1666

Caput II. De Ascensu & Descensu quotidiano, sive De quotidianis Virginis
Exercitiis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49085](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49085)

CAPUT II

De Ascensu & Descensu quotidiano.

N rerum productione ab imperfecto ad perfectum procedit natura, antequam namque ex arbore fructus producat, videmus prius in terra plantari semen, hoc radices emittere, in furculos excrescere, ramos expandere, foliis vestiri, gemmas emittere, flores induere, ac tum demum dare fructus. Naturam Ars imitatur, Pictor etenim depicturus alicujus effigiem, cretâ prius eam in tabula delineat, inde diversos colores superinducit, ac tunc tandem imago resultat intenta. Ego exhibiturus Virginem Perfectam, Naturam æmulatus sum hæcenus & Artem, in capite præcedenti ejus Semen plantavimus, rudemque delineationem dedimus: quasi imperfectum fuit quod proposuimus, hoc autem capite ad perfectiora progrediemur, fructus ex hoc Semine educturi, & ultimos colores superinducturi, quo Virgo in actibus quotidianis perfecta resultet, tradendo scil. quomodo Scalam nostram ascendat & descendat indies,

§. I.

De Expergefactione.

Non apparet unde congruentius initium ducendum, quàm ab initio diei, expergefactione scil. Dico itaque Virginem Deo sacram, ac primùm
ma-

L. 3. de
Virg.

manè è somno expergiscitur, ascendere debere ad Deum, id est, cogitationum suarum primitias Domino offerre: & hic Ascensus primus est: cujus praxin antequam doceam, præmittendum à D. Ambrosio id Virgini præscriptum: *Primitias, inquit, Vigiliarum tuarum Christo dicato, primitias actuum tuorum Christo immola*: quâ loquendi formulâ præcepti hujus figuram duplicem insinuat, quæ de primitiis & primogenitis in Veteri Lege Judæis olim

Exod. 23: præscripta. De Primitiis habetur: *Primitias frugum*
19. *terræ tuæ deferres in domum Domini Dei tui & ibidem*

ibid. 34: offeres. De Primogenitis autem: Exod. 22. & 34. c.
26. Uti ergo Deus ab Israëlitis Ægyptiacâ servitute ex-

emptis meritò sibi olim primogenita tam in hominibus & jumentis quàm frugibus consecrari voluit, ita nunc in Lege Nova à Virginibus è mundi servitute ereptis potiori jure quotidianarum actionum tam internarum quàm externarum primitias sibi dedicari exposcit. *Primitias vigiliarum tuarum Christo dicato, primitias actuum tuorum Christo immola.*

At quomodo? Cogita dari tibi hunc diem ad Deum tui obsequium & animæ tuæ negotium promovendum: inde in gratiarum actiones prorumpere pro beneficio & in ferventia desideria divini famulatus. Vel ac si accedens ad Deum, à quo quasi absuisti dormiens, eum amanter saluta, tua obsequia defer, teque ipsam ei devove. Vel à Deo te excitari tibi imaginare tanquam ægrè ferens, utpote cui *deliciae sunt esse cum*

Proverb.
8: 31.

filii hominum tamdiu à tuo alloquio separari. Vel quid aliud cogitare poteris, quod tuæ magis arrideat devotioni, vel quod hæc tibi suggererit.

Atque hanc praxin vel ab insensibilibus creaturis

addisce: flores nonne vides sub vesperum folia contrahere, & ad ortum solis eadem manè denuò expandere? Flos es, O Virgo, in Ecclesiæ Viridario, si-
 ve, ut loquitur S. Cyprianus, *Flos es Ecclesiastici ger-* L. de hab. & disc. Virg.
minis: contraxisti cogitationum tuarum folia in &
 ob somnum? ecce reduci ad te Sôli justitiæ, eadem
 expande lætior, expande alacrior: etenim de Iusto Eccl. 39:6.
 scribitur quod *tradet cor suum ad vigilandum diluculo*
ad Dominum qui fecit illum, & in conspectu Altissimi
deprecabitur. Fontes obice objecto compressi, eo re-
 moto fluunt impetu majore: non putridum stag-
 num ut peccatores & mundi dilectores, sed fons es, Cant. 4:
 quô piorum desideriorum & sanctarum cogitatio- 13.
 num lymphis animæ tuæ terram riges, & mortifica-
 tionum aquis eluas imperfectionum sordes: obex-
 stitit hunc fontem, somnus tuus? eo disrupto fluant
 hi latices perniciores, alluant animam tuam, in mare
 magnum divinæ majestatis refluant. Clibanus igni-
 tus fenestrâ oclusâ servat intus calorem & ignem: at
 ac primùm hæc panditur, calor erumpit & flamma:
 fervet in corde tuo ignis divini amoris? somnus eum
 conclusit? hoc recedente ebulliat flamma dilectio-
 nis: non egreditur? signum est eum in te necdum
 accensum: si ve, ut loquar mitiùs, index est, si primi-
 tiæ Deo non dedicentur, non multum boni eo die de
 te exspectandum, si quidem vera est doctrina Cli-grad. 26.
 maci: „ Est è Spiritibus unus, qui præcursor dicitur,
 „ qui nos è somno surgentes protinus excipit, pri-
 „ mumque nostrum cogitatum inquinare nititur: da
 „ Domino primitias diei tuæ: erit enim tota ejus,
 „ qui prior occupaverit. Ecce causam tam exigui tui
 profectus etiam post renovata proposita, inquire num

reasis hujus defectus : rarò namque bono finiuntur
 exitu, quæ sunt malo inchoata principio : unde
 cum monuisset Seraphicus Scriptor : *Primitias cogi-*
rationum tuarum offer Deo : protinus subnectit hanc
 p. 1. c. 4. *rationem* : & *ex hoc eris ad omne opus devotior & ex-*
peditor totâ die ; magnus namque ad virtutem stimu-
 lus manè adfuisse Deo, ei obtulisse & addixisse nostræ
 fervitia.

Hinc familiarissima semper hæc praxis animabus
 Ps. 62: 2. divinâ charitate flagrantibus, è quibus Psalter : *Deus*
Deus meus, ad te luce vigilo : & quis harum vigiliarum
 fructus ? *sitivit in te anima mea, quàm multipliciter tibi*
caro mea : qui siti affligitur ad illud avidus anhelat
 quod torridas fauces refecerat : es Anima sitibunda
 sapuit tibi Dominus evigilanti ? sities eum toto die
 etiam corpore quoad actus mortificationum. Legis
 indies in tuis Horis ad Laudes, & fortè nunquam ac-
 tendisti ut æmulareris, & quod in eod. Psal. sequitur
 v. 7-10. *Si memor fui tui super stratum meum, in matutinis me-*
ditabor in te, quia fuisti adjutor meus, & in velamentis
alarum tuarum exultabo : adhæsit anima mea post te
me suscepit dextera tua, ipsi verò in vano quæsierunt
animam meam. Pleni sunt Psalmi hac ejus praxi, hinc
 26: 9. jusque fructibus, quæ & usitata Isaïæ : *De manè vigi-*
labo ad te. Actum agerem, si citarem omnes, ideo
 que claudet agmen B. Franciscus Salesius : is Patavium
 studiis invigilans & matrimoniali Ecclesiasticum Sta-
 tum præferens inter alia sibi hoc exercitium præscri-
 psit, additurus etiam aliquod sacrum mysterium
 Pastorum præsertim devotionem, qui in ipsis nascen-
 tis auroræ incunabilis divinum Infantem natum ad-
 orarunt : Mariarum sedulitatem, quæ ut viderent &
 venerunt

In Vita
 pag. 16.
 & 17.

venerarentur defuncti Salvatoris corpus summâ pietate commotæ valde manè unâ Sabbathorum venerunt ad monumentum.

Si itaque, Virgines Deo sacræ, familiaris vobis hujus ascensus praxis non fuerit hæctenus, sit imposterum: *Non defrauderis à die bono, & particula boni doni non te prætereat*, urget Ecclesiast. Cum Psalte sit ^{14: 14.} *Manè oratio mea præveniet te.* Expandite ^{Pf. 87: 14.} desideriorum & cogitationum Vela, quò ventum hauriatis divinarum aspirationum, si profectum amatis. Olim dolebitis hac methodo non vos usas. Amatis Deum? sine eo esse non poteritis: potestis autem esse? jam non amatis: obsita est foetido vitiorum suorum allio, quam cœlestis ille magnes ad se non trahit: non careat animæ vestræ terra hoc rore matutino.

§. II.

De Surrectione.

Monet Ecclesiasticus: *Hora surgendi non te trices: præcurre autem prior in domum tuam:* quo ^{cap. 32.} ^{vers. 15.} monito consulit duo: primam nempe hominis occupationem, cùm è lecto assurrexerit, debere esse Orationem, domo enim Oratorium significat, quod domus est animæ, ubi suâ hæc gaudeat libertate, sibi que vacet: & cùm hora surgendi venerit non pigritandum, sed surgendum alacriter: quod quomodo faciendum, Virginem docebit hic §.

Vesperis, antequam indormias, horam tibi statues quâ surgendum erit: vel, si jam ex consuetudi-

ne certum surgendi tempus habeas, aut ad surgendum exciteris, id necessarium non erit: dein cum corpore tuo pactum inibis, ut ad fatietatem totâ nocte quiescat, sed & tempore præscripto alacriter ad spiritualia exercitia assurgat, tempusque redimat, sibi ad quietem tam largè indultum. Satagendum tamen, ut non invitum sit, ne debitâ quiete fraudetur: ea namque quarumdam Virginum est indiscretio, ut nesciant in tempore vesperi decumbere, ideoque non sine difficultate & indispositione sciunt manè stratum deserere. Tandem signo vel horâ auditâ statim consurgens dices tibi ipsi: hoc signum magni Regis est, venite adoremus eum, & offeramus ei munera, quomodo loquebantur Herodi tres Orientales Magi: *Vidimus stellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum.* Quomodo etiam dixerunt & egerunt Pastores Bethleemitici: *Transeamus usque Bethleem, & videamus hoc verbum, quod factum est nobis: quod Dominus ostendit nobis: & venerunt festinantes.* Quò autem alacriores quietis locum deserant, solent Animæ piæ aliquot motiva tanquam calcaria habere in promptu: si quæ fortè ex vobis ea necdum habeat, suggeram aliquot pro singulis hebdomadæ diebus, alludendo ad Litanias iis recitari à vobis consuetas.

c. 4. & 7. Die Dominico ex Apocalypsi S. Joannis intueberis quasi cœlum apertum, & Sanctos omnes coram throno Dei & Agno prostratos, summâ alacritate & voce magnâ dicentes: *Benedictio & claritas, & gratiarum actio, honor Deo nostro in secula seculorum Amen.* Unde eriges te magno fervore iis te associandi: & ut illi eo in opere semper occupantur: *Beati enim qui*

Ps. 83: 5. *habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt*

dabunt te, ait Psaltes. Sic & tu surges eo animo, quòd totam quidem vitam, sed eum præcipuè diem cultui divino dedicatum velis infumere exercitiis pietatis. Et quòd te consideratio hæc amplius moveat, invitari te & vocari à Beatis ad hæc officia tibi imaginaberis. Et quæ hæc cogitans moras trahet?

Feriâ secundâ aspicias Deum quasi iratum & comminantem tibi ob multiplices præteritæ vitæ tuæ defectus, ac si diceret tibi: *Usquequò piger dormies? Proverb. quando consurges è somno tuo?* vel quod olim dictum 6:9.

Episcopo Sardicensi: *Si non vigilareris, veniam ad te tanquam fur, & nescies quâ horâ veniam ad te.* Apoc. 3:3.

Ideoque, ut eum tibi placatum reddas, surges velociter veniam petitura, vitæque emendationem promissura. Cui hæc cogitanti stertere placebit? Vel è pœnis purgatorii clamantes audies defunctos, non modo suffragia tua requirentes, sed & amicè monentes, ne otiosè transigas tempus tuum; at ut salutem tuam advigiles, & pro erratis satisfacias, cum jam facile possis, ne postmodum apud eos luere cogaris: inde asurges eo proposito transigendi hunc diem ac si vitæ tuæ ultimus foret, & quomodo eum totamque vitam tuam impendisse te voles in illo momento, quo oculis corporis sopitis evigilabis in diem æternitatis, tuamque ignaviam deflebis. Quæ hîc difficilis erit?

Feriâ tertiâ Spiritum Sanctum audies rogantem te, ut surgas, quòd suas tibi inspirationes communicet, & in te effundat gratiæ suæ munera, ac si diceret: *Surge, propera amica mea & veni.* Ferrea sit & adamantina, quam hæc suavissima alloquia non moveant; nec amat profectum suum, quam hæc blanditiæ non rapiant: audis jam amore lucri opifices accinctos

operi, & te non trahit lucrum animæ tuæ? Vel Angelos contemplare ante Dei thronum astantes paratissimos ad voluntatem ejus faciendam, *nonne omnes*

Heb. 1:14. sunt administratorii spiritus? in c. præcedente Virgines sæpius Angelos diximus: exfiliens ergò dices: Ad idem & ego vocor, teque ad nutum ejus exequendum offer: nonne id eum delectabit qui nos orare docuit:

Matth. 6. Fiat voluntas tua sicut in cælo & in terra? Vel etiam

10. Angelum tuum Custodem te excitantem atque exhortantem ad surgendum apprehende: ut namque Angeli delectantur obsequio divino, ita suos clientes ad idem illud exstimulant: sic solitus excitari à suo

Hist. Soci- Joannes Carrera Novitius Societ. Jesu. Accipe igi-

et. L. 13. tur ex ejus ore quod olim D. Petrus, de quo in Acti-

c. 12:7. bus: *Percusso latere Petri excitavit eum dicens: surge*

3 Reg. 19:7. *velociter. Et quod Elias, quem Angelus Domini te-*

tigit, & dixit illi: surge, comede, grandis enim tibi re-

stat via. Verè grandis via! quantum enim adhuc

abes à vera perfectione! ut ergo, qui longum iter

cogitant, maturè se itineri accingunt, ne seriùs veni-

entes nocte obruantur & à termino suo excludantur,

idem fac & tu.

Feriâ quartâ, quod in horto Gethsemani à Chri-

Luc. 22. sto dictum Apostolis, tibi applica: Quid dormitis?

46. *surgite, orate, ne intretis in tentationem. Ac primùm*

itaque tanquam in mediis periculis, ut revera

es, exfilias: propera ut per orationem te divi-

næ protectioni committas. Vel Patriæ nostræ

Patronos, qui & tui sunt apud Deum in cælo,

tibi annuentes intuere, urgentesque ut & tu sa-

lutem tuam Deo commendes, pro qua illi satagunt.

Feriâ quintâ, quæ dies Communionis est, dum

exci-

excitaris, vel campanæ sonitum audis, veniat tibi in mentem illud è parabola de decem Virginibus: *Clamor factus est, ecce Sponsus venit, exite obviam ei: 25: 6.* tunc surrexerunt omnes Virgines illæ, & ornaverunt lampades suas: Sapientes, quia è vestigio parata erant, intraverunt cum Sponso ad nuptias: fatuæ autem, quia moras nectebant, exclusæ sunt. Surge itaque & propera, ut Sapientibus te jungas, & ad surgendum urgeant te tot è tuis corrivalibus, quæ certant esse primæ. Urgeat te ipse Sponsus pulsans modò & præstolans ante januam cordis tui: *Ecce sto ad ostium & Apoc. 3: pulso: si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi 20. januam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum:* pudeat ei te inhumanam exhibere: cogita, quæ toties sine debita devotione ad Communionem accessisti, an non ex defectu hæc ortum habuerit tua ariditas: in Canticis pulsaverat Sponsus caput plenus *c. 5: 2.* rore, at dum Sponsa tardior advolat, *jam ille declinaverat atque transierat. vers. 6.*

Feriâ sextâ dici tibi à Christo existimabis: Surge & recide rationem tuam, ecce tot anni sunt, quod meis usa sis gratiis, redde earum rationem: quo audito surges confestim, ut ad rationem te præpares, vel ut debita deprecæris, si iis abusa sis: æmulare servum illum Evangelicum, qui procidens orabat dicens: *Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. Matth. 18: 26.* Vel crucifixum Dominum contèmplare præstolantem te, ut sub ejus umbram confugas, atque ex Arbore Vitæ, Cruce scil. fructus gratiarum decerpas cum illa quæ fatebatur: *Sub umbra illius, quem desideraveram, sedi, & fructus ejus dulcis gutturi meo. Cant. 2: 3.* amas hocce? festinabis proculdubio.

Sabbatho tandem Dominum cogitabis ab opere
Gen. 2:2. cessantem : *Requievit die septimo ab universo opere,*
quod patrarat, scribit Moyses, tibi que præcipientem,
 ut ei in operibus bonis succedas, ac si diceret
Josua. 7: quod olim Josuæ : *Surge, cur jaces pronus in terram.*
10. Recole hîc parabolam illam de patre-familias, qui
 exiit primo manè conducere operarios in Vineam
Matth. suam, teque unam ex iis imaginare, non quæ horâ
20. nonâ aut undecimâ, sed quæ sollicitaris summo manè.
 Vel Beatissimam Virginem Virginum omnium Patronam ad idem illud te excitantem & inducentem considerabis. Et quæ non obediet? Et hæc aliquot Motiva sunt, quibus tamen nolo vos astrictas; sed si quæ sint, quæ alia habeant, iis liberè utantur: hæc enim solummodò iis suggesta sunt, quæ iisdem etiamnum carent.

§. III.

De Vestitu.

Surrectionem sequitur Vestitus, de quo nunc tractandum : quod antequam fiat, recolligendum ex Genesi, ante Adami peccatum ejus usum non fuisse, siquidem priùs post esum pomi vetiti aperti sunt oculi eorum : *Cumque cognovissent se nudos esse,*
6. 3. *consuerunt folia ficus, & fecerunt sibi perizonata:* sed
ibid. vers. quia hæc facilè defluerent : *Fecit quoque Dominus*
7. *Deus Adæ & uxori ejus tunicas pelliceas, & induit eos.*
ibid. vers. Ideoque vestimenta testimonia sunt omissæ originalis justitiæ, & supplicia primæ Protoplastorum prævaricationis : *Omnia ista damnata & mortua mulieris*
21. *impe-*

impedimenta sunt, quasi ad pompam funeris constituta, scribit Tertullianus. Eoque intuitu in luxum vestitium gravissimè invehuntur Patres, nec parcunt iisdem Virginibus Deo consecratis, quæ eodem crimine tenentur reæ, quos inter excellit D. Cyprianus edito Libro *de Habitu & Disciplina Virginum*, quid est illis cum terreno cultu, & cum ornamentis, inquit inter alia, quibus dum hominibus placere gestiunt, Deum offendunt: ut enim ait Tertullianus Virginem alloquens: *Nupsisti Christo, illi tradidisti carnem tuam, illi sponsasti maturitatem tuam, incede secundum Sponsi tui voluntatem.* In vobis, teste D. Ambrosio, rejecta decoris cura plùs placet: & hoc ipsum, quòd vos non ornatis, ornatus est. At lubet Tertulliani verbis parum immorari: *Incede secundum Sponsi tui voluntatem*: unde autem eam intelliges, nonne ex tuis Superioribus? eo igitur habitu incedendum Virgini, quem illi præscripserint, vel probarint, seque inobedientem sciat, si alium assumpserit; quales deprehendentur plurimæ, si à capite usque ad calcem vestitus earum subjiciatur censuræ: Carthagini olim teste Tertulliano in præcit. *L. de Virginibus velandis*, quem ea de causa conscripsit, *Virgines hominum*, (seculares intelligit quæ cum patientia præstolantur procos) *Virginibus Dei*, iis scil. quæ ut loquitur D. August. *de Virgin. c. 11. Deo dicata piâ continentia* sunt tales, cùm modestiùs caput tectæ incederent, hoc tegumen violenter detraxerant: modò ratione planè contrariâ Virgines Dei (si tamen tales) Virginibus hominum sua caputia præripiunt, linteolis ac Tippiis (credo ut sibi cornua inesse ostentent, si quis eas offendat) ac illæ, æquè splendidè exornatæ: quarum

L. de Habitu muliebri.

L. de velandis Virgin.

L. 1. de Virgin.

rum capita *capita nudinatitia* vocat idem Scriptor. Aliquæ ulterius progrediuntur assumentes Caputia, Anglica dicta, ut usu suo (est ea mea suspicio) iterum consecrent, quæ quasi prophanata videbantur, dum illa haud ita pridem publico spectaculo ante Curiam Ultrajectinus Magistratus Lenoni per carnificem imposuit. Sed à capite, quod vexas non patitur, ad brachia descendamus, ea dices, nisi reliquus cultus contrarium suaderet, ad lavandum vel fordes extergendas succincta: multiplices enim pliocæ manicarum earumque amplitudo omnem ferè materiam sibi appropriant contra præscriptum D. Athanasii *de Virginit.* qui vult ut *sint manicae laneæ, brachia obtegentes usque ad digitos manuum*: ne tamen frigus noceat, aut nuditas pateat, *Modestia*, inventa scil. superbiæ, earum brevitatem suppleant: de thorace, collobiis & apparatu reliquo non est quod dicam, nisi quod de Socrate dicebat Plato, eum scilicet majore fastu Platonis fastum calcare, sic tales eodem calcare fastum secularium.

*L. de hab.
& discip.
Virg.*

*L. de Vir-
gin.*

At vestis cæteroquin non ornat. Sed quibus placere desideras? audi Cyprianum: „Nec computari jam potes inter puellas & Virgines Christi, quæ sic vivis ut possis adamari. Audi Basilium: „Perquàm iniquum & indignum est, cum Sponsus nimiam vi amoris impulsus nobilitatem & divitias spreverit, ignominiaque calcata extremam quoque sit perpeffus inopiam, ut nos illius paupertate ditaremur, Sponsam immortalitatis consequendæ causâ nolle pro se mortuo paria reddere, sed affluere deliciis, & in lasciviam solvi, & seculo configurari malle ac renuere cum illo pauper effici & humiliari

ri, qui propter se factus est pauper, ut ad proprias
 divitias divinitatis remeanti illi, quæ pauperi pro
 se effecto paupertatis accesserit consors, divitiarum
 quoque & regni in cœlis socia inveniatur: despi-
 ciat ergo prudens Virgo, quicquid oculis carnis
 aspicitur, quantumlibet id apud plerosque præcla-
 rum esse judicetur. hæc S. Antistes. *Vince ve-*
stem, (urget D. Cyprianus) quæ Virgo es, & *L. cit.*
quæ Deo servis: vince aurum, quæ carnem vincis
& seculum: non est ejusdem, non posse à majori-
bus vinci, & imparem minoribus inveniri.

Si vestimento negaveris alligatam Virginitatem:
 Idem dico & ego: ut namque Cappa Monachum
 non facit, ita neque indumentum Virginem: cur er-
 go illud tanti feceris, ut ad quærendam vesti mate-
 riam non sine scandalo secularium de officina in offi-
 cinam discurras? ut subinde sæpius dissuenda & re-
 formanda sit, antequam tuo sensui, ne dicam super-
 biæ, arrideat? *Virgo non esse tantum, sed & intel-*
ligi debet & credi, (inquit S. Cyprianus) ut ne- *L. cit.*
mo, cum Virginem videt, dubitet an Virgo sit:
quid ornata? quid compta procedit, quasi mari-
tum aut habeat aut quærat? timeat potius placere,
si Virgo est, nec periculum sui appetat, quæ ad me-
liora & divina se servat. Amictus enim corporis &
ingressus hominis juxta Scripturam enuntiant de illo. *Ecc. 19*
Ideoque Vestis talis sit sacræ Virginis, quæ testis existat *27.*
intimæ castitatis: nihil nitoris in habitu exterioris ho-
minis quærat, ne interioris hominis habitus sordide-
tur. Virgo, quæ ornatum corporeæ vestis affectat, ani-
nam suam virtutum splendore despoliat, &c. Probæ
præscribit S. Fulgentius. Non enim sic te indui, non c. 14.

sic ornari vult Sponsus, sed in anima tua omnem reponere gloriam jussit, Serm. quod fœminæ regulares viris cōhabitent, inculcat S. Chrysoſtomus.

Neque divitias suas prætendat: „Sunt enim ali-
quæ divites & facultatum ubertate locupletes, (ver-
ba sunt D. Cypriani) quæ opes suas præferant, & se-
bonis suis uti debere contendant. Sciant primò il-
lam divitem esse, quæ in Deo dives est: illam esse
locupletem, quæ locuples in Christo est: bona illa,
esse quæ sunt spiritualia, divina, cœlestia, quæ nos
ad Deum ducant, quæ nobiscum apud Deum per-
petuâ possessione permaneant: cæterum quæcun-
que terrena sunt in seculo accepta, & hîc cum secu-
lo remansura tam contemni debent, quàm mundus
ipse contemnitur, cujus pompis & deliciis jam
tunc renuntiavimus cum meliore transgressu ad
Deum venimus. Locupletem te dicis & divitem:
Sed divitiis tuis Paulus occurrit, & ad cultum at-
que ornatum tuum justo fine moderandum suâ
voce præscribit: sint, inquit, mulieres cum vere-
cundia & pudicitia componentes se, non in tortis
crinibus, neque auro, neque margaritis aut veste
pretiosa, sed ut decet mulieres promittentes castita-
tem per bonam conversationem. Item Petrus ad
hæc eadem præcepta consentit, & dicit: Sit in mu-
liere non exterior ornamentum, aut auri, aut vestis
cultus, sed cultus cordis. Quod si illi mulieres
quoque admonent coërcendas, & ad Ecclesiasti-
cam disciplinam religiosâ observatione moderan-
das, quæ excusare cultus suos soleant per mari-
tum: quantò id magis observare Virginem fas est,
cui nulla ornatus sui competat venia, nec derivari

1 *Timoth.*
2: 9. &
10.

1 *Pet.* 3: 3.
& 4.

„ in alterum possit mendacium culpæ, sed sola ipsa
 „ remaneat in crimine? Locupletem te dicis & divi-
 „ tem: sed non omne, quod potest, debet & fieri,
 „ nec desideria prolixa & de seculi ambitione nascen-
 „ tia ultra honorem ac pudorem Virginitatis extendi,
 „ cum Scriptum sit: Omnia licent, sed non omnia ^{I Cor. 6.}
 „ expediunt. Cæterum, si tu te sumptuosius comas, ^{12.}
 „ & per publicum notabiliter incedas, oculos in te
 „ juventutis illicias, suspiria adolescentium post te
 „ trahas, concupiscendi libidinem nutrias, suspi-
 „ randi fomenta succendas, ut, etsi ipsa non pereas,
 „ alios tamen perdas, & velut gladium te & venenum
 „ videntibus præbeas, excusari non potes, quasi men-
 „ te casta sis & pudica: redarguit te cultus improbus
 „ & impudicus ornatus, nec computari jam potes in-
 „ ter puellas & Virgines Christi, quæ sic vivis, ut pos-
 „ sis adamari. Locupletem te dicis & divitem, & u-
 „ tendum putas iis, quæ possidere te Deus voluit.
 „ Utere sed ad res salutares. *Tanta corpori suppeditet*
quanta necesse, & universa in animæ salutem impen-
dat. eidem præscribit D. Chrysostomus. At pergat ^{Serm.}
 D. Cyprianus: „ Utere sed ad bonas artes. Utere ^{quod Reg.}
 „ sed ad illa quæ Deus præcepit, quæ Dominus ^{fæm: viris}
 „ ostendit. Divitem te sentiant pauperes, locupletem ^{cohabi-}
 „ sentiant indigentes. (sive ut loquitur Antistes Me- ^{tent.}
 diolanensis, lubet enim illud hîc inferere: *Dives esto* ^{L. I. de}
sed pauperi, ut naturæ participes tuæ, sint etiam faculta- ^{Virg.}
tum.) „ Patrimonium tuum Deo fœnera: (Hoc ei
 qui non caret filiis hortamentum est, ait alibi Magnus
 Athanasius, qui caret imperium.) „ Christum ciba,
 „ ut Virginitatis perferre gloriam liceat, ut ad Do-
 „ mini præmia venire contingat multorum precibus
 ex-

L. de Bo-
no viduit:
c. 21.

„ exora. (quod & Viduis inculcatum voluit Præ-
sul Hipponensis: *In vobis amor divitiarum simul frige-
gescat cum amore nuptiarum, & pius usus rerum, quam
possidetis, ad spirituales delicias conferatur, ut liber al-
tas vestra magis ferveat adjuvandis egenis quàm dis-
tandis avaris: in thesaurum quippe cælestem non mi-
tuntur dona cupidorum, sed eleemosynæ pauperum, quæ
in immensum modum orationes adjuvant Viduarum.*
Sed quem iterum interpellavimus, in suis progredia-
tur Martyr gloriosus.) „ Nam delinquis & hoc ipso
in Deum, si ad hoc tibi ab illo divitias datas credis, „
ut illis non salubriter perfruaris: nam & vocem „
Deus homini dedit, & tamen non sunt amatoria „
cantanda nec turpia: & ferrum esse ad culturam „
Deus voluit, nec homicidia sunt idcirco facienda: „
aut, quia thura & merum & ignem Deus instituit, „
sacrificandum est inde idolis. Alioqui tentatio est „
patrimonium grande, nisi ad usus bonos census ope- „
retur, ut patrimonio suo unusquisque locupletior „
magis redimere debeat, quàm augere delicta. Or- „
namentorum ac vestium insignia & lenocinia for- „
marum non nisi prostitutis & impudicis sceminis „
congruunt, & nullarum ferè pretiosior cultus est, „
quàm quarum pudor vilis est. Hæc & plura alia „
Carthaginensis Præsul, cui concinit D. Hieronymus „
ad Demetriadem Virginem, eique inter alia scribit: „
Ex eo tempore, quo Virginitati perpetuæ conse- „
crata es, tua non tua sunt, imò verè tua, quia „
Christi esse cœperunt. Alii ædificent Ecclesias... „
non reprehendo... sed tibi aliud propositum est, „
Christum vestire in pauperibus, visitare in lan- „
guentibus, pascere in esurientibus, suscipere in his „
qui

„ qui tecto indigent , & maximè in domesticis fi-
 „ dei, &c. Cujus monitu finio hanc materiam, sit *Ve-* *Epist. ad*
stis nec satis munda, nec sordida, et nulla diversitate no- *Eustoch.*
tabilis. Time cæteroquin Domini minas: *Visitabo super* *Sophon. 1:*
omnes, qui induti sunt veste peregrina: idem Dominus *8.*
 est, cui omnes famulamini, idem etiam sit omnium
 Habitus, exulet hîc omnis singularitas: **Gelijcke**
Monnicken / gelijcke Klappen. Cave tamen *humili-*
tatem Vestium tumentis animo ne appetas, ex præcit.
 Hier. Epist. 13. ad Paulinum. *Æmulanda,* ideoque
 hîc non prætereunda silentio, *Proba Virgo Roma-*
na Avis atavisque nata consulibus & deliciis regalibus
enutrita, de qua *ad Gallam* Viduam ejus Sororem D. *Epist. 2. c.*
 „ Fulgentius: „ Delicias corporis quanta virtute *16.*
 „ contempserit, & quomodo suam famem satiandis
 „ faciat deservire pauperibus, nec ob aliud ipsa vili-
 „ bus tegatur indumentis, *nisi ut humilitatis propositum*
 „ *impleat, & vestiendis pauperibus jugem curam*
 „ *sanctæ pietatis impendat,* plenius ipsa videndo cog-
 „ noscis, quàm id à me velis audire, quod minùs pos-
 „ sum sermonibus explicare. Irreprehensibiles sunt,
 „ quotquot eam æmulantur. Disce igitur tu quo-
 „ que (commendat eid. S. Antistes) nihil tibi de no-
 „ bilitate generis assignare, & licet avo, patre, focero,
 „ marito Consulibus pridem fueris inter seculares il-
 „ lustris, nunc in eo te illustrem fieri cognosce, in
 „ quo tibi virtus humilitatis accrescit: Disce à Domi-
 „ no, quia mitis & humilis corde, & invenies requi-
 „ em animæ tuæ. Nec te illis, quos pascis aut vestis, *Ibid. c.*
 „ superiorem credas, aut pro eo quod tu tribuis, & *17.*
 „ illi accipiant merita tua Christi pauperibus antepo-
 „ nas, tanquam tu ideo potior sis, quòd plura con-
 tem-

tempferis : frustra enim contemnis facultates tuas, si noxias jactantiæ teneas in corde divitias : non enim illi soli peccant, qui pro divitiis, quas habent, aliquam gestant in corde jactantiam, imò gravius delinquent, qui volunt jactantiam cordis de divitiis habere contemptis, aut qui se propterea volunt pauperibus præponere, eò quòd plura videantur pauperibus erogare: non autem idem ordo est apud Deum, qui non quantitatem contemptæ facultatis, sed qualitatem voluntatis attendit. ,

Sed de his jam satis, ideoque à vestibulis ad vestiendum progrediamur, tradituri ut Ascensus sit in mystica nostra Scala, quid Virgini faciendum, erit talis, si vestem assumens teque ea induens piâ aliquâ consideratione te occupes, quæ tuam in Deum mentem elevet : suggeram aliquot, si quæ hîc steriles sint. Prima esse potest hominis præ bestiis miseria, quibus non necessaria vestis, sed data à natura : eccur hæc Domine homini negata? scilicet ut ei continuum esset incitamentum, quomodo corpori procurat vestitum & induit, ita multò magis curandum de vestimento animæ, idque quotidie. Vestem, corpori licet natura non dederit, habent tamen multi sine labore, vel à parentibus, vel ex hæreditate; vestem autem animæ nemo habet nisi ex proprio labore : inde propositum concipies satagendi pro ea, materialia, Dei nempe gratiam, postulans ab eo. Secunda esse poterit : quæ operi accingitur vestes congruentes assumit, dum lotricem aget, domum aut supellectilia expurgabit e-mundabitque, non meliores sed viliores assumuntur, signum operis secuturi est indumentum assumptum: dum ergo vestem tuam induis, quæ simplicior est, quæ-

quæque te Christi ancillam arguit, animam tuam ad laborem obdura: hodie, dicas, in Dei mei obsequio strenuam navabo operam; fui hactenus segnior, vel nunc me probabo fidelem. Tertia fit pudor nuditatis: ecce induo me, quia pudet & indecens est me sine veste apud homines comparere: pudet ergo sine indumento apparere coram hominibus? multò magis pudeat sine apparatu virtutum comparere coram Angelis & Deo, illo Deo, qui dixit: *Beatus qui vigilat, & custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet, & videant turpitudinem ejus.* Sumne & ego nuda adhuc? sum etenim, testes autem sunt cordis distractio in orationibus (quæ quasi pudor est comparendi coram Deo) & animæ frigiditas in divino amore. Ut ergo ego vestio corpus meum, indue sic etiam pie domine induiis virtutum animam meam. Quarta denique esse potest, idque iis diebus, quibus ad sacram Synaxin accedendum, homo ille, qui sine veste nuptiali sese Nuptiis ingesserat: *Ingressus autem Rex, ut videret discumbentes, vidit ibi hominem non vestitum veste nuptiali, & ait illi: Amice, quomodo huc intraisti, non habens vestem nuptialem? at ille obmutuit.* Sumne ego necessariâ hac veste ornata? & taliter vestita & compta accessine hactenus ad mysticas nuptias? non sanè, sordes imperfectionum & vitiorum meorum lacinia arguunt contrarium: ne igitur Dominus ille, qui dissimulavit hactenus, & me deprehendat, vel hodie confundat, eum ornatum ab hac die curabo, eluam vitiorum maculas aquâ mortificationis, &c. Alias non addo, quia superfluas reor, cum cuique plures occurrent, quæ eas advocarit.

Talis itaque si vestem sumas, jam vestitus tuus a-

G

scen-

Apo. 16:

15.

Matth.

22: 11.

12. & 13.

scensus erit & descensus, & ut fit, si non fuerit hactenus, imposterum allabora.

§. I V.

De Oratione Matutina.

Exod. 30:
7, 8.   **P**Ræceperat Dominus: *Adolebit incensum super altare Aaron suave fragrans: manè quando componet lucernas incendet illud, & quando collocabit eas ad vesperum, uret thymiama sempiternum coram Domino in generationes vestras.* Quod mandatum, si mystice intelligatur, ut nunc intelligi debet, cum teste Apostolo Judæis in figuris omnia contigerint, plura documenta nobis suppeditabit. Aaron namque, quem respicit hoc præceptum, quique Sacerdotio fungebatur inter Israëlitas, Christianos quosque designat, quos D. Joannes in sanguine Christi lotos ab eoque

Apoc. 1:
5. 6.   Sacerdotes consecratos scribit, *Sacerdotium sanctum offerre spirituales hostias, acceptabiles Deo per Jesum*

1 Epist.
2: 5.   *Christum,* addit D. Petrus. Altare Cor adumbrat. Incensum fragrans & Thymiama Orationem ex Apocalypsi D. Joannis, ubi visos à se *xxiv* Seniores cecidisse refert coram Agno in cælo habentes singulos *Phialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes Sanctorum,* & venisse Angelum, atque in conspectu Dei ante Altare stetisse habentem aureum

c. 5.   *thuribulum, Et data sunt illi incensa multa, ut daretur de orationibus Sanctorum omnium super altare aureum quod est ante thronum Dei.* Quod autem hoc Sacrificium requiratur *manè & ad vesperum, & quando componendæ sunt lucernæ,* quid nisi Oratio Matutina & Vesper-

Vespertina mandatur, & quomodo illa instituenda præscribitur? De Matutina nunc agemus, de Vespertina acturi ubi ad vesperum processerimus.

Ut itaque hæc Ascensus & Descensus sit, duo tibi agenda sunt, quæ & in relato præcepto indicantur.

Primò incendendus Suffitus, id est, in genua te abjiciens humillimas Deo gratias ages pro præteritæ noctis custodia. Spero ego cujusvis vestrum hoc primum esse exercitium, eamque omnium sollicitudinem, ne id unquam omittatur: ad quod serviet, si, ubi vestem indueris, magno te periculo exemptam tibi persuaseris, quo plurimi alii perierunt, ideoque ad agendas Sospitatori tuo gratias properandum: non est hæc otiosa sed fundata consideratio. Quot namque vesperi decumbunt sani ac vegeti, & manè inveniuntur in strato mortui? id factum audivimus sæpius, & subinde etiam vidimus in nostris. Nonne idem & tuum potuisset esse fatum? quis dubitet? quodque tuum non fuerit, divinæ protectioni id ascribendum, ideoque gratias agendi desiderio ad Oratorium properabis. *Cum diluculo surgimus*, monet D. Maximus, Hom. 1. de divers. *debemus, priusquam procedamus è cubiculo, gratias agere Salvatori, & ante omnes actus seculi actus habere pietatis, qui nos quiescentes & dormientes in lectulis custodivit.* Quid namque ageres si naufragii & submersionis periculo à quopiam educeris, & incolumis in littore collocareris, nonne infinitas ei gratias pro beneficio mox ageres? idem fac & Deo, & quia in hoc tardior quandoque fuisti, fortè inde ortum habuere somnia ingrata & minùs honesta phantasmata, quæ, licèt pec-

cata non sint nisi in vigiliis causam voluntaria dederis, animum tamen disturbant & ad Dei obsequium minùs idoneam reddunt.

Actis autem gratiis ad componendas lucernas, quod secundum est, transibis: de quo plurima dicenda forent, quorum hoc compendium: fiet id, si concepto proposito fideliter Deo tuo serviendi diem præsentem tuis cogitationibus percurras considerando & quasi prævidendo de manè ad vesperum quid tibi occurret, statuendoque quid in omni occurrentiâ tibi agendum. Quo factò tanquam supererogationis opera aliqua superaddenda concipies, videlicet mortificationis vel cujusdam alterius virtutis, quidque singulis horis ad campanæ sonitum faciendum erit. Quâ dispositione factâ, gratiam & suppetias à Deo ad ea operi mancipanda, Angeli tui custodiam & Deiparæ ac Patronorum tuorum suffragia postula-

1 Imit. 3. & Kempæus: „ Bonus & devotus homo opera sua „ priùs intùs disponit quæ foris agere debet, nec illa „ trahunt eum ad desideria vitiosæ inclinationis, sed „ ipse inflectit ea ad arbitrium rectæ rationis: quis „ habet fortius certamen, quàm qui nititur vincere „ seipsum? & hoc deberet esse negotium nostrum, „ vincere videlicet seipsum, & quotidie seipso fortio- „ rem fieri atq; in melius aliquid proficere. Hæc Scri- „ ptor ille Asceticus. Idque dependet à matutina diei „ dispositione, tum namque tibi suppetit tempus, quo „ omnia tua cum Deo tuo conferas, eumque consulas „ *Psal. 118:* in omnibus cum eo cujus vox: *Consilium meum ju-* „ *stificationes tuæ.* Recollige an non inde ortum „ habuerint multiplices tui defectus, quia in hoc sæ- „ pius

Psal. 118:
24

pius defuisti, tela namque prævisa minùs feriunt.

Affuesce itaque huic praxi: nunquam tibi expeditior ad Deum accessus quàm in aurora, à cuius consiliis & auxiliis dependere debet vita tua, qui dixit: *Ego diligentes me diligo, & qui manè vigilant ad me, inuenient me.* Licet ad alloquia tua vacet semper, nunquam tamen quàm tempore matutino hæc ei gratiora. Manè lucernæ componebantur in Tabernaculo, eodem tempore compone cum Deo easdem in Sacratio cordis tui: nota, non accendi tum eas solitas sed componi, quia ardebant semper, quo discas tibi sine intermissione advigilandum perpetuò, manè tamen renovandam prudentiam. Manna colligebatur manè: *Colligebant manè singuli quantum sufficere poterat ad vescendum, ut notum omnibus esset, quoniam oportet prævenire solem ad benedictionem tuam & ad ortum solis te adorare,* habet S. Scriptura: quotidianum animæ tuæ nutrimentum manè colligendum pro toto die. Ovibus cum manè emittuntur ex ovili adest opilio, qui eas educat ad pascua & toto die custodiat: opilio sit hæc tua præ & providentia, quæ à manè usque noctem potentiis tuis adsit & operibus, eaque ad pascua virtutum dirigat. Monet proinde Apostolus: *Nox præcessit, dies autem appropinquavit: abjiciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis sicut in die honestè ambulemus.* Quæ autem opera tenebrarum nisi peccata & vitia eorumque operationes? illa manè rejicienda sunt, firmâ animi resolutione in eorum excidium, ut enim Ægyptios Israëlem persequentes manè occidit Dominus: *Famque advenerat vigilia matutina, & ecce respiciens Dominus super castra Ægyptiorum per*

Prov. 8:

17.

Sap. 16:

28.

Rom. 13:

12, 13.

Exod. 14:

24.

lumnam ignis & nubis interfecit exercitum eorum. Ægyptii Israëlem persequentes peccata & vitia sunt, ita & hæc in vigiliâ matutinâ interficienda. *Abjiciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis.* Quæ autem illa nisi virtutes, seu potius efficacia earum proposita? Hæc tunc concipienda sunt: *sicut in die honestè ambulemus.*

Nunquam itaque hoc Exercitium negligas, ad quod te provöcet Avium cantus matutinus, & Spon-

Marc. 1: 35. si ac Domini tui exemplum, *qui diluculo valde surgens egressus abiit in desertum locum ibique orabat.* Age gratias pro præteritæ noctis custodia, eamque ab eodem pro die præsentis implora, & cùm is fortè futurus sit ultimus, quis enim scit? considera quomodo perfectè vel hunc tandem divino obsequio impendas, quid Dei amore velis omittere vel agere, & ut, quæ concipis, operi mancipis, exoptula suppetias divinæ gratiæ: „ Cùm manè fuerit puta te, „ ad vesperum non perventurum, (monet Kem- „ pæus) vespere autem factò manè non audeas tibi, „ polliceri: semper ergo paratus esto & taliter vive, „ ut nunquam te imparatum mors inveniat: quan- „ do illa extrema hora venerit multum aliter sentire, „

n. 8. incipies de tota vita tua præterita, & valde dolebis, „ quia tam negligens & remissus fuisti. Age, age, „ nunc charissime, quicquid agere potes: dum tem- „ pus habes congrega tibi divitias immortales, præter „ salutè tuam nihil cogites, solùm quæ Dei sunt cures. „

Praxis hæc si non fuerit usque huc sit tibi amodò familiarissima, fuit certè talis Psalti: *Quoniam ad te orabo Domine: manè exaudies vocem meam: manè astabo tibi & videbo, quoniam non Deus volens iniquitatem*

tatem tu es, & in matutino interficiebam omnes peccatores terræ, ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem. Idque eo successu, ut dicat: *Pf. 100:8*
Pf. 83:6.
 Beatus vir, cujus est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit. De quo etiam Ecclesiasticus: *Tradet c. 39:6,*
10.
 cor suum ad vigilandum diluculo ad Dominum qui fecit illum, & in conspectu Altissimi deprecabitur, & ipse diriget consilium ejus & disciplinam, & in absconditis suis consiliabitur. Quare? quia tradet cor suum cum omnibus cogitationibus & actibus, ideoque non ut suum, sed tanquam Dei id ipsum custodiet.

Antequam tamen finio commendatum sit tibi *2. Instit. Christian. pietatis*
 Exercitium, quod suggerit & maximi lucri notat Illustrissimus noster Rovenius, ut pactum cum Deo *c. 11.*
 ineas: nempe quod ad certa quædam, signa v. g. sonitum campanæ, aspectum cœli, tunctionem pectoris &c. (nam signa pro placito assumi & multiplicari possunt) toties teipsam velis Deo offerre, dolere de peccatis, renovare proposita, Deum adorare, laudare, &c.

§. V.

De Meditatione.

Duo apud Israëlitas erant Altaria, Holocausti scilicet & Thymiamatis, hocque intra Templum, illud autem in Atrio: duplici hoc Altari duplicem Orationem, vocalem nempe & mentalem significari tradidit Origines: Anima namque quælibet *Hom. 10. in L.*
 Dei Templum est, & iteratus testis est Apostolus, *Num.*
1. Cor. 3: 16, 17.
tem
 Nescitis, inquiens, quia Templum Dei estis? si quis au-

tem Templum Dei violaverit, disperdet illum Deus: Templum enim Dei sanctum est quod estis vos. Offert autem in Ara Holocausti sacrificium, quisquis Vocalem Orationem fundit, de qua actum §. præcedenti: in Ara verò Incensi, quisquis orat mente seu Meditationi vacat, de quo nunc tractandum, quia ex Regulâ vestrâ Mentalis Oratio sequitur immediatè post Matutinam Vocalem, quæ cùm plura dicenda supeditet, in plures partes hunc §. dissecabitur. Ubi tamen, quæ fusiùs pertractanda sunt, priùs in compendio exhibuerimus, quod habet Autor Epistolæ ad Demetriadem Virginem:

Apud
August.
Epist. 142.
c. 23.

Quoniam omne vitæ tuæ tempus, (is inquit,) divino debeas operi consecrare & nullam prorsus horam à Spirituali profectu vacuam esse conveniat, cùm tibi in lege Domini die ac nocte meditandum sit, debet tamen aliquis esse determinatus & constitutus horarum numerus, quo plenius Deo vaces, & qui te ad summam animi intentionem velut quadam lege contineat. Optimum est ergò hunc operi matutinum deputari tempus, id est, meliorem diei partem, & usque ad horam tertiam quotidiè in cœlesti agone certantem hoc velut spiritualis quodam palæstræ exerceri Gymnasio: his tu per singulos dies horis in secretiori domus parte oratione clauso cubiculo tuo. Adhibe tibi etiam in urbe similitudinem: & remota paulisper ab omnibus propius Deo jungere, aspectuique tuorum reddita lectionis fructum & orationis ostende. Nihil enim in hoc secreto magis agere debes, quàm animam divinis eloquiis pascere, & quantum ei per totam sufficere possit diem, hoc eam veluti cibo pinguiore satiare.

PARS

P A R S I.

De Quidditate Meditationis.

EAm, Intellectus discursum circa res pias ad movendam voluntatem ad bonum, scribunt Ascetici Doctores: quâ definitione totam ejus naturam proponunt eâ etiam complexi quadruplicem ejusdem causam; Materialem, quæ sunt res piæ & omne id quod natum est animam ad virtutes incitare atque à peccato & vitiis revocare: Formalem, quæ discursus est sive atenta & cunctabunda consideratio, non improvisa & momentanea ut Cogitatio: Efficientem, quæ intellectus est non se solo, sed divinæ gratiæ lumine illustratus: Finale denique, quæ est motus voluntatis ad mali odium, Dei amorem & virtutis exercitium: hæc omnia brevi sententiâ complexus est Psaltes: *Lex tua meditatio mea est* addito D. Ps. 118. Augustini Commentario: *hæc meditatio amantis est cogitatio*. Ea namque voluntatis ab intellectu est dependentia, ut nihil volitum sit nisi cognitum, ideoque voluntas potentia cæca nuncupatur, quod non videat nisi illustrata & docta ab intellectu, licet ei liberum semper maneat sequi ductum intellectus vel non, & ad sequelam citra ullam tamen coactionem inducatur efficacibus motivis, quæ in Meditatione excogitantur.

Ut autem discat, si quæ rudis etiamnum est, quomodo instituat Meditatio, sciendum quatuor puncta observanda.

PRIMUM est, ut meditatura tibi in mentem

G 5

revoceſ

revoces seriam & attentam divinæ præsentia cogitationem, idque five eliciendo actum fidei circa omnipræsentiam Dei cœlum terramque sua immensitate replentis, five ipsummet Deum per eandem fidem apprehendendo, non modò ut localiter præsentem, sed etiam ut intimè nobis ipsis inexistentem nosq; divinitatis suæ præsentia vivificantem, juxta illud Apo-

Act. 17: 28. *Pf. 72: 26.* *Act. 7: 55.* *Cant. 2: 9.* *Part. 2. c. 4.* *Pf. 118: 34.*

stoli: In ipso vivimus, movemur & sumus, unde & David illum nuncupat Deum cordis sui. Sive etiam considerando Christum Dominum secundum humanitatem suam è summis cœlorum in nos prospectantem, sicut illum vidit Protomartyr Stephanus, & de eodem mystica sponsa loquens, En ipse stat, inquit, post parietem, respiciens per fenestras prospiciens per cancellos. Sive denique ipsummet Christum secundum eandem humanitatem nobis astantem proponendo, aut sub sanctissimi Sacramenti speciebus, si hoc adsit, realiter præsentem adorando: ut ex Salsio in Sacerdote Christiano tradit Abellius.

SECUNDUM est, ut cum omni humilitate ad pedes ejus abjecta gratiam postules, quæ tuum intellectum illuminet voluntatemque inflammet, quatenus è subsequente Meditatione melior evadas: *Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo.*

TERTIUM est propositæ materiæ consideratio, quam, tanquam à Deo tibi traderetur revidenda, acceptabis, ut reminiscaris quid feceris, & quid tibi faciendum fuerit, videas: si à præscripto vitam tuam discordem deprehendas, tunc ad voluntatem progrediendum, eique proponendum quid actum fuerit, & quid agendum fuisset, eamque acriùs commovebis,

movebis, ut statuatur aliam viam ingredi cum actibus doloris, admirationis, &c. Excogitabisque rationes conformandi te præscripto vel à Deo tibi suggeri postulabis, quæ, si occasio sic ferat, eodem die executioni mandabis cum Zachæo: *Ecce dimidium bonorum meorum Domine do pauperibus, & si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum.* *Luc. 19: v. 8.*

QUARTUM denique est, ut pro accepta instructione gratias agas, & divinæ gratiæ subsidia flagites, quò eam operi mancipes, ubi & Deiparæ ac patronorum tuorum suffragia expeti poterunt.

Ex quibus nunc manifestum est, cur SS. Chrysostomo, Irenæo & Augustino Oratio dicta sit colloquium animæ cum Deo: cur S. Damasceno ascensus spiritus nostri ad Deum: cur denique Hugoni Victorino piæ mentis & humilis ad Deum conversio fide spe & charitate subnixæ. *Fide* quidem, nisi enim spiritualem tuam inopiam & egestatem sentias atque agnoscas, fervida esse non poteris: læsus, nisi vulnera noscat, Medicum non quærit: vinctus, nisi talem fenorit, liberatorem non suspirabit: pauper, nisi inopiâ torqueatur, ditiorum aures non fatigabit: *Fide*, meditatione hauriendus tibi hic sensus. *Spe* verò, id est, fiduciâ, non deneganda quæ quæris & petis, *revela Domino viam tuam & spera in eo, & ipse faciet,* *Pf. 36: 5.* monet Psalmista, est namque pater tuus, quem daturum pollicetur Christus Dominus *bona & spiritum bonum petentibus se.* *Charitate* denique quò Deo gratior in ejusque famulatu ferventior existas: hic tuus debet esse scopus, aliàs non meditabundam sed phantasticam ages: *Cogitatum tuum habe in præceptis Dei & in mandatis illius maximè assiduus esto,* inquit *Eccle-*

Luc. 11: 13.

c. 6: 37.

L. 6. de
Amore
Dei c. 2.

Ecclesiasticus, & ipse dabit tibi cor peccati odio ac charitatis ardore inflammatum & concupiscentia sapientiae dabitur tibi. Ideoque non incongruè D. Franciscus Salesius Animam meditabundam Api comparat: „Apis (inquiens interprete Lamormainio,) vernali tempore pergit huc & illuc volitando super flores & hoc non fortuitò sed ex instituto, non ad recreandum se solummodò visu variorum & jucundorum florum, quibus prata passim sunt redimita, sed ad investigandum & colligendum mel: quod cum invenerit, fugit, eoque se onerat, deinde delatum ad suum alveare artificiosè disponit, & accommodat separans ab eo ceram, ex illa faciens favos ad reponendum & servandum mel pro insequente hyeme. Porrò talis est anima devota in meditatione: pergit ille ex uno mysterio in aliud non tumultuariè, neque solùm ad relaxandum & recreandum animum visu admirabilis pulchritudinis divinorum objectorum, sed ex proposito & causâ inveniendorum motivorum amoris vel allicujus divinæ affectionis, quæ, cum invenerit, ad se trahit, degustat seque iis onerat, & cum rede- rit ac collocarit in corde suo, in partem reponit quicquid proprium advertit suo profectui promovendo, tandem facit conformia decreta & proposita, quæ tempore tentationis sint profutura.

P A R S   I I .

De Prærequisitis ad Meditationem.

HÆc ad numerum ternarium constringo, quorum

Primum est efficax voluntas & serium virtutis ac
 piæ vitæ studium: cùm enim Oratio conversatio sit
 fermocinatioque cum Deo, nonne decentissimum
 est conversantem cum eo colloquentemque virtuti-
 bus exornatam esse & nitere puritate vitæ? idque
 significat Lavatorium, quod prope Aram Incensi ser-
 viebat Sacrificis mundandis: *Facies & labrum æne- Exod. 30:*
um cum basi sua ad lavandum, præcipit Dominus 17, 18,
Moyse, ponesque illud inter Tabernaculum Testimonii & 19, 20.
Altare, & missâ aquâ lavabunt in ea Aaron & filii
ejus manus suas & pedes, quando accessuri sunt ad Alta-
re, ut offerant in eo thymiama. Quo Sacrificio dixi-
 mus supra meditationem adumbrari, jam addimus
 hoc Lavatorio designari vitæ munditiam ad Medi-
 tationis exercitium necessariam, quæ consistit in ma-
 num, i. e. operationum, & pedum, id est affectuum
 puritate, ut non modò à gravioribus delictis sit libera
 anima meditabunda, sed & virtutis ornatum studeat
 assumere. Servit huic nostro proposito quod de ado-
 lescentulo Joseph scribit Hagiographus: *Protinus Gen. 41:*
ad Regis imperium eductum de carcere Joseph toto de- 14.
runt ac veste mutata obtulerunt ei. Ita & anima tua,
 Virgo devota, per orationem offerenda Summo Re-
 gi, non modò debet eximi squaloribus & vincu-
 lis peccatorum ac vitiorum sed & tonderi debet, id
 est, inordinatis affectibus liberari ac cultu virtutis
 amiciri. Hic propriè locum habet, quod de Regis
 Assueri aula scribitur: *Non erat licitum indutum sac- Hest. 4:*
co aulam Regis intrare: Petit hic & requirit cultum 2. 1
 ornatiorem. Pueri illi Hebræorum, quos Rex Baby-
 lonis in aulam & familiam suam assumebat, erant de
 semine regio, sine ullis maculis, decori aspectu & for- Dan. 1. 6.
 mâ:

mâ : tales petit & Rex cœlestis, non senes sed juvenes fervore scilicet : non annis, Animos & indolem Regiam non suarum passionum mancipia, & vilis animas, mundas à vitiorum & peccatorum sordibus

L. de Virg. c. 55. & pulchras gratiâ virtutum. *Non quærit à vobis precibus cibam carnem,* inquit D. Augustinus, *sed pulchros*

Hest. 2. *mores, quibus fœnetis & carnem.* Virgines ad Regem Assuerum ingressuræ erant speciosissimæ & ornatis-
simæ : quis dubitat & tales à divino Sponso postulari? munda itaque te & exorna : de Domino scriptum

Luc. 6: 12. est : *Jesus exiit in montem orare.* Quid mons in Scriptura sonet, audisti sæpiùs, eum sequere & imitari.

Secundum est & proximius : ut vesperâ præcedente, vel ante Meditationem, non solum materiam relegas, quam abundantissimam suppeditant Meditationes Ludovici de Ponte, & Divina Eximii nobilitatis Mattii Præsentia, sed & in ea prævideas, quos affectus quæve proposita inde elicias, ad instar illius qui vesperi ligna adfert componitque in fornace, ut flammam atque surrexerit ignem supponat & flammam excitet : aut sicuti is, qui summo manè aggressus iter, vesperi omnia sua convasat eaque præparat quæ ad illud conficiendum sunt necessaria, quò expeditur fit ad abitum.

Tertium denique & proximum est, ut omnes alie cogitationes seponas, attenta & intenta futura præsentis materiæ, præscriptum id à Christo Domino : *Matth. 6: 6.* *Tu cum oraveris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora patrem tuum in abscondito.* Quod non de solo exteriori conclavi, sed & cum SS. PP. interiori cordis & mentis intelligendum, intra quod

in Meditatione oratur Deus, at ut hæc attentata sit careatque divagationibus, alienis cogitationibus jam ante occludendum ostium cordis eæque necessario sunt excludendæ, *clauso ostio*. Quod amplius illustratur ipsiusmet Christi factò & dicto, is celebraturus Pascha cum Discipulis suis selegit ex eis Petrum & Joannem, dixitque ad eos: *Euntes parate nobis* Luc. 22. 8. *Pascha, ut manducemus. At illi dixerunt: ubi vis pararemus? Et dixit ad eos: Ecce introeuntibus vobis in civitatem occurret vobis homo quidam amphoram aquæ portans, sequimini eum in domum quam intrat, & dicetis patrifamilias domus: dicit tibi Magister: ubi est diversorium, ubi Pascha cum discipulis meis manducem? & ipse ostendet vobis cœnaculum magnum stratum, & ibi parate.* Hac ratione significans cœnaculum cordis debere multò ante esse præparatum (juxta dicta in primo puncto) ut possit in eo Pascha Orationis celebrari, quæ meritò Pascha, id est, transitus appellari potest, cum non aliud sit quàm transitus nostri spiritus ad Deum & adventus Dei ad spiritum nostrum, ut cum eo loquatur, eum instruat eique se beneficium exhibeat. At præter hanc præparationem necessarium esse ut Joannes & Petrus, id est, dilectio in illo, & zelus in hoc adumbratus, reliqua requisita disponant: invocandus etiam & rogandus exercitus Angelorum, ut tanquam viri fortes ambiant & custodiant sapientissimi lectulum Salomonis, Cant. 3. *ne hostes tuam orationem perturbent: fervens etenim & vehemens propositum nullam spontaneam admittendi distractionem, nec terrenam affectionem, aut intentionem minùs rectam, maximi est momenti, eaque animi resolutio ac decretum erit tanquam fortis*

tis

- Luc. 11.** tis armatus custodiens atrium suum & in pace conservans omnia quæ possidet. Dixit autem aliqua variis se cogitationibus distrahi, nec posse pro libitu eas manu mittere: cui ego respondeo, seu potius eam pro responso ad factum Christi Domini remitto, de quo
- Matth. 21: 12, 13.** Evangelista: *Intravit Iesus in Templum Dei, & eiciebat omnes vendentes & ementes à Templo, & mensas numulariorum & cathedras vendentium columbas evertit, & dicit eis: Scriptum est, Domus mea domus orationis vocabitur. Ejecit autem eos: (ex D. Joanne)*
- 1. 2: 7. 15.** *Cùm fecisset quasi flagellum de funiculis. Cedent facile, ubi tibi serium viderint suum exilium suæque præsentia odium. Conandum tamen ad hoc semper, ut cogitationum tuarum Dominium etiam extra Orationem retineas, easque sub fræno voluntatis tuæ compescas. Abraham dilectissimum suum Isaac immolaturus itineris comites ad pedem montis relinquebat: dixitque ad pueros suos: *Exspectate hic cum asino: ego & puer illuc usque properantes, postquam adoraverimus, revertemur ad vos.* Tuam in meditatione voluntatem gratissimum Deo Sacrificium immolatura. Idem fac ac dic & tu, utque id possis, nunquam cogitationibus laxes habenas, quæ cæterorum quin detrectabunt imperium, utpote ei non assuetæ: *habentes quidem conversationem in Urbibus, suggerit**
- Serm. 34.** Antistes Mediolanensis, *possideamus mente desertum.*
- Repeto itaque quæ dixi & moneo: imprimis ut serium sit tibi & cordi studium virtutis ac puritatis: ædificarat Salomon Templum & ornat, postea preces in eo & hostias immolabat. Deinde prævide quæ proposita quosve affectus elicias è præscripta Meditationis materiâ ad instar Sagittarii qui in scopum

pum collimat antequam sagittam emittat. Alienas denique cogitationes tantisper sepone: ingressura ad Deum nunquam gratior quàm cum sola compareas: Isaaco in agro meditabundo Rebecca occurrit: *Egressus fuerat ad meditandum in agro: occurret* Gen. 24: & tibi desiderium virtutis, sensus pietatis, spiritus 63. devotionis, si & tu egrediaris è tuorum negotiorum tumultu turbisque cogitationum: Isti Cameli sunt qui Rebeccam, id est, perfectionem ejusque divitias advehunt: *Cumque elevasset oculos vidit camelos venientes procul, habet textus. Dic itaque cum illa: Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur* Cant. 7: *in villis, soli & extra strepitum omnem.* 11.

P A R S I I I.

De Observandis sub Meditatione.

Dicit Sponsa à suo Dilecto introductam se in Cellam Vinariam, ibique ab eodem in se ordinatam charitatem: *Introduxit me in Cellam Vinariam, ordinavit in me charitatem.* Quod si secundùm literam Cant. 2: accipiatur, mirum videbitur in cella Vinaria & potu, 4. ubi is ut plurimum amittitur, ea peracta quæ sapientem & præsentem sibi animum postulant: ideoque non literaliter, sed de Mysticâ intelligendum, quæ Meditatio est, cujus Vasa sunt Puncta Meditationis, Vinum autem affectus & proposita quæ ex iis depromuntur, verè vinum quod inebriando animam terrenarum voluptatum oblivionem infundit, interiora arefcentis conscientiæ humectat, & ad quoslibet virtutum actus audaciam sanctam communicat: verè

Ps. 103: 15. *Præclarus calix inebrians: verè vinum, quod lætificet cor hominis.* Quæcunque autem Virgo in hanc *Cellam Vinariam* introduceris, sciendum tibi charitatem, quâ te à vitiis & imperfectionibus expedies atq; ad virtutes exstimulabis, debere in te esse ordinatam, gemino puncto rationem te docebit hic discursus.

PRIMUM est, ne nimis diu inhæreas considerationibus intellectus, sed ac primùm per eas commotam sentis voluntatem ad hujus affectus progredere, iisque immorare quousque licet. Ad excitandum ignem tam diu ferro percutitur silex, quousque in superpositam materiam favillas disperferit, illaque eas exceperit, flammâ autem excitatâ deponitur igniarium, quia non ampliùs necessarius ejus usus, & igni assidens qui frigidus erat sese calefacit, vel eâ in cibum præparat, quæ necessitas requirit: Igniarium Animæ est Meditatio, in quâ per intellectus considerationes ex objecta materia quasi silice eliciuntur, & tanquam ferro excutiuntur favillæ piorum affectuum, ut iis accendatur ignis amoris, quo incalescat anima, ubique præparet quæ vitæ spirituali sunt necessaria, de quibus

Ps. 38: 4. *Psaltes: In meditatione mea exardescet ignis.* Excitato autem hoc igne in corde tuo, ulteriùs occupari intellectum non jam necessarium aut utile: sed igni te appone, omnem animi torporem & frigiditatem cordis excutiat propellatque charitatis igneæ flamma accensa: præpara cum ea quæ languidum & famelicum spiritum confortent ac reficiant, id est, diversos affectus provoca aut sponte erumpentes foveat mora diuturnior, nullâ hîc opus festinatione. Ubi Maria, Intellectus scilicet sedens secus pedes Domini audierit Verbum illius, & hæc illud Martha

forori suæ, Voluntati scil. intimaverit, satisfecit illa officio suo, nec cogenda est ad amplius ministerium: huic nunc soli hîc fatagendum nec timenda reprehensio: cessant namque media sine obtento, qui in Meditatione, ut p. 1. dixi, est commotio voluntatis, cui subserviunt discursus intellectus.

Moyse sitibundum populum refocillaturus virgâ suâ bis silicem percussit, & egressæ sunt aquæ largissima, ita ut populus biberet & jumenta. Ut aquam eliciat percutit petram, aquâ jam effluente manum cohibet, & ad aquam omnes properant quò sitim sedent: in Meditatione percutis silicem cordis tui, quò aquam elicias piorum motuum, desideriorum ac propositorum: intellectus considerationes hîc ictus sunt: si ad primum ictum, id est, intuitum non profluant, eum itera: ubi autem emanarint, ab eo cessa, ad illa propera, lava ibi & elue maculas ac sordes, quibus animam tuam vides infectam, actibus contritionis, eamque arescentem humecta per nova proposita & efficacia desideria. Urbem Jerichuntinam obsessurus & expugnaturus Josue dux hebraici populi misit duos exploratores cum mandato: *Ite & considerate terram urbemque Jericho*: quo facto omnem ei admovit exercitum, omnesque vires, ut eam subigeret, quod & præstitit: Jericho sunt vitia tua & imperfectiones longâ consuetudine munitæ: vis eas expugnare & à fundamentis eruere? Josuen imitare, tanquam exploratores præmitte intellectus considerationes, quibus de iis edocearis quomodo & quâ viâ delendæ sint: quo cognito: in earum excidium admovendæ sunt omnes vires voluntatis, exploratores sequantur milites, notitiam

Num. 20:
11.

Josue 2:

Ibid. c. 6.

opera: quod & in acquirendis virtutibus observandum: *ite & considerate terram.* Occurrit exempli gratiâ, ut dicta practicè explicem, materia de Christi mansuetudine inter medias, carnificum suorum blasphemias orantis: *Pater dimitte illis, non enim sciunt quid faciunt*: consideras ibi Creatorem à creaturis, Dominum à servis, Medicum à phreneticis, tam multa indigna inter tormenta media audire, & tamen tanta uti mansuetudine, & cum excusatione veniam iis exorare: idque voluntati proponis imitandum: hactenus suas partes egit intellectus, illa autem, si ad imitationem Salvatoris sui, & mansuetudinem commoveatur, obeat jam vices suas: doleat toties irritatam se & exasperatam vel per leve etiam verbum, proponat emendationem, cum intellectu excogitet, ubi & quando ac quomodo exerceat hanc virtutem vitiumque contrarium eradicet. Ecce hæc praxis doctorum, quæ & in aliis materiis usuvenit, familiaris Davidi: *Perfecit pedes meos tanquam Cervorum, & super excelsa statuens me: qui docet manus meas ad proelium: persequar inimicos meos, & comprehendam eos & non convertar donec deficiant, &c.*

SECUNDUM est, ne sola loquaris toto Meditationis tempore: Oratio namque, ut dictum sæpiùs, conversatio est sermocinatioque cum Deo, ideoque & is audiendus. Ea quarumdam imprudentia est seu potius impudentia, ut ei ferè numquam loquendi spatium indulgeant sibiq; solis, suis scil. intellectus actibus aut voluntatis affectibus, omne tempus vindicent: at quænorunt orationes suas colloquia esse cum Deo, & ipso attentio cordis silentio ad loquendum spatium indul-

Pf. 84: 9. gent: Audiã quid loquatur in me Dominus Deus. Dicunt

eæ cum Samuele: *Loquere Domine: quia audit servus* 1 Reg. 3:
tuus, ancilla tua. Imitandi tibi sunt pueri, qui ali- 10.
 quod opificium addiscunt, ii, ubi nesciunt quomodo
 progredi debeant, ad Magistrum recurrunt, peten-
 tes ab eo instructionem: quod autem tuum ô Vir-
 go opificium? nonne ut habitus virtutum acquiras?
ut sis sancta corpore & spiritu, testatur Apostolus: in 1 Cor. 7:
 Meditatione quasi es in tyrocinio tuo sæpius sub ea 34.
 ad eum pro instructione recurre: Non est quod te
 importunam vereare, volupe namque ei in tui insti-
 tutione distineri, suo te alloquio dignari: ait nam-
 que: *dilata os tuum, & implebo illud*. Verè felices quæ 11.
 suo hîc probè funguntur officio, quæ suspensis om- 11.
 nibus intellectus aut voluntatis actibus ad vocem
 Domini norunt attendere. *Sedebit solitarius & ta-* Thren. 3:
cebit, quia levavit super se, scribit Jeremias: etenim 28.
 considerans attento tristisque oculo omnes suas im-
 perfectiones vitia ac defectus & inops consilii, qui
 ex omnibus hisce eluctetur atque emergat, *tacebit*
 consilium atque auxilium à Domino præstolabunda:
 fructum experta erat quæ dicebat: *anima mea lique-* Cant. 5:
facta est cum locutus est dilectus meus: liquefacta est, 6.
 & ut cera liquida omnes formas recipit, ita & hæc
 omnes virtutum habitus: liquefcit autem ad divi-
 na alloquia, ad quæ & ignescit intimo charitatis ardo-
 re Psalmographo teste: *Ignitum eloquium tuum ve-* Ps. 118:
hementer, & servus tuus dilexit illud. 140.

Itaque, Virgines, voluntatem inflamment in-
 tellectus considerationes: Elizæus Eliæ pallio
 percutiens aquas Jordanis cùm ad primum ictum
 non cederent, eum iteravit, *& divisæ sunt huc* 4. Reg. 2:
atque illuc, & transit Elizæus. Idem faciendum 14.

& vobis, actibus intellectus aperiendus vobis transitus ad virtutes à vitiis, & transit: sat diu percussus, ubi ad pios affectus patet voluntati progressus. Habeat præterea & Dominus suas loquendi vices, non vult is semper discursivas Marthas & sollicitas circa frequens ministerium, quas calpat; sed requirit & laudat assidentes sibi suoque verbo attentas Marias: *Unum* quod *necessarium* procuret Martha, id est, intellectus per suas considerationes, sed quod *optimum* amplectetur Maria, id est, voluntas, assideat illa & audiat Dominum: Oritur inde vestra ignorantia in iis quæ spiritus sunt, quia aures cordis divinis inspirationibus patulas non exhibetis: rarò proficiunt amantes opinionis propriæ, homines sui cerebri: aliter Psaltes: *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ & volabo & requiescam: ecce elongavi fugiens & mansi in solitudine: expectabam eum qui salvum me fecit à pusillanimitate spiritus & tempestate.*

Ps. 54.

P A R S   I V.

De mentis evagatione & ariditate cordis.

6. 3. **D**Escribitur in Canticis Sponsæ Dilectum suum
 vers. 1. quærentis diligentia, res auditu jucunda: *In lectulo meo, inquit, per noctes quæsi vi quem diligit anima mea, quæsi vi illum, & non inveni: nec mirum, non enim invenibilis est in deliciis & sensualitatibus: surgam & circuibo civitatem, per vicos & plateas quæram, quem diligit anima mea: quæsi vi illum & non inveni, quia neque in divagationibus neque in tumultu hominum potest apprehendi. Invenerunt me vigiles, qui custodiunt civitatem, num quem diligit anima mea vidistis?*
 vers. 2. *vers. 3. verum & hi eam ulterius remittebant. Paululum cum*
 vers. 4.

cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea: Sed quid agit: Tenui eum nec dimittam. Utinam, Filia mea, omnium vestrum eadem esset amica violentia, ubi in Meditatione animae vestrae Sponsum inveneritis, quem investigat Intellectus, Voluntas autem adoritur & apprehendit, tenui eum nec dimittam. Utinam & omnium vestrum ead. esset in eod. quaerendo & inveniendo diligentia! at plurimae in utroque deficiunt, de quo nunc agendum: est autem Defectus

PRIMUS, Mentis Evagatio: non bene quaerunt, quotquot ei indulgent, cum per intellectus considerationes quaeri debeat, ideoque nec inveniunt. Vis autem quaerere quomodo quaerendum est? cogitationes tuas intra objectam materiam conclude, & si quae aliae irruant, repelle seu potius negligere, ad instar illius, qui aliquod properans seu quaerens quid magni momenti, interpellantes rejicit, utpote aliis occupatus: Cæcus ille Mendicus, qui sedebat secus viam Luc. 18: mendicans, cum audisset advenientem Jesum, clamavit dicens: Jesu fili David miserere mei: cumque à præeuntibus ad silentium cogere, ipse multò magis clamabat: Fili David miserere mei. At quo fructu? Stans autem Jesus jussit illum adduci ad se: & cum appropinquasset, interrogavit illum dicens: quid tibi vis faciam? at ille dixit: Domine ut videam. Et Jesus dixit illi: respice. Hunc Cæcum D. Gregorius Orationis magistrum appellat prototyponque bene orare volentium. Exponis te ad mendicandum, cum ad orationem te componis: norunt id, quae noscunt spirituales suas indigentias & necessitates, sperant Jesu adventum & accessum, neque spe suâ fraudantur, Desiderium namque pauperum exaudivit Dominus Ps. 9: 17.

præparationem cordis eorum audivit auris tua. Cùmque is jam approximet, alienæ sæpiùs cogitationes & distractiones sese interponunt, & impedire fatagunt ne Dominum alloquaris, eique necessitates tuas exponas: experimur id omnes in nobis, & quoties non cedimus? at vide quid te doceat hic Cæcus: ad alloquia furdum se præbet, imò *multò magis clamabat*: eum imitare. O si eousque posses eluctari, ut videret audiretque tuam piam sibi gratissimam importunitatem! O si interpellantes repelleres pertinax! sui certè copiam tibi indulgeret, te ad se juberet adduci, quæreretque: *Quid tibi vis faciam?* quid autem responderes, nisi quod hic mendicus: *Domine ut videam*: ut te & me videam, qualis sim & qualis esse debeam, quid omittendum, quid faciendum, virtutum pretium & mundi vanitatem: forent tibi omnia salva si usque huc nosse eluctari, ac penetrare, diceret & tibi: *Respice*, quæ modò tota cæca divagaris, ideoque tam frequens in offensa & lapsu;

Ihren. 3: *Bonus enim Dominus sperantibus in eum, animæ querenti illum.* Notandum non petere hunc Mendicum à Domino divitias vel quid aliud, sed tantùm visum, *Domine ut videam*: quia tum sibi ad omnia sufficiebat:

Pf. 118: *Etum illuminat etiam voluntatem inflamat. Intellectum da mihi & vivam: nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis Scripturas?* inquit duo illi Discipuli reduces ex

Luc. 24: Emmaus. Imitare itaque Virgo devota illum Mendicum, importunas cogitationes abjice seu potius negligere,

At dixeris, licet annitaris ad hoc, nihil tamen te proficere: non miror, nam qui domi recreationem non habet, eam foris & in comparitionibus ac popinis quæritat: ita & mens quæ in animæ domicilio delicias non habet depositas foris evagatur, aliàs, *delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui.* *Psf. 36: 4.* Ingressa in Templum voluntate ac desiderio orandi, si videas illud incompositum & immundum, confractas imagines, Aram indecenter præparatam, magnumque audias transeuntium strepitum, mox inde te corripis, quia non potes, ut optas, orare: si autem sit mundum, ornatum & quietum, imagines piè benèque exornatæ, invitabunt te hæc omnia ad orandum hærendumque diutius in oratione: eodem modo si Templum cordis tui sit peccatis immundum, passionibus confractum, fœdis vanisque imaginatio- nibus turbatum, quomodo ibi poteris manere & orare? munda igitur hoc Templum, exorna & pacifica, & ipsa mundities cordis tui delectabit te, faciét- que te orare: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum* *Matth. 5: 8.* *videbunt*, qualis namque esse desideras in Oratione, talis sis ante illam.

SECUNDUS est cordis ariditas, quâ inventus non amicè detinetur, sed dimittitur: consistit autem hæc in inopia piorum affectuum, quibus ille tenetur, ii compedes sunt & vincula, quibus ligatur & constrin- gitur. Dolent plurimæ exiguas se & raras in medi- tatione experiri consolationes, nec cœlesti se ambro- siâ inebriari, sed ideò est, quòd voluntatem non pan- dant, ait namque, *dilata os tuum, & ego implebo illud.* *Psf. 80: 11.* Constat ex defectu vasorum vacuorum stetisse ole- um, quod tam diu fluxerat quam diu ea ad manum

4 Reg. 4: erant: *Ingrederere*, dicebat viduæ Elizæus, & claudens ostium tuum, & mitte inde in omnia vasa, quod cum faceret, peteretque plura, nec essent: *stetit oleum*.
 Oritur & hic defectus inde, quòd non fervidè fatum cum Domino agant, deserit eas quæ eum negligunt, at apud eas moratur, quæ inspirationibus ejus obediunt, suggestionibus parent seque totas ejus obsequio mancipant & impendunt. Amat cor simile domui Marthæ, ubi Maria sedet secus pedes ejus, audiens verbum illius, & Martha satagit circa frequentissimum ministerium, ubi de Maria Martha conqueritur. Sit tale hospitium cor vestrum, & libenter ibidem disvertetur Dominus: Vacant ea diversoria & adventus destituuntur, quæ carent hospite affabili ac commodis hospitibus: vult excipi benevolè, haberi commodè tractari lautè quisquis symbolum solvet, idem sentiendum de Domino: talis hospes erat D. Antonius Eremita, qui sine tædio totis etiam noctibus ei affidebat, querulus ad ortum solis: *Quid me, inquit, impedis sol, qui ad hoc jam oriris, ut me ab hujus luminis abstrahas claritate?* & meritò, ut enim ait
 Isaias: *Requiem tibi dabit Dominus semper, & implebit splendoribus animam tuam, & ossa tua liberabit, & eris quasi hortus irriguus, & sicut fons aquarum, cuius non deficient aquæ.*

Quotquot itaque verè Deum quæritis, duplex hoc impedimentum removete: & quidem primò omnes distractiones, ne dicatur de vobis illud Isaiæ: *Abiit vagus in via cordis sui*, sed attentæ ad objectam materiam fructum propositum inde elicite: tenet Deum quæcunque contrarium facit: Magnam, injuriam Deo facio, cum illum precor, ut meam
 S.

Isai. 57:
17.

S. Bern. in
Medit. c.
S.

precem exaudiat, quam ego, qui fundo, non audio: deprecor illum ut intendat, ego verò nec mihi nec illi intendo. Tyrones, si operi non intendant, vel pueri, si librum non inspiciant sed nugas exercent & aliena tractent, Magistrum offendunt: ideoque Psaltes: *Erunt, ut complacent eloquia oris mei, & meditatio cordis mei, in conspectu tuo semper.* Ut autem intellectus attentus sit, assuesce piis considerationibus, dicere tum poteris ad libitum: *Convertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi:* ejus namque requies Oratio est, quâ vires reparantur & languores excutiuntur. Secundò insinua te in Dei tui affectum, cole sanctam cum eo familiaritatem, amicè & verecundè alloquere; aliàs, *Tu seminabis & non metes, tu calcabis olivam & non ungeris oleo, & mustum & non bibes vinum.* Expone ei necessitates tuas, subsidium & auxilium exposce supplex: cum Axâ filia Caleb petant suspiria tua *irriguum inferius & superius: coge eum cum Jacob: Non dimittam te, nisi benedixeris mihi.* Negare videtur? mendicos imitare ante ostia divitum cum patientiâ stipem expectantes, aliquando te audiat, si non potes continuo clamare, nec abibis indonata; ut enim chorda, quò magis ab arcu recedit, eò majore impetu ad ipsum accedit majoremque exhibet vim sagittæ, quæ per arcum jacitur, ita quò magis Deus videtur se ab anima amovere, eò ardentiori benevolentia in eandem sese postea denuò insinuat.

P A R S V.

De Agendis post Meditationem.

Quæ ad tria documenta reduco, eorumque

P R I-

PRIMUM est: ut eam revideas & breviter perlustres, quò observes quid sub ea benè ut aliàs continues, quid verò actum sit perperam ut impostorum emendes: constat pueros, qui scholas frequentant ut artem scriptoriam addiscant, scripta sua Magistro offerre revidenda, eumque, si quæ literæ malè sint ductæ, alias apponere quas imitando vitium emendent seseque ea in arte perficiant: in Meditatione quasi in Schola es, ubi scribis non manu sed corde, non atramento & calamo, sed affectibus, ubi exaras Deo: quæ autem scripseris, intellectui tuo tanquam animæ Magistro exhibe, ut quæ corrigenda sunt demonstret: perficiet te in hac arte ea revisio. Est Meditatio animæ nuntia quam emisisti ad Deum, ut tuas ei miseras revelet, ejus auxilium imploret, ejusque gratiam conciliet: *Intret in conspectu tuo oratio mea*, dicebat Psaltes, *inclina aurem tuam ad preces meam: quia repleta est malis anima mea.* Et alibi *vice: Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo Domine, juxta eloquium tuum da mihi intellectum: intret postulatio mea in conspectu tuo, secundum eloquium tuum eripe me.* Est inquam Meditatio animæ tuæ Nuntia ad Deum ablegata, examina eam an suo probè sit functa officio tuamque ritè causam egerit: si quem defectum deprehenderit, eum cavendum præcipe, nullum hîc locum habeat conniventia. Est illa animæ tuæ Oeconoma, quæ omnia procurare debet & præparare: esuris & sitis justitiam? hæc saturat te. Langues & deficis? hæc te reficit. Infelices illæ animæ, quæ hac Oeconoma destituuntur, talibus pœnè omnia deficiunt: *Aruit cor meum*, ait Psaltes, à quo brevi solummodò tempore abfuerat,

Pf. 87: 3.
G 4.

Pf. 118:
169. G
170.

Pf. 101:
5.

quia

quia oblitus sum comedere panem meum. Eam autem quotidie ad rationes revoca, quos sumptus fecerit, quid benè quidve perperam compararit aut præpararit investiga: providæ & accuratæ ad animæ œconomiam vigiliæ summè sunt proficiuæ, parit hîc emolumenta magna attentio & cura sollicita. *Manè Cant. 7: surgamus ad vineas; videamus, si floruit vinea, si flores fructus parturiunt, si floruerunt mala punica,* invitat Sponsa. Meditationem Vineam dico, in quâ crescunt vina piorum affectuum bonorumque propositorum, quibus inebriata anima exhilaratur in Deo sui que obliviscitur. Allicit Sponsa ad ingrediendum in hanc Vineam, & respicendum an flores & quos fructus proferat: qui cum desiderio flores vel maturos fructus ex horto præstolatur, sæpiùs plantas vel arbores invisit, curat quæ conducunt, removet quæ impediunt, fit & eadem Animæ piæ cura quæ flores & fructus sperat ex horto seu vinea Meditationis: *Manè surgamus ad vineas: mox statim ac ea finita est.*

SECUNDUM est, ut aliqua seligas quorum tibi memoria toto die inhæreat, nam cum homo sine cogitationibus esse non possit, ideo matutino tempore præscribitur Meditatio, non solum quia id aptiùs, sed vel maximè ut statim cum die ex eâ pia objecta colligat circa quæ versetur toto die. Selige ergò aliqua, quæ tibi præ reliquis sapuere, ruminare eadem manibus operi intenta vacas, videtur id exigere Dominus cum præscripsit: *Ignis in Altari semper ardebit, quem nutriet sacerdos subjiciens ligna per singulos dies manè.* Idque Domino addicit Psalmographus: *Cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquæ*

cogi-

cogitationis diem festum agent tibi. Quid namque est agere diem festum Domino, nisi ab omnibus operibus aliis feriari & solo divino cultui vacare? cogitatio itaque hominis confitetur Domino, dum in Meditatione ei exponit infirmitates suas, necessitates & indigentias spirituales, sua desideria & proposita: hujus verò reliquix agunt eidem diem festum, dum per diem circa eadem objecta occupantur: *Itaque sicut laborantibus manibus, urget Mellifluus Burgundio, nec oculus propterea clauditur, nec auris abstine ab auditu: sic omnino & multo melius laborante corpore mens quoque ipsa suo intenta sit operi, ut vacet.* Utinam filix mea in praxin deduceretur hoc dogma, quot phantasiæ & otiosæ cogitationes exularent. *Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua.* Quam alacris ad actus mortificationis & virtutum exercitia animus assurgeret! volupe esset sine focis agere: *Non satis recordabitur dierum vite sue, eò quòd Dominus occupet deliciis cor ejus,* at, *gustate & videte quoniam suavis est Dominus.* Imitare itaque itinerantes, qui, cum itineri sese accingunt, licet bonum jentaculum sumpserint, confecerunt tamen cibos quibus de die vescantur: omnes nos in via perfectionis itinerantes sumus, non satis est in matutina Meditatione refecisse spiritum (jejunæ autem accingunt se itineri quotquot illam negligunt, ideoque tam debiles toto die) sed necesse est memoriæ tuæ corbem adimpleas, quò pro tota die tibi provisum sit. Querulæ subinde estis de distractionibus, sed huic praxi assuescite, certus sum quòd ea non multum vos turbabunt aut affligent: assueverant ii, quos D. Gregorius fornicationem judica-

Serm. 4.
ad Milites
Templi.

Pf. 118.
85.

Eccles. 5:
19.

Pf. 33: 9.

re solitos testatur vel ad momentum à Christi contemplatione discedere.

TERTIUM denique & præcipuum est, ut, quæ facienda concepisti, datâ occasione per diem operi mancipes: eadem, quæ Psaltis, sit & tua sententia:

Os meum loquetur sapientiam, & meditatio cordis mei Ps. 48:4

prudentiam. Loquatur sapientiam, dum tibi notitiam tui & Dei tradit, dum te de vitiis erudit & virtutibus: loquatur & prudentiam, suggerendo quid hîc & nunc vel faciendum vel omittendum. Deum æ-

mulare, qui ejectis è Paradiso protoparentibus ad ejus & ligni vitæ custodiam ante eum collocavit Cherubin & flammeum gladium atque versatilem: *Gen. 3.*

eodem modo & tu ejectis ex animæ tuæ Paradiso peccatis & vitiis ad custodiam ejus colloca Cherubin & gladium, id est, prudentiam & Zelum, illam ut advigilet, hunc ut irrumpentes mox abigat. Reditum vitia tua, antiqui animæ tuæ inquilini molliuntur? generosè te oppone: ibi summa resistentia, ibi excubiæ adhibendæ vigilantiores, ubi vel maxime periclitatur civitas obsessa. Occasio offertur exequendi conceptas virtutes? ne negligas: oculos animæ non frustra tibi aperuit Dominus *Scienti* namque *bonum facere & non facienti peccatum est illi*, aliàs meditari est otari, & quod pejùs, nugari solummodò, nec verè commota tua voluntas, si in actibus virtutum maneat æquè segnis ac contra vitia æquè debilis & invalida: *Vult & non vult piger, anima autem operantium impinguabitur.* *Jacob 4: 17.*

Proverb. 13: 4.

Processum itaque Meditationis revide; obtinet in curiis revisio processuum, obtineat & illa in curia cordis tui, ut, si quem defectum deprehenderit, emendes.

Proverb. 13: 4.

Proverb. 13: 4.

Proverb. 13: 4.

Proverb. 13: 4.

Proverb. 13: 4.

Proverb. 13: 4.

Proverb. 13: 4.

emendes. Deinde ex eadem quædam puncta decerpe: qui benè & lautè pransus est vacuo stomacho à mensa non recedit, sed satis habet plerumque quod toto digerat die, cujus per totum itidem diem palato gustus inhæreat. Denique operi mancipa quæ Deo grata & ad profectum tuum utilia concepisti faciendaque proposuisti: *Vovete & reddite Domino Deo vestro omnes, qui in circuitu ejus affertis munera*, monet Psalter: odit is nuda promissa aut sola verba, amat facta & opera.

P A R S   V I .

De Utilitate Meditationis.

EA hominis natura est, ut nihil propemodum agat, nisi quod lucrum vel commodum secum trahat, ideoque Jobo dicti *Sicut mercenarii dies ejus* cumque usum Meditationis, post traditam ejus præxin, nunc suadere intendam, aliunde efficaciora argumenta eruere non potero, quàm ab Utilitate quam ille animæ communicet & in eam invehat.

Generat namque PRIMÒ *Notitiam sui*, quam *lectionem utilissimam* scribit Thomas de Kempis. *Hæc est altissima & utilissima lectio, sui ipsius vera cognitio.* Ejusque Magist. Gerard. Zutphaniensis *instituta salutis* intitulat: Hanc autem subministrat *Meditatio* inquit, S. Bernardus discrimen assignat eam inter & orationem, *docet quid desit, oratio ne desit obtinet.* Est namque speculum animæ, in quo se ipsam videat, sua vitia & defectus, suas passiones & imperfectiones, quibus virtutibus ornata esse debeat & quàm longè etiamnum ab iis absit, quid pro salute

c. 7. v. 1.
E c. 14.
v. 6.

1. Imit. 2.

de Reform. vi-
rium ani-
ma. c. 4.
serm. 1. de
S. Andrea.

te debeat & quàm parum præstet. *Ego vir videns Thren. 3. 11*
paupertatem meam, dicebat aliquis usus hoc speculo.

„ Nihil est quod quisque sic cogitare debeat (urget S. *Serm. 12.*
de Verbis

„ Augustinus) nisi ut in semetipsum oculos con-
 „ vertat, in se discat, se inspiciat, se discutiat, se quæ-
 „ rat, & se inveniatur, & quod displicet necet, & quod

„ placet appetat & plantet. Quod & alibi ad propo-
 „ tam sibi à se quæstionem: *ut quid præceptum est*
animæ ut seipsam cognoscat? Respondens, incul-
 „ cat: „ Credo ut se cogitet, & secundùm naturam

„ suam vivat, id est, secundùm naturam suam ordi-
 „ nari appetat, sub eo scilicet cui subdenda est, supra
 „ ea quibus præponenda est: sub illo à quo regi de-
 „ bet, supra ea quæ regere debet.

Est quidem via duplex ad *Notitiam sui*, una si tua
 tibi vitia dicantur ab aliis, altera si eadem in teip-
 sa scrutaris: sed prima absque secundâ parum aut ni-
 hil proderit, quia imaginaberis tibi insinuationem
 aut reprehensionem ex sinistro affectu proficisci, qui
 etiam optima quæque in sequiorem partem detor-
 quet: quâ exceptione suos plerumque defectus pal-
 liant quæ licet admonitæ sæpiùs à suis superioribus
 iis infordescunt & indurescunt. At si jungantur,
 erit una alterius testis, ut vera esse non dubites, quæ
 audis ab aliis: & in te quasi oculis propriis contueris.
 Vultis itaque cognoscere statum animæ vestræ? fa-
 miliaris sit vobis Meditationis usus, eum illa vos op-
 timè docebit proditrix minimè fallax nec palpo
 blandiens.

SECUNDÒ parit *vitiorum odium & fugam pec-*
catorum. „ Primùm quidem ipsum fontem suum,
 „ id est, mentem, de qua oritur, purificat conside-
 „ ratio,

L. de
Confid.
c. 7.

ratio. (habet D. Bernardus) deinde regit affectus, dirigit actus, corrigit excessus, componit mores, vitam honestat & ordinat: postremò divinarum pariter & humanarum rerum scientiam confert: hæc est quæ confusa disternat, hiantia cogit, sparsa colligit: hæc est quæ agenda præordinat, acta recogitat, ut nihil in mente resideat, aut incorrectum aut correctione egens. Hactenus calum mellifluus. „ Cui tam pio tamque utili otio, (ait

c. 8.

idem alibi) nullam in vita operam dare, nonne vitam perdere est? Desideras itaque vitiorum tuorum excidium? & desiderare debes, Meditationi in-

Canz. 4. 4.

cumbe: Hæc namque est illa *turris David*, quæ edificata est cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea omnis armatura fortium. Propugnacula hostium incursibus opponuntur, tutanturque oppidum vel arcem: à peccatis (hæc namque hostes tui sunt, qui te spoliant Dei gratiâ, merita in te disperdunt, captivam dæmoni subjiciunt) ab his, inquam, vis tutam animæ tuæ Arcem? in Meditatione objice propugnacula: ibi etenim contra peccata munitur anima, nam quæ cogitat eorum turpitudinem, Dei prohibitionem, &c. statim eorum horrorem concipit cum proposito nunquam ea admittendi: felix itaque civitas quæ tempore pacis de bello cogitat: at quæ caret hisce propugnaculis, patet ea hostibus: *manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia ejus*, dicitur in Threnis: idque ideo: quia *Dominus dissipavit munitiones ejus, & præcipitavit omnia mœnia ejus*

c. 1. v. 10.

c. 2. v. 5.

Clypeis excipiuntur tela vel ictus hostiles, dum cominus pugnatur, ne lædant. Aggreditur te hostis cominùs, dum ad peccata sollicitaris, dum blanditur

caro,

caro, concupiscentia allicit, &c. Vis autem manere illæsa? clypeum objicias necesse est, qui in Meditatione fabricatur: *Mille clypei pendent ex ea* siquidem ibi consideras, qualem, ne prævaleant, te in tentationibus exhibere debeas. Est & ibidem *omnis armatura fortium*, quâ & ipsa hostes, tua nempe vitia, aggrediaris: etenim suggerit tibi Meditatio, quâ ratione ea excindenda, passiones supprimendæ, & imperfectiones abolendæ sint: teque ad hæc armat & instigat, *omnis in eâ armatura fortium*: fortis sit necesse est, quæ in omnibus seipsam superabit seque subjiciet sibi. At quàm hæ raræ, etiam inter vos! quas vidi sæpiùs pugnantes pro hostibus, quàm eos oppugnantes, tum scil. cùm sequeremini ductum vitiatæ naturæ, passionibus obediretis, rationibus non cederetis, fortes non pro virtutibus sed contra eas, milites non Dei sed sensus vestri. At unde hoc? nonne quia animum tibi non addis, teque contra vitia tua irritas, & in eorum excidium conjuras? in Meditatione fit hæc conjuratio, & quia illa tibi non familiaris, hinc adeo existis imbellis.

Ex Filiis Israel de Ægypto eductis & in terram promissionis armatâ manu ingressuris Tribus Ruben, Gad, & dimidia Manasse mansit trans Jordanem, ut pascerent pecora sua quæ multa habebant, volentes esse de Israël nec tamen ingredi terram promissionis: tales multæ Virgines, quæ quidem numero Virginum volunt accenseri, sed ad virtutum exercitia perfectè se non conferunt & laxam ac tepidam vitam ducentes pascunt gregem pecorum suorum, id est, passionum & vitiorum. Ulteriùs vobis progrediendum Virgines, occupanda vobis animæ

Num. 32.
& Josue
13.

vestræ terra, hostes ex ea ejiciendi sunt & jugulandi. Defunt tibi arma? Meditationis Armarium ingredi, ubi est *omnis armatura fortium*. Deest tibi animus? teipsam ibi finito irritari. „ Subdat sibi, quod „ habet commune cum bestiis, subdat Deo quod „ habet commune cum Angelis, donec justitiâ & im- „ mortalitate perfectâ atque perceptâ ab istis exalte- „ tur, & illis adæquetur. Ex S. Augustino: Audi „ monitum Ecclesiastici: *Post concupiscentias tuas* „ *non eas, & à voluntate tua avertere: si præstes animæ* „ *tuæ concupiscentias ejus, facient te in gaudium inimicis* „ *tuis*. Notum tibi, quàm grave haberi ludibrio, & ne- „ quis habeatur, quæ non tentet? patuit id in Samfone, „ eum æmulare, quò & vitia, tui adversarii, tui hostes, „ exstinguantur, moriari tibi.

TERTIÒ denique. *Amorem virtutis* instillat: „ *in lege Domini voluntas ejus, & in lege ejus meditabitur* „ *die ac nocte*, ait de justo Psalmographus: ideoque „ *Et erit tanquam lignum, quod plantatum est secus de-* „ *cursus aquarum, quod dabit fructum suum in tempore* „ *suo*. Quis autem hic fructus, nisi actus virtutum & „ opera bona? hos *dabit in tempore suo*, datâ scilicet oc- „ casione, non enim omni tempore quælibet exercen- „ da virtus, sed datâ occasione, patientia nempe in ad- „ versis, mansuetudo in iracundia, &c. hanc verò fec- „ cunditatem concipit, ex eo quod Legem Domini „ meditetur, quæ virtutes præscribit & docet. Quod „ & alibi repetit: *Os Justi meditabitur sapientiam: en-* „ *fructus hujus Meditationis: Lingua ejus loquetur ju-* „ *dicium, lex Dei ejus in corde ipsius, & non supplantan-* „ *buntur gressus ejus*. Dirigitur namque ad bonum „ intus & extra. In puncto primo Meditationem spe- „ culum-

L. 2. cont.

Faust. c.

28.

c. 18. vs.

30. & 31.

Jud. 16.

Ps. 1: 2.

& 3.

Ps. 36:

30. & 31.

culum dicebam, & ut illud exhibet quicquid ei ob-
jicitur si homo hominem, si manus manum, ita &
hæc animæ imprimet quicquid ei per illam repræsen-
tatur: Deus is est? vel cœli gaudium aut aliqua vir-
tus? hujus amorem & desiderium generabit, ut tur-
pia objecta turpes motus & illicita desideria pro-
ritant.

Et hæc tria commoda sunt quæ animæ com-
municat meditatio, vera *mentis ditatio*, in quibus
Vocationis vestræ finis consistit, qui est animæ ve-
stræ Status notitia ad extirpandum quod in ea luxu-
riat, & inferendum quo caret, quò fitis sanctæ
animo & corpore. Ad Meditationem frequentan-
dam hæc vos moveant, sum certus assumpturas vos
mores alios, eritis namque contra peccata vigilantio-
res & contra vitia fortiores, ut enim in Proverbiis *c. 1. vers.*
loquitur Salomon: *Frustra jacitur rete ante oculos* ^{17.}
pennatorum. Imò & illa declinabunt vos, excita-
tâ namque familiâ fures fugiunt, qui eâ dormiente
obrepunt. Eritis etiam in actibus virtutum fre-
quentiores ac ferventiores: de Christo in Mon-
tem, ascendente ut oraret D. Lucas: *Facta est, c. 9. vers.*
dum oraret, species vultus ejus altera, & vestitus ejus ^{29.}
albus & refulgens. Sic & animæ vestræ species altera
fiet, aliæ cogitationes, alia desideria, aliæ intentio-
nes, alia verba, alii actus, alii mores, alia denique
vita: mutabit interiora & exteriora: induet novum
splendorem virtutis & sanctitatis. *Meditatus sum Ps. 76.*
nocte cum corde meo, & exercitabar (juxta D. Au- ^{vers. 7.}
gustini lectionem, *scrutabar*) *& scopebam spiritum* *in com-*
meum. Scoparum notus vobis usus. *ment. ad*
hunc lo-
cum.

De Necessitate Meditationis.

Serm. 1.
de S. An-
drea.

Epist.
142. c. 2.
apud Au-
gust.
Rom. 12.
1.

CONSTAT ex sacris Literis duos à Deo Israëlitis
 è servitute Ægyptiaca liberatis in terram pro-
 missionis datos esse Duces, Moysen scilicet & Aaro-
 nem, Moysen Legislatorem & Aaron Sacerdotem:
 iisdem indiget Anima è seculi conversatione ad perfe-
 ctionem ingressura adumbratis in Moyse & Aaron,
 Meditatione scilicet & Oratione, Meditatione quæ
 doceat quidnam declinandum & quonam prope-
 randum, Oratione quæ vires ad ambulandum ac-
 quirat. *Illam viam ostendit, ex S. Bernardo, ista dedu-
 cit, meditatione agnoscimus imminetia nobis pericu-
 la, oratione evadimus.* Utilitatem Meditationis pro-
 posui in Parte præcedenti, in hac autem agam de
 ejusdem Necessitate, & ut illam ibi Virgini utilem
 dixi, eam hîc eidem ostendam summè necessariam:
 est namque famula Dei, nostratum idiomate dicta
 een *Maeght* / non ob solam carnis integritatem,
 sed vel maximè quòd ex vi Status obstricta & manci-
 pata sit famulatui divino: nonne necessarium, ut quæ
 famulantur aliis, sæpiùs agant cum iis quibus ancil-
 lantur, ut discant quid velint quidve nolint? aliorum
 imperium & sensum sequantur necesse est, quæ iis se-
 se elocarunt: idem in Virgine locum habet: monet
 proinde Autor Epistolæ ad Demetriadem: „Prima
 Virginis cura primumque studium sit scire volun-
 tatem Domini sui, & quid ei placeat, quidve dis-
 pliceat, diligenter inquirere, ut secundùm Apo-
 stolum *rationabile* Deo reddat *obsequium*, totum-
 que

que vitæ suæ cursum ex ejus possit ordinare sententia. Impossibile est enim ei quenquam placere, cui quod placeat ignorat, fierique potest ut etiam obsequendi voto offendat, qui quomodo obsequi debeat ante non didicit: & ut majus est voluntatem Domini facere quàm nosse, ita priùs est nosse quàm facere, illud enim merito præcedit, hoc ordine: unde Propheta dicit: Et tu Israël noli ignorare. Et Beatus Paulus: *Qui autem ignorat ignorabitur.* Itemque alibi: *Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes quæ sit voluntas Domini.* In initium obedientiæ est quid præcipiatur velle cognoscere, & pars est obsequii didicisse quid facias. Ubi autem cognoscet sensum Domini sui nisi in Meditatione? ibi namque familiariter agit & conversatur cum eo: præscriptum id mihi videtur in Apologia Christi pro Mariâ contra Martham: *Ille sedens secus pedes Domini audiebat verbum illius, hæc autem satagebat circa frequens ministerium, quæ stetit & ait: Domine non est tibi curæ, quòd soror mea reliquit me solam ministrare? Dic ergo illi ut me adjuvet. Cui Dominus: Martha, Martha, sollicita es, & turbaris erga plurima, porro unum est necessarium, Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea in æternum.* Nonne hîc Dominus contra Marthæ querelas Mariæ otium defendendo, quæ verbum ejus audiebat, illiusque sollicitudinem quodammodo reprehendendo, approbavit, ut pedibus ejus affideat verbum ejus auditura quæ bona famula erit? omninò sanè: nonne & taxat eas, quæ in exteriora opera effusæ ad interiora non convertuntur, non ad sensum Domini, sed juxta suum proprium eidem famulantes? Porro

1 Cor. 14:

38.

Ephes. 5:

17.

Luc. 10:

unum est necessarium, ut, quæ Domini voluntatem faciet, eam in Meditatione audiat. Ibi audiet quid in animæ domo expurgandum, tot nempe vanæ cogitationes quæ ibi morantur, iracundia quæ proximum lædat, vindicta quæ lædenti talionem minetur, invidia, superbia, murmuratio, detractio, & similes sordes quàm plurimæ: ibi reprehensiones audiet quòd tam segnis sit & tarda, quodque res Domini sui negligat, sæpiùs excurrat, tempus otio & otiosis confabulationibus consumat: ibi instructionem accipiet de rebus in Animæ domicilio parandis & comparandis, modestiâ scil. prudentiâ, mansuetudine, sobrietate, humilitate, obedientiâ, Dei proximique dilectione, patientiâ aliisque pluri-

Ps. 92: 5. bus. Nam ut ait Psalter: *Domum tuam decet sanctitudo Domine in longitudinem dierum*: etenim eum in finem is ejus operam conduxit, ut in animæ domo sit ad ejus servitium. Eam expurget, custodiat, exornet ejusque ministerio tota vacet: *Mulier innupta & virgo cogitat quæ Domini sunt, ut sit sancta corpore & spiritu.* Certa sis eum accuratum esse Oeconomum, bonamque hujus domus agere curam, attentum ad singula quæque: at quòd omnia debitum non fortiantur effectum, defectus est ex parte ancillarum ejus jussa non exequentium, quas tolerat inter suas spe melioris servitii vel etiam subinde tanquam incorrigibiles dimittit.

Servietis autem Deo ad nutum & sensum ejus: aures vestras ei in Meditatione præbeatis necessarium est: petite ut vos edoceat quid velit, & quomodo velit ministerium vestrum, quod quæ negligunt eas *Seraphica Theresia* comparat uxori *Lot*, quæ ad Domi-

*in Castello
Anima.*

ni mandatum non attendens, neque ante se prospiciens sed respiciens, conversa est in Statuam Salis: *Respiciensque uxor ejus post se versa est in Statuam Salis.* Gen. 19: 26. Ut autem illa Statua similitudinem ejus retinuit, ita & nomen tantum & speciem retinent illæ Virgines, quæ non attendunt ad Dominum neque ad se, sed ad exteriora respiciunt, indurescunt in vitiis suis & frigescuut in dilectione Dei: & ut hujus sceminae metamorphosis pœna fuit inobedientiæ suæ, ita & illa Virginum, in quas depluit Dominus illud Psalmographi: *Obscurentur oculi eorum ne videant, & dorsum eorum semper incurva:* quibus proinde congruit illud quod submersis Ægyptiis cecinit Moses: *Extendisti manum tuam, & devoravit eos terra.* Pf. 68: 24. Exod. 15: 12.

Neque solum est Ancilla, sed &, ut c. I. ostendimus sapius, est Sponsa Christi: *Despondi vos uni viro Virginem castam exhibere Christo,* ait Apostolus, 2. Cor. 11: 2. consummabuntur autem nuptiæ in futuro seculo, quando erit Deus omnia in omnibus. Nonne conveniens imò & necessarium interim Sponsam familiariter cum eo agere, audire quid ad ulteriorem ornatum requirat? quare ad id exhortatur Vates: *Audi filia & vide, & inclina aurem tuam, & obliviscere populum tuum, & domum Patris tui, & concupiscet Rex decorem tuum: quoniam ipse est Dominus Deus tuus.* Pf. 44: 11. & 12. *Audi quid velit à te, & vide quomodo id exequaris. Inclina aurem tuam parum est; audi, humiliter audi,* inquit S. Augustinus. in Comment. ad eum locum *obliviscere populum tuum, id est, vitia & passiones tuas quibus assuevisti, & innutrita es, eis subtrahe affectum tuum & consuetudinem; & domum patris tui, mundum scilicet & mundana omnia: admittis*

hoc consilium? & admittes facilè, dummodo præbeas aures attentas, *Concupiscet Rex decorem tuum, quoniam ipse est Dominus Deus tuus.* „ Jam vide, si „ non debes dimittere patrem tuum illum, & populum tuum illum, (commentatur hîc S. Augustinus), „ & venire ad Regem istum Deum tuum. Deus tuus „ est, Rex tuus est, Rex tuus & ipse est Sponsus „ tuus. Regi nubis Deo ab illo dotata, ab illo decorata, ab illo redempta, ab illo sanata: quicquid „ habes, unde illi placeas, ab illo habes. *Audi igitur & vide*, sed ubi commodiùs audies, & videbis quàm in Meditatione? ibi namque te ei præsentem sistis, ut agas cum illo de iis quæ te & illum concernunt: quando oras sola loqueris, in Meditatione autem & illi vices suas concedis, audis eum ibi loquentem in te, & tu alloqueris illum: ipsemet hoc

c. 2. vers. 14. à te requirit in Canticis: *Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis, vox enim tua dulcis & facies tua decora.* Gratum namque id ei alloquium,

gratissima hæc ei conversatio & familiaritas. Si autem Sponsa Sponsi sui præsentiam non delectetur, nec alloquiis ejus afficiatur, illius erga eum aut nullus aut valde exiguus est amor: talem & tuum existima erga Deum tuum si per Meditationem ejus præsentiam non suspires, ad alloquia non anheles. Quid diceres, si illa non apud eum sed apud alienos procos delictetur? idem statuendum de te, si non interior devotio sed cordis evagatio te afficiat, si non Creator sed creaturæ tibi præbeant delicias: dicet ille idem hoc de te,

Jud. 16: quod olim Dalila Sampsoni: *Quomodo dicis quod amas me, cum animus tuus non sit mecum? Currite ad Deum tuum, & ad illud quod dicitur: Currite ad illum per illum,* instat Augustinus, *placete illi ex illo,*

*vivite cum illo in illo de illo: affectibus veris & sanctis-
 „simâ castitate à viro tali amate amari. „ Non pariter
 „ & Christum velimus habere & seculum, dissuadet Epist. 24.
 Hieronymus.*

Quæcunque itaque (ut finem huic materiæ imponam) Meditationi non vacarit hactenus, ei impo-
 sterum vacet: vis esse bona Dei Ancilla? ausculta
 quid ille à te, in te & per te velit. Semper sis soli-
 cita Martha in ministerio Domini tui, sed & quoti-
 die sis attenta Maria. Vis esse ei Sponsa grata? con-
 veniens est, ut ejus quotidie colloquium & sanctum
 commercium ambias, atque ab eo petas, quod tibi
 etiamnum deesse videris & audieris. Virgines
 ingredientiæ ad Assuerum obtinebant ad ornatum
 quicquid petebant: obtinebis & tu quicquid petie-
 ris, cum ampliùs iste affectet ornatum animæ, quàm
 hic corporum, qui te vult sanctam corpore & spiri-
 tu: delitiare in Domino: quod autem hactenus
 hæc spiritus delicias non gustaveris, tuâ culpâ con-
 tigit: quia scilicet in exteriora nimis effusa es; sapiet
 ille ubi hæc nauseaveris. *Os meum aperui & attraxi
 spiritum, quia mandata tua desiderabam. Et:*
*Anima saturata calcabit favum, & anima esuriens
 etiam amarum pro dulci sumet.* Notat S. Scriptura. Pa-
 tuit id in sitibundis Israëlitis, quos constat Domi-
 num aquâ refecisse, de quibus tamen Psalmus dicit,
 quòd *de Petra melle saturavit eos.* Denique quod ille
 tibi suggererit ad profectum tuum, operi quanto-
 cius mancipa, pudeat redire ad eum, si, ubi occasio
 oblata fuerit, jussa non perfeceris. Scis à Salvatore
 dictum: *Estote vos perfecti, sicut & Pater vester cæ-*
lestis perfectus est: quod ut fiat, & hic scopus esse de-
 bet

Hest. 2:
13.

Pf. 118:
131.

Proverb.
27: 7.

80: 17:

Matth. 5:
48.

bet omnis Meditationis tuæ, Pictor tibi imitandus qui, ut effigiem alicujus in tabula exhibeat, contuò prototypon intuetur, illudque coloribus & penicillo sequitur: idem faciendum & tibi quæ divina perfectionis imaginem in animæ tuæ Tabula depinges, in Meditationibus ea inspicienda, penicillo affectuum & desideriorum ea tibi imprimenda. Amorem namque aut similes invenit, quod hîc deest; aut similes facit, quod in te requiritur quæ Dei Sponsa est. Quocirca quæ Christo per Virginitatis professionem copulata est, tanquam Sapientiæ ac Verbi Dei Sponsa sapiens ac prudens sit necesse est (quomodo ratiocinatur S. Basilius) ut animi stultitiæ & insipientiæ notâ jugi divinarum rerum meditatione longiùs explosâ, sapientiæ, cui conjuncta est, ornatur pulchritudine. Cùm enim cæteris, qui beati esse student, tum Sponsæ Christi imprimis convenit operationes animæ, quæ per sensus fiunt, ab exterioribus ad interiora convertere, ac Sponsa in intimis thalamis ut Deo, Dei Verbo, perpetuâ dilectione sociari, cum eo colloqui, & in ejus die noctuque Lege meditari, & his quidem, quæ ad Sponsum ducunt Lege scilicet & Evangelio, & si quæ his consona Sponsi decorem exponunt, oblectari, sanctisque intelligentiarum foetibus sapientem ac rationabilem magis ac magis semper evadere, donec æternam Sapientiam sibi penitus jungat, unumque cum eo, cui inhæsit, effecta ex corruptibili fiat incorruptibilis, ex imperita prudens ac sapientissima tanquam Verbi, cui inhæsit, *Costa*, atque (ut breviter dicam) ex homine mortali immortalis Deus sicut ille, cui conjuncta est

L. de Virginit.

omnibus manifestetur., Et hæc de Meditatione, de qua, quæ plura volet, consulat fusissimos aliorum Tractatus, sufficit nobis hæc pauca annotasse.

§. VI.

De Missa.

EXpeditis iis, quæ de Meditatione tradenda erant, sequitur ut tractemus de Missa, cum hæc illam de more apud nos recepto subsequatur, & ad eam quotidie audiendam Regula Virgines constringat: cumque hîc plura dicenda sese offerant, & hunc §. in aliquot partes diffecabimus.

P A R S I.

De Sacro quotidie audiendo.

PRO cuius congruentiâ non coacervo multa argumenta, hoc unico contentus, quòd ibi se præsentem sistat, & salutetur Virginum Sponsus: *Indica mi- Cant. 1:9*
hi, votum erat unius, ubi pascas, ubi cubes in meridie.
Cui si respondendum modò, non remittam aliò, nisi ad Ecclesiam & ad Aram: ibi namque fervet, meridies divini amoris, ibi pascit fideles sibi non alimento alio quàm seipso, ibi cubat quasi præstolabundus ad tuum adventum, quasi anhelus ad tuam visitationem & præsentiam: amas itaque illum? delectaris ejus præsentia? ut certè delectari debes, si verè amas, amor namq; amantium unio est, is non nisi cum summâ impatientiâ tolerat Amati absentiam: patet id in illo qui de se testabatur; *Quemadmodum desiderat Ps. 41:*
Cer- 2. 3.

Cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus: sitivit anima mea ad Deum fontem vivum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Talis inquam & tuus est amor? tale & tuum ejus præsentiæ desiderium? voto tuo Missa satisfaciet, in ea namque ad verba Consecrationis præsentem se sistit, sui copiam exhibet, quò à te invisatur, tuâ adoratione saluetur: eximius hic honor, grande est, quod tibi præstat, beneficium: Unde hoc mihi, dicebat olim Elizabeth, ut veniat Mater Domini mei ad me? Amplius, quòd veniat Dominus ipse ad te: cui, impensus honor non idololatricus est, ut blasphemant hæretici, sed legitimus & debitus.

Luc 1:
43.

3 Reg.
10:24.

Gen. 49:
22.

1 Petri 1:
12.

4 Imit. 1.
13.

Si ergo vultum Salomonis videre desideraverit Terra universa, si ad videndum Joseph filiaë muros conscenderint, ut effatur Jacob jamjam moriturus: *Filius accrescens Joseph, filius accrescens & decoris aspectu, filiaë discurrerunt super murum.* Quanto magis accurrendum ad contemplandum divinum hunc Joseph, non oculis corporis, sed animæ fidei lumine illustratis sub panis ac vini speciebus prodeuntem in Altari: illum inquam Joseph non unius Ægypti sed totius mundi Servatorem: illum inquam decorum aspectu, *In quem desiderant Angeli prospicere*, imò in quo & ipse Pater cœlestis sibi benè complacuit: quæque ideo prodit ut ad se accurratur: „Si enim hoc sanctissimum sacramentum in uno tantum celebratur loco (scribit noster Kempenas) & ab uno tantum consecraretur Sacerdote in mundo, quanto putas desiderio ad illum locum, & ad talem Dei Sacerdotem homines afficerentur, ut divina mysteria celebrari viderent? nunc autem multi facti sunt Sa-

„ cerdotes, & in multis locis offertur Christus, ut
 „ tantò major appareat gratia & dilectio Dei ad ho-
 „ minem, quantò latiùs est sacra communio diffusa
 „ per orbem. Illum inquam, cujus non solus tibi
 „ conceditur conspectus, ut istius, filiabus Ægyptiacis,
 „ sed qui seipsum tibi donavit utpote Sponsus tuus.

Hinc ex Animæ, in quibus viguit desiderium
 præsentia Christi, quibus volupe ei adesse, nullum
 intermisere diem, quo non in Officio Missæ ejus
 præsentia fruerentur: non allego nisi unam aut alte-
 ram, scil. D. Monicam S. Augustini matrem, ab eo ^{9. Confess.}
 idcirco laudatam: *Quæ moritura* (inquit Deum allo- ^{11.}
 quens) *memoriam sui ad Altare tuum fieri desideravit,*
cui nullius diei prætermissione servierat, unde sciret dis-
pensari victimam sanctam, quâ deletum est chyrogra-
phum, quod erat contrarium nobis. Et D. Thomam
 Aquinatem, qui, præterquam quòd ipsemet Sacris
 operaretur quotidie, alteri sacrificanti deserviebat,
 ut amicâ Domini sui præsentia frueretur eò duitiùs
 & frequentius.

Audiant hæc illæ, quæ sine ulla prægnante ratio-
 ne, imò ex merâ negligentia, vel ob futiles occupa-
 tiones quæ moram paterentur, sæpius sacrum negli-
 gunt: ostentant tales quo animo sint in Christum
 Dominum, dum eum licet ad suam præsentiam eas
 citet & invitet, tam facile negligunt: Amorem sanè
 non nutrit aut promovet præfixo tempore, & designa-
 nato loco non comparere, præsertim si ex parte mi-
 noris erga majorem hic se teneat defectus, qualis hic
 culpatur: scriptum namque est: *væ qui spernis, non-* ^{Isai. 33:1}
ne & ipse sperneris? certè *non bonum videtur habuisse* ^{S. Bern. de}
fontem rivus charitatis aliquando decrescens. Non ^{pass.}
 sunt ^{Dom. c. 10}

funt ex Aquilæ, quia hæ, ubicunque fuerit corpus, congregantur, ut, si escam ipsam sumere non licet, saltem ejus visu & odore reficiantur. Angeli suo vos exemplo huc trahunt: utinam aperirentur omnium oculi, cum famulo Elizæi integros ibi viderent exercitus, & juxta visionem Danielis, quando *millia millium ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei*: „ Quis enim fidelium habere dubiū possit, (scribit S. Gregorius) in ipsa immolationis hora ad Sacerdotis vocem cœlos aperiri, in illo Jesu Christi mysterio Angelorum choros adesse. Et D. Chrysostomus: „ Per id tempus & Angeli Sacerdoti assident, & locus Altari vicinus in illius honorem, qui immolatur, Angelorum choris plenus est. Ecce accurrunt Angeli e cœlo, eos æmulentur, necesse est iisque sese associant, quæ vice & nomine Angelorum censentur in terris.

Itaque filiæ meæ Domino seu potius sponso vestro hîc nobis quotidie præsentem & vos quotidie præsentem sistite: lex hæc amantium est, ut mutuam præsentiam quærant. Adesse alicui non licet corpore, vel quia famulatu impeditur vel gravi aliâ necessitate? affectu & corde præsentem sistat, quod nemo detinere poterit. Pudeat cæterum quin, cum corrivales tuæ ad Domini præsentiam convolant, eam nihili facere eiq; te subducere: æquæ namque tu, & fortè magis ac illæ, ejus gratiâ indigent & favore: *Videt ille intus in mente quid facias, & quàm expetenter ejus Virgines imiteris attendit*, ad eam telam suggerit D. Maximus. De audiendo Sacro Ecclesiæ præceptum sub graviore culpa quidem non obligat nisi pro diebus dominicis & festis, sed quæ

Serm. de
S. Agnete.

maiores vitam perfectionem præferunt & amplius Domini servitium profitentur, hunc ei accessum nequaquam denegare deberent: *Quid perversitate minus diligis à quo amplius accepisti?* instat Antistes Hypo-
 ponensis, ideoque *Charitas, o sponsa Christi, quæ te separavit à seculo* (vox est Bernardina) *ipsa te con-*
jungat Deo.

L. de Vir-
 gin. c. 40.
 De modo
 bene vi-
 vendi
 Serm. 41;

P A R S II.

Quomodo audienda Missa.

ID quatuor conditionibus expedio, quarum
 PRIMA requirit, ut in tempore te præsentem
 sistas, non accedendo quando jam inchoata est, sed
 principium ejus præveniendo: ratio evidens est:
 nonne magis conveniens est Ancillam Dominum,
 quam Dominum præstolari Ancillam? Quis dubi-
 tet? Ancilla Christi es, non ergò is te præstoletur in
 Ecclesia & Altari, sed maturiori accessu tu eum ven-
 turum præstolare, qui se jam ad adventum præparat
 quando instat hora sacri, quâ tibi dici imaginaberis: *Matt. 25:*
Ecce sponsus venit exite obviam ei. Docet id te Elias qui
 Domini visione & alloquio fruiturus se prius in spe-
 luncâ collocavit, & aliquo tempore expectavit ut
 Dominum transeuntem videret: *Operuit vultum suum*
pallio, inquit scriptura, & egressus stetit in ostio spe-
luncæ, ubi audivit vocem Domini: docet inquam *3 Reg. 19:*
is te, ut Dei desiderio mota ilicò ad Ecclesiam ad-
venias, præstò sis & Dominum ad eundem locum
accessurum quasi prævenias. *13.*

Imitare itaque Annam Tobix conjugem, quæ fi-
 lium reducem suspirans: *Quotidie circuibat vias* *Tob. 10:7*
 K *omnes,*

omnes, per quas spes remeandi videbatur, ut procul videret eum, si fieri posset, venientem. Neque tu expectas hominem cum nummis ut illa, sed Dei filium, animæ tuæ Sponsum cum gratiarum thesauris. Æmulare Abrahamum qui in ostio tabernaculi sui confidens hospites præstolabatur, iisque visis *cucurrit in occursum eorum*, gratiorem hospitem tu præstolaris, non Angelos ut ille sed Angelorum Dominum, constet ei suum tibi gratum esse adventum, non te præveniat, sed tu eum anhela expectes. Tres Magos imitare Jerosolymam advolantes & dicentes: *Ubi est qui natus est Rex Judæorum? vidimus enim stellam ejus in oriente, & venimus adorare eum*. Quasi renascitur is in Altari (ibi suavissimi *Frumenti* deliciae momento maturescunt) ut meritorum suorum te participem reddat, rumpe moras, propera ad ejus adorationem: *Vidimus stellam ejus, & venimus*, veni & tu, ut præpares thus orationis quod ei incendas, aurum ignitorum affectuum quod ei deferas, & myrrham mortificationis, quâ putredinem vitiorum à te repellendo ei te perpetuam famulam serves: hæc inquam præpara antequam adores, & ut præparata sint, in tempore accelera. Æmulare denique duos illos discipulos Petrum scilicet & Joannem currentes ad sepulchrum, de quibus sacra Pagina: *currebant autem duo simul, & ille alius Discipulus præcucurrit citius Petro*. In Petro, fidem, ex Matth. 16. c. & in Joanne notum est dilectionem adumbrari, fidei sacramentum est Eucharistia:

*Quod non capis, quod non vides,
Animosa firmat fides
Præter rerum ordinem.*

ad eam trahat te fides tua, sed dilectio tua præcur-
 rat, ut ante ei adsis, quàm necessarius fit actus fidei:
 Altare monumentum Christi est, dilectio tua hîc
 quærat dilectum suum: Quæ huc non properant,
 ostendunt eæ quo animo ferantur in Christum: certè
 non sunt voluntariæ famulæ quæ ad vocem vocantis
 non comparent, sed tardæ & segnes, quas, ut odit Pa-
 ter familias terrenus, ita & cœlestis. Est quidem mo-
 ris in sponsis secularibus, ut sponsus sponsam præsto-
 letur, at in mysticis contrarium obtinet, praxis hîc
 planè alia: *Vox dilecti mei pulsantis: aperi mibi soror* *Cant. 5:2.*
mea, amica mea, columba mea, immaculata mea: quis
hîc non aliqualem patientiam speraret? surrexi, ut *vers. 5.*
aperirem dilecto meo pessalum ostii mei aperui dilecto *vers. 6.*
meo: at ille declinaverat atque transierat. Et quare,
 nisi quia moras odit?

SECUNDA exigit, ut ei sine tædio interfis, id
 est, ne conqueraris de nimia Sacerdotis morâ ad Al-
 tare, vel ne ad finem Sacri anheles: plurimum est hoc
 vitium, quibus eò gratius est Sacrum quò magis præ-
 cipitatum, quique ea Tempia præferunt ubi divina
 maximè præcipitanter peraguntur, quos acriter re-
 darguit S. Augustinus: nec minus reprehendendi fe- *Serm. 25:*
 stini Sacerdotes, cùm alloquantur Deum quomodo *de temp.*
 non alloquerentur homines, quid namque hi dice-
 rent si eâ illos præcipitantiâ affarentur, & non nisi per
 Syncopen suos conceptus exprimerent? & licèt in-
 telligat Deus etiam linguam volubilem, repugnat ta-
 men ea reverentiæ ei deferendæ, neque ad illa debita
 attentio haberi potest quæ tantâ præcipitantiâ per-
 aguntur & proferuntur, quare etiam vulgò talium
 Sacra *Tagers of Stuppers Wissen* intitulantur:

- contra quos videatur Antonii de Molina *Instructio*
Sacerdotum. Tu autem Virgo devota, quæ spon-
 Tract. 3: c. 13, 14. & 15. tui præsentiam amas eaque delectaris, ama Sacrum
 protractius, & desiderata quò diutiùs eâ fruaris: ægrè
 fert pius Jesus advertens sui tibi tædium obrepere,
 teque ad ejus anhelare discessum: suspectus est ei
 tuus erga eum amor, cùm is, si verus sit, vellet ama-
 tum semper apud se retinere, nec eum nisi ægrè di-
 mittat: patet id in procis ubi convenerint nesciunt
 divortia, quâ de causâ ancillas nupturientes non
 amant matresfamilias non enim jam nisi perfunctio-
 ria in illis ministerii cura, toto in Amasium abripiuntur
 affectu: *Inveni quem diligit anima mea*, dicebat
 Cant. 3: 4. una, *tenui eum, nec dimittam*. *Quibus Christus tenetur?*
 L. 3. de Virg. *commentatur in hæc verba D. Ambrosius, non
 injuriæ nexibus, non restium nodis, sed vinculis chari-
 tatis, mentis habenis stringitur & animæ tenetur af-
 fectu*. De Jonatha scribitur: *anima Jonathæ con-
 1 Reg. 18: 1. glutinata est animæ David, & dilexit eum Jonathæ
 quasi animam suam*, amor enim quasi gluten est
 quod amantes conjungit, unde nisi difficulter disjuntur
 guntur & à se mutuò divelluntur, qualis si & tædium
 fit, ut esse debet, si verus erit, nonquam tibi tædium
 obrepat. Puerulum Jesum delatum in Templum
 Luc. 2: 28 Solymæum amplexantem intuere Simeonem: quæ
 ægrè dimittit! tædebat vivere sine ejus præsentia
 vs. 29. *Nunc dimittis servum tuum Domine secundum verbum
 tuum in pace*. Idem ille Jesus sub speciebus eius
 charisticis tibi in Ecclesia & Arâ se præsentem sistit
 vs. 26. anhelasti ad ejus præsentiam? ut ille Simeon, qui
 sponsum acceperat à Spiritu sancto non visurum se mor-
 tem nisi videret Christum Domini, amplexare

lum ulnis amoris, brachiis cordis & affectuum, non te tædeat ei diutiùs adhærescere, sed grave sit & molestum tam citò privari illo, ut & revera illi est, ubi in festinos sacerdotes inciderit, qui eum tantâ celeritate protrudunt.

TERTIA postulat Modestiam, quam multis inculcat S. Ambrosius, *Maxima est*, inquit, *vir-* L. 3. de
tus tacendi, præsertim in Ecclesia: quæ taciturnitas *Virg.*
 in eo consistit; non solum quòd colloquia non mis-
 ceas, (*In Oratorio nemo aliquid agat*, inquit S. Au- *Epist.*
 gustinus, *nisi ad quod est factum, unde & nomen ac-* 109.
cepit;) sed & ut tussim & excreatus comprimam.
 Optarem ego aliquibus familiariorem hanc mode-
 stiam, iis inquam, quæ quando ad Consecrationem
 cymbalo signum datur attentionis, suâ tussi & ex-
 creatu omnem propè attentionem disturbant etiam
 alios proritantes. „ Illud exemplum proditur (sunt
 „ verba S. Ambrosii) Alexandro sacrificante Ma- *Lib. 3. de*
 „ cedonum Rege puerulum barbarum, qui ei lumen *Virg.*
 „ accenderet, excepisse ignem brachio, atque adusto
 „ corpore mansisse immobilem, nec dolorem pro-
 „ didisse gemitu, nec tacito pœnam indicasse fletu:
 „ tanta in puero barbaro fuit disciplina reverentiæ, ut
 „ naturam vinceret: atque ille non Deos, qui nulli
 „ erant, sed Regem timebat, quid enim timeret eos,
 „ qui, si idem ignis eos contigisset, arfissent? & tu
 „ in ministerio Dei Virgo gemitus, excreatus, tuf-
 „ ses, risus abstine. Attendite ad hæc, quæ indispo-
 sitioni vestræ immodestiam vestram imputatis, *debili-*
tatem excludat religio, instituat consuetudo naturam, in- *Ibid.*
 quit idem, qui & addit: „ Frequens sermo est, cùm
 „ plurima ranarum murmura religiosæ auribus ple-

bis obstreperent, Sacerdotem Dei præcepisse, ut, conticerent & reverentiam sacræ deferrent orationi, tum subitò circumfusos strepitus quievissent: Silent igitur paludes, homines non silebunt? & irrationale animal per reverentiam recognoscit, quod per naturam ignorat, hominum tantam esse immodestiam, ut plerique deferre nesciant mentium religioni, quod deferunt aurium voluptati? hæc S. Doctor. Certè si constaret quantoperè Sacerdotem turbent isti motus, non dubito quin plurimum major violentia & amplior esset continentia, nec dicam eos etiam honestati repugnare; quæ namque præstolabunda alicujus, ubi eum viderit advenientem, præsertim si majoris se conditionis sit, tussire vel excreare incipiet, & non potius cum omni modestiâ eum excipiet, eique aderit? idem Virgini, idem præscriptum sit omnibus.

Judith.
10: 20.

QUARTA denique præcipit Reverentiam. De Judith dicitur quod adducta in præsentiam Holofernis, *cùm in faciem ejus intendisset, adoravit eum prosternens se super terram*: non Holofernes est in cujus conspectu compares, non inquam is expugnator & hostis tuus est, sed defensor & salvator tuus, Deus & Dominus tuus: debito igitur honore eum affice, flecte coram eo genua corporis & cordis, id namque vult Pater cœlestis, *ut in nomine JESU omne genu flectatur cœlestium, terrestrium, & infernorum*. Omne genu flectendum, neque enim sufficit flectere genua corporis, id est, corpore adesse præsentem, sed & flectenda genua cordis, id est, interiore devotione ei assistendum, impediendaque omnis evagationis mentis, genibus namque flexis non datur facultas

Philipp.
2: 10.

tas divagandi. Tres Magos æmulare, qui, cùm gratiâ videndi Jesum beati essent, *procidentes adoraverunt eum, & apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus & myrrham.* Math. 2: 11. Aperi & tu thesauros cordis tui, offer ei aurum dilectionis, id est, actus aliquos virtutum quos in amorem ejus hodie exercebis, thus fervidæ orationis, ac myrrham mortificationis, quam etiam hoc die operi mancipabis. Ut namque ille non venit ad te manibus vacuis, ita neque tu sine munusculis ad eum venire debes: *Filia Babylonis misera, sed Filia Tyri in muneribus:* Psf. 136: 8 iterato hoc præscriptum in veteri lege: *Non apparebit ante Dominum vacuus, sed offeret unusquisque secundum quod habuerit, juxta benedictionem Domini Dei sui, quam dederit ei.* Psf. 44: 13. Deut. 16: 16. & 17. Hic Martham noli æmulari, sed imitare Mariam sedens secus pedes ejus, præscribitur id dum Sacerdos sub Præfatione dicit: *Sursum corda.* Et Minister nomine omnium respondet: *Habemus ad Dominum:* ut admonitio sit, juxta de Orat. Dominica. *proprianum, Nihil aliud se quàm Dominum cogitare debere.* Vide itaque quomodo te habeas: Cant. 2: 9. *En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos.*

P A R S. I I I.

De Exercitiis sub Missa.

TRia, quæ in Sacerdotio non tam legali quàm Evangelico spectari possunt, brevi hac sententiâ complectitur Apostolus: *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona* Heb. 5: 1.

& sacrificia pro peccatis. Et quidem primò ejus Excellentiam explanat, quòd scilicet Sacerdotem in medio quodam statu Deum inter & homines constituens quasi *Semideum* quendam efficiat: *assumptus ex hominibus*, ac si non jam ampliùs eorum numero accensendus: quod & Christus insinuat, cùm expressionem fidei suæ Incarnationis ab Apostolis eliciturus, primò quid homines, postea quid ipsi de eo *Matt. 16: 13-15.* crederent, interrogavit. *Secundò Qualitates*, quas illud ab eo exigit, quarum Una Vocatio divina: *Assumptus*, non contra divini consilii dispositionem in Sanctuarium Domini ultro intrusus: etenim Ecclesiæ ministerium nec *elatione avidâ* suscipiendum, nec *blandiente desidiâ* respuendum docet Augustinus *Epist. 81.* Altera est ut scientia præpolleat, quisquis erit spiritualis Tabernaculi *Beseleel*: non enim vult Dominus ut *sicut populus ita sit & Sacerdos*, sed repellit à *Ibid. vs. 6.* Sacerdotio, à quo exulat scientia: *Assumptus* debet esse *ex hominibus*, iisque doctrinâ superior, quem hoc sacro ministerio honorat Dominus. Ultima est, ut qui dignitate eminet Vocationis reliquis præluceat exempto piæ conversationis: *Assumptus ex hominibus: monstruosa* siquidem *res gradus summus*, inquit D. Bernardus, & *animus infimus: sedes prima & vita ima.* Sponsi caput aurum optimum; quid autem Sponsi caput nisi Sacrorum Antistes, quorum auro puriorem & nitidiorem vitam esse oportet, quos aureis virtutibus decet fulgescere, ut sacram in populorum mentibus excitent avaritiam, faciantque Ecclesiam tantâ opulentiâ sanctè ambitiosam. *Tertiò* denique ejusdem Officium, quod est Deum inter & homines sequestrum agere, & offerre dona & Sa-

L. 2. Confid. c. 7. Cant. 5: 11.

& Sacrificia, non ampliùs vitulos, oves aut boves ut olim sub Fœdere antiquo, sed immaculatum Agnum Christum Jesum, qui & victima & principalis Sacerdos: „ Nam etsi nunc Christus non videtur offerre, *in Psal. 38*
 „ (notat D. Ambrosius) tamen ipse offertur in terris,
 „ quando Christi corpus offertur; imò ipse offerre
 „ manifestatur in nobis, cujus sermo sanctificat Sa-
 „ crificium quod offertur. O quàm puris & niveis
 „ Sacerdotem oportet esse pectoribus, è cujus flatu &
 „ verbo mirabili Christus quotidie nascitur, cujus ma-
 „ nibus tam frequenter & assiduè tractatur, ac Patri cœ-
 „ lesti immolatur & exhibetur, cujus adminiculo divina
 „ hæc Victima transit in animos Fidelium! „ Væ igitur
 „ Ministris infidelibus, (denuntiat Mellifluus Bur- *Serm: de*
 „ gundio) qui necdum reconciliati reconciliationis *Convers.*
 „ alienæ negotia, quasi homines qui justitiam fece- *ad Clericos*
 „ rint, apprehendunt. Væ filiis iræ, qui se ministros *c. 27.*
 „ gratiæ profitentur. Væ filiis iræ, qui Pacificorû sibi
 „ usurpare gradus & nomina non verètur. Væ filiis iræ
 „ qui fideles sese Mediatores pacis, ut peccata populi
 „ comedant, mentiuntur. Væ qui ambulantes in carne
 „ Deo placere nō possunt, & placare velle præsumūt.

Sed quid ago? quò delabor? Sacerdotem instruo qui Virginem docere debeo: ut igitur in viam è diverticulo redeam, nolo è SS. Literis & PP. Apologiam exspectes contra Heterodoxorum calumnias, quibus Antichristi Præcursores *juge hoc Sacrificium Dan. 8.*
 impugnant, & *Altare, de quo (ex Apostolo) edere 12. 5*
non habent potestatem, qui Tabernaculo deserviunt, de- alibi.
 moliri allaborant, Mensamque Christi evertere, *Hebr. 13:*
 quam idem ille Ecclesiarum Magister Dæmoniorum *10.*
 Aris opposuit & Idolothytis: utpote certus scire te *1 Cor. 10:*

errorem contra veritatem non nisi calumniis aut mendaciis armatum. Neque est mihi animus, non enim Catechistam ago, apparatus explicare, & ritus quibus ex Spiritus Sancti magisterio divina hæc Hostia litatur, cum & obvii passim Libelli eorum ingerant notitiam, nec aliud sint quam Dominicæ Passionis ac Vitæ commemorationes. Neque orationum formulas præscribo, cum & his precarii Codices redundant, & earum ego consuetudinem probem, quæ non in multiloquio oris, sed cum Dominicæ Passionis attentissima contemplatione Sacrificio interfunt, nutrientes ligno sanctæ Crucis ignem divini amoris, aut pretiosissimo sanguine Agni immolati abluentes animæ fordes, vel clavis piorum affectuum crucifigentes carnem cum vitiis & concupiscentiis.

Malach.
1: 11.

Verùm cum non solus Sacerdos *oblationem* hanc *mundam* sacrificet & offerat, sed & omnes quotquot assistunt Sacrificanti, quorum is solummodo vices agit: Sibi namque est (juxta D. Augustinum) quod quis sit Christianus, quod autem Sacerdos, aliis est: *Ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in* *eis, quæ sunt ad Deum,* (inquit Apostolus) tanquam Commissarius seu Deputatus, cujus ore, Deum alloquuntur, cujus manibus eidem sua deferunt dona, quos proinde monet: *Orate Fratres, ut meum ac vestrum Sacrificium acceptabile fiat apud Deum Patrem Omnipotentem:* & pro iisdem orans post Memoriam sibi specialiter commissorum: „Memento etiam Domine, (inquit) omnium Circumstantium, quorum tibi fides cognita est & nota devotio: pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc Sacrificium

supra

„ficium laudis pro se suisque omnibus, pro redemp-
 „tione animarum suarum, pro spe salutis & incolu-
 „mitatis suæ, tibi que reddunt vota sua æterno Deo
 „vivo ac vero.

Quare quoties ades Sacro piam intentionem for-
 mabis, quæ explicet quem in finem salutarem hanc
 Hostiam ex parte tua offerri velis: dumque ea jam
 offertur, Patrem cœlestem, ut votis tuis annuat, per
 dilectissimum suum filium Victimam verè *Medulla-Psal. 65:*
tam humiliter deprecaberis: licet hîc tibi petere quic-^{15.}
 quid desideras sive pro te, sive pro aliis, nec erit in
 assensu difficilis, qui non contentus eum immolatum
 semel in Ara Crucis, ideo iterum, at modo incruen-
 to, quotidie in Sacrificio Missæ exhiberi voluit, quò
 doni magnitudo finum divinæ liberalitatis ampliùs
 dilataret. Subjaces aliquibus infirmitatibus, à quibus
 desideras expediri? divinæ gratiæ suppetias impetret
 tibi hoc Sacrificium, quò de Moabitide perfecta effi-
 ciaris Israëlites. Affectas virtutem aliquam, cujus
 penuriam pateris? suppleat inopiam tuam cœlestis
 hæc Victima. Vacillas in proposito tuo? ad eum
 confuge cum divinâ hac Hostiâ, qui est & esse debet
Dux Virginitatis tuæ: qui tibi demonstravit rectam Jerem. 3:
viam, inquit D. Fulgentius, ipse tibi est deductor ad 4.
patriam: nec te putes posse deficere, si te ille dignatus fue- Epist. 2.
rit custodire. Pateris tentationes? iis objice tanquam ad Gal-
clypeum divinam hanc Victimam, sit ea præcipuum lam. c. 21
tuum asylon, roga cum Psalmographo: Emitte ma- Ps. 143:
num tuam de alto, eripe me, & libera me de aquis mul- 7.
tis, de manu filiorum alienorum. Expugna impugnan- Ps. 34:
tes me: apprehende arma & scutum, & exurge in adjuto- 1-3.
rium mihi: dic animæ meæ, salus tua ego sum. Obtinu-
 isti

isti peculiarem aliquam gratiam, Eucharisticum hoc sacrificium offer, nostrâ enim gratitudine provocatur divina liberalitas: est unde tibi gratuleris, quòd

2 Reg. 1: non sis de montibus *Gelboë*, super quos nec ros nec
21. pluvia veniunt divinæ gratiæ & visitationis. Lapsus es in aliquod delictum? propitiatoriam hanc Victimam exhibe. Abripuit aliquem è tuis hora fatalis? ei requiem æternam obtineat hæc Hostia salutaris. Verbo, quicquid à divinâ Bonitate desideras impetrare, per hanc oblationem extorque: ideò namque ea quæ præcedunt & subsequuntur consecrationem (in qua propriè sita ratio hujus Sacrificii) à Sacerdote in silentio recitantur, quò sine turbatione cor tuum effundas ante Dominum. Ecce quanta ad profectum tuum subsidia, quantæ illecebræ, quantæ devotionis fames & esca! desinunt esse panis & vinum, ac transeunt in corpus & sanguinem CHRISTI: ut quid cor tuum lapideum, & desidiæ duratum frigore in carneum, & amoris flammâ mollium non commutas? Mortis formam hîc illa induit, cur mundo, peccato ac demum tibi ipsi mori non condiscis? ut quid vitia adhuc vigeant in te, eorumque cupiditates flagrabunt? Cedit ille se tibi in Victimam, cur & tu te totam DEO non immolas? non est, quod contra excipias: & dum hæc fidei oculis quotidie conspicias; mirum revera quòd non tota in Deum abripiaris.

L. 4. de
Imit. c. 8.

„Sicut ego me ipsum, (inquit ille idcirco apud
Kempæum,) expansis in cruce manibus, & nudo
corpore pro peccatis tuis Deo Patri spontè obtuli,
ita ut nihil in me remaneret, quin totum in Sacrifi-
cium divinæ placationis transfiret: ita debes & tu
temetipsum mihi voluntariè in oblationem puram
& fan-

„ & sanctam quotidie in Missa cum omnibus viribus
 „ & affectibus tuis, quantò intimiùs vales, offerre.
 „ Quid magis à te requiro, quàm ut te studeas mihi
 „ ex integro resignare? Quidquid præter teipsum
 „ das, nihil curo, quia non quæro datum tuum, sed
 „ te. Sicut non sufficeret tibi omnibus habitis præter
 „ me: ita nec mihi placere poterit, quidquid dederis,
 „ te non oblato. Offer te mihi, & da te totum pro
 „ Deo, & erit accepta oblatio. Ecce ego me totum
 „ obtuli Patri pro te, dedi etiam totum corpus me-
 „ um, & sanguinem in cibum, ut totus tuus essem,
 „ & tu meus permaneres: si autem in teipso steteris,
 „ nec spontè te ad voluntatè meam obtuleris, non
 „ est plena oblatio, nec integra erit inter nos unio.

§. VII.

De Virgine Maria Virginum Patrona.

CUm jam eductus esset Israël è servitute Ægypti-
 acâ, & in mari rubro cum suis submersus Phara-
 o, *sumpsit Maria Prophetissa soror Aaron tympanum* Exod. 15:
in manu sua, egressæque sunt omnes mulieres post 20. & 21.
eam cum tympanis & choris, quibus præcinebat dicens:
cantemus Domino, &c. Hoc tympano D. Grego- De Virgi-
 rius Nyssenus adumbratam intelligit Virginitatem: nit. c. 19.

„ Nam tympanum omni aquæ humore purgatum,
 „ (inquit,) aridumque, magnum sonum emittit; ita
 „ Virginitas, cùm nullum hujus vitæ humorem in
 „ se colligat, clara & illustris existit: Si itaque mor-
 „ tuum quidem corpus illud tympanum fuit, quod
 „ manibus Maria tractabat, corporisque affectuum
 inte-

interitus quidem Virginitas est, fortasse signum, hoc non valde remotum est/Prophetrium hanc, Virginem esse ... & , Virginum cœtui præfuisse.

*Exhortat.
ad Virg.*

Eandem significationem supponens D. Ambrosius, Mortificate (inquit) membra vestra, ut Tympani, modo nulla in iis lascivia carnis exæstuet, omnique flagrantie corporalis sensus intereat: nesciat, in iis nisi in mortuis corporis voluptatibus solus Spiritus resultare: calcate mundi hujus profundum, & pertransite, ut ille sicut equus adhinniens in libidinem nullum locum inveniatur in vobis: & , quicumque voluerit persequens comprehendere vos, demergatur. Addo ego, quod & insinuat idem Antistes, per hanc Mariam Legislatoris & Sacerdotis Israëlitarum sororem, figuratam illam, quæ divini nostri Magistri & summi Sacerdotis extitit Mater: & ut illa Virginibus Israëliticis ductricem se præbuit, ita & hanc, post Christum Virginum omnium, quæ seculi jugum excussere, & ad vitæ perfectionem properant, ducem ac Patronam statuo, cujus non modò illibatam castitatem, sed & virtutum imitentur exempla: quod præmittendum rati sumus, antequam de obsequiis tractemus, quæ à Virgine huic sacratissimæ Virgini deferenda sunt.

*In Institutione
Virg. c.
17.*

PRIMÒ itaque eam agnoscant Virgines omnes Status sui alteram post Christum Initiatricem, & ut talem venerentur: quem honorem tunc in hisce quàm illi inviderunt diversi Hæretici: *Ebionitæ* scilicet teste D. Clemente. *Cerinthus* & *Carpocrates* ex S. Irenæo quibus annumerandus *Helvidius* ex D. Hieronymo contra illum, qui licet agnoscat eam virginem in partu Salvatoris, qualem eam negarunt præcitati Hæretici

*L. 6. Constit. c. 6.
L. 1. contra hæres. c. 24. &
25.*

retici Christum ex semine Joseph conceptum propugnantes, voluit tamen post eum alios filios ex Joseph suscepisse, quos fratres Domini vocet scriptura, quæ & hæresis fuit *Antidicomarianitarum* ex S. Augustino. At contra horum calumnias utrisque de hæres. c. 84. eam prærogativam asseruere Patres lucidissimæ Scripturæ innixi, in qua prædicitur Virginis partus, ut talis: *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel.* Et modus concipiendi: *Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi:* Cùm illa Angelo, conceptus & partus nuntio, replicasset: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? quod profectò non diceret,* notat S. Augustinus, *nisi Deo Virginem se ante vovisset.* Sed quia hoc (addit idem Doctor, ne quampiam offendat, quod desponsata fuerit Joseph) Israëlitarum mores adhuc recusabant, desponsata est viro justo, non violenter ablaturo, sed potius contra violentos custodituro, quod ista jam voverat: quamquam etiam, si hoc solùm dixisset: *Quomodo fiet istud? nec addidisset: quoniam Virum non cognosco:* non quæsiisset utique promissum sibi filium, quomodo fœmina paritura esset, si concubitura nupsisset. Hipponensi jungo Præsulem Nyssenum: Audi pudicam (inquit) Virginis vocem: *Quomodo erit mihi istud, quoniam virum non cognosco? Angelus partum nuntiat, at illa virginitati inhæret, & integritatem angelicæ demonstrationi anteposendam judicat, nec Angelo fidem non habet, nec à proposito recedit suo: interdixi, inquit, mihi consuetudine viri. Si liberorum causâ ducta fuisset à Joseph, quomodo parituram Angelo præ-*
nuntian-

de hæres. c. 84.Isai. 7:14.Luc. 1:35.vers. 34.De Virginit. c. 4.Orat. in Natalem Domini.

tianti se rem novam & alienam audire præ se tulisset, cum ipsa quoque sese obstrinxisset naturæ legibus ut aliquando mater esset? verum quia carnem Deo consecratam tanquam sanctum aliquod oblatum munus oportebat intactam integramque præstare, idcirco licet, inquit, Angelus sis, licet è cælo venias, licet id quod ostenditur naturam superaret humanam, tamen me virum cognoscere nefas est, quomodo sine viro mater ero? Joseph enim Sponsum novi, sed virum non cognosco? quid adhæc auspex Gabriel? quem thalamum statuit puro impollutoque connubio? *Spiritus Sanctus*, inquit, *superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Ideoque colligit inde Ven. Beda eam primam Virginitati se mancipasse, interque omnes Virgines ei Principatum ascribit D. Bernardus, & S. Augustinus regnum Virginitatis, qui & eandem *Prælatam* dicit cunctis Virginum catervis, quam & Virginitatis *Magistram* appellat D. Ambrosius in Institutione Virginis, cum eam jam ante ejusdem Antesignanam vocitasset. *Egregia Maria! quæ signum sacrae Virginitatis extulit, & intemeratæ integritatis piæ Christo vexillum levavit.* Ubi & in Oratione fusa pro Virgine consecratâ, quæ finit illum Tractatum, rogat inter alia: *Agnis tuis admixta sine offensione versetur, comes Virginum, pedissequa Mariarum.*

Luc. 1.

Serm. 2.
de An-
nunt:Serm. 35.
de Sanctis.

c. 6.

c. 4.

c. 17.

Serm. 35.
de Sanctis.Orat. 1.
de Nativ.

B. M.

Tu virgineos choros, eam alloquitur S. Augustinus, & ab incentivæ carnis illecebris alienos, per lilia rosa squæ vernantes ad fontem perennis vitæ potandos invitans. Tu Virginitatis feracissima Planta, (inquit Joannes Damascenus) per te enim Virginitatis pulchritudo latissimè sese diffudit.

Est itaque Dei genitrix Virgo perpetua : est & inter Virgines Primas & Antesignana : glorientur Discalceatæ D. Theresiâ institutrice, Brigittinæ D. Brigittâ multis revelationibus illustri, Clarissæ D. Clarâ, & aliæ aliis: vestra autem gloria est, quòd matrem habeatis Virginem Deiparam : unde & frequentior in foeminis quàm in viris, ut observat D. Hieronymus, Virginitatis cultura. *Inveniebatur, Epist. 22. ut diximus, in viris tantum hoc continentiae bonum, & c. 9. in doloribus jugiter Eva parturiebat: postquam verò Virgo concepit in utero, & peperit nobis puerum... soluta maledictio est, mors per Evam, vita per Mariam, ideòque & ditius Virginitatis donum fluxit in foeminas, quia coepit à foemina. Sed quæ gloriantur hac Matronâ, quod SECUNDUM est, virtutes ejus æmulentur necesse est. Si filii Abrahæ estis, opera Abrahæ facite, Judæis se Abrahæ semen Joan. 8. jactantibus dicebat olim Dominus. Attendite ad pe- 39. tram, iisdem inculcabat Isaias, unde excisi estis: & c. 51. vers. 1. & 2. ad cavernam loci, de qua præcisi estis: attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram quæ peperit vos. Idem sibi dictum Virgines agnoscant, & ut agnoscant urgent Sancti Patres Virginum Nutricii:*

„ Sit vobis tanquam in imagine, (præscribit D. Am- L. 2. de brosius) descripta virginitas vitæque Beatæ Mariæ, Virg. „ in qua velut in speculo refulget species castitatis & „ forma virtutis: hinc sumatis licet exempla viven- „ di, ubi tanquam in exemplari magisteria expressa „ probitatis, quid corrigere, quid effugere, quid te- „ nere debeat, ostendunt.... Hæc est imago Vir- „ ginitatis: talis enim fuit Maria, ut ejus unius vita „ omnium disciplina sit..., & ut ipsa corporis spe- „

L cies

cies simulachrum fuerit mentis, figura probitatis. Hæc Doctor Mediolanensis, qui & ibidem longum ejusdem virtutum catalogum subtexit, quem frustra repeteremus, cum includat omnes, ut enim

Serm. I. de Assumpt. ait D. Augustinus: „ Quid justitiæ, quid sanctitatis Virgo non habuit? quo hæc indigere potuit, quæ efficacis ad omnia gratiæ plenitudinem accepit? aut quis potuit in ejus animâ vel corpore locus esse virtuorum, quando Sancti Sanctorum templum est effectum? quod D. Ambrosius idem hoc requirit Antistes Taurinensis D. Maximus: „ Sequantur sancta conjugia Patriarcharum conjuges in religione positæ ac divinis literis informatæ: Sarah, Rebeccam, Rachaëlem, Annam, Susannam, Sephoram imitentur uxores: Christi verò Virgines solam Virginem, Matrem luminis, subsequantur. Cujus *Pedissequam* ibidem intitulat D. Agnetem. Et illam Ecclesia *Virginum Reginam & Virginem Virginum*.

Serm. in Natali D. Agnetis.

Agnoscite itaque filiæ meæ parentelam vestram, honorate vestram & Sponsi vestri Matrem, sed & cavete ne ab ejus gestis vita vestra degeneret aut defleat: „ Dilectissimæ amate quam colitis, & colite quam amatis: quia tunc verè eam colitis, si imitari velitis de toto corde, quam laudatis. & quæcunque Virgo sibi ab eâ optat præmium, & imporat auxilium, debet imitari exemplum, ait Salvianus in Sermone de Assumptione B. M. ad Paulam & Eustochium D. Hieronymo perperam ascripto. Et mellifluus Bernardus: *Ut impetres ejus orationis suffragium, ne deseras imitationis exemplum.*

§. VIII.

De Horis B. M. V.

Inter cultus *Virginum Reginae*, à Virginibus delatos primas obtinet Officium five Horæ B. V. nostratum linguâ *de Gethden van onse liebe Vrouw* / sic dictæ, quòd certis temporibus per diem recitari consueverint: eas (ut Autor est Baro- *Ad an.*
nus) primus præscripsit Gamugensis Cœnobii Monachis *D. Petrus Damiani*: & pro auxilio in Terra sancta contra Saracenos A. 1095. in Concilio Claramontano *Urbanus Papa II.* Clericis omnibus: atque exinde in omnes promiscuè Fideles derivatæ sunt, inter quos, ut Horæ Canonice Sacerdotibus, sic illæ Virginibus omnibus (quibus otium & literarum notitia) quodammodo propriæ sunt, mutata in eum usum antiquâ consuetudine: jam enim olim Virginum Magistri quædam eis Exercitia præfixerant, quibus stâtis quotidie temporibus vacarent, ea habes apud Athanasium, & apud Hieronymum *L. de Vir-*
ginit.
Epistola
7.
 ad Lætam nobilem Romanam: hæc filiam pepererat, cui à nomine Avia Paula nomen, eamque Deo devoverat: ut autem voto matris aliquando responderet voluntas filia instructionem petiit à D. Hieronymo, quam is hac Epistola accuratam & prolixam suppeditat, inquit inter alia: „Assuescat ex-
 „emplo ad orationes & Psalmos nocte consurgere,
 „manè hymnos canere, tertiâ, sextâ, nonâ horâ stare
 „in acie quasi bellatricem Christi, accensaque lu-
 „cernâ reddere sacrificium vespertinum. Quod &
 L 2 alibi

*Epist. ad
deme-
triad.*

alibi idem ille Virginum Doctor inculcat : ,, Præ-
ter Psalmorum & Orationis ordinem , quod tibi ,,
horâ tertiâ, sextâ, nonâ, ad vesperum, mediâ nocte ,,
& manè semper est exercendum , statue quot horis ,,
sanctam scripturam ediscere debeas , &c. In quo ,,
rum locum iisdem horis accommodum successit Of-
ficium D. V. in se complexum Psalmos , hymnos &
orationes. Ratio autem , cur hæc diei tempora lau-
dibus divinis & precibus potiùs quàm alia, pia Anti-
quitas deputerit , ut plures alias omittam, hæc est ,
quòd ea præcipua redemptionis nostræ opera Chri-
stique beneficia insignierint: nocte namque natus est,
Luc. 2: c. Salvator noster, cui respondent *Matutinæ & Laudes:*
Act. 2: 15. circa ortum solis resurrexit à mortuis , cui *Prima:*
Mat. 27: circa tertiam misit Spiritum Sanctum , cui *Tertia:*
46. circa sextam ascendit in Cœlum cui *Sexta:* circa no-
nam in Cruce tradidit Spiritum , cui *Nona:* circa un-
Ibid. 26: decimam, id est , Vespere corpus suum & sanguinem
20. in cœna in Sacramentum tradidit , cui respondent
Ibid. 27: *Vesperæ:* circo duodecimam quæ hora est *Completorii,*
57. sepultus est. Atque ea de causa , quòd hæc beneficia
grato animo recoleret, ea diei tempora sacrata ha-
buit antiqua pietas, quòque fructum eorumdem di-
væ Virginis suffragio in se Virgo derivet, ei à suis di-
rectoribus præscriptæ *Horæ de Domina:* non enim
patrocinium suum iis subtrahet , quæ eam hoc *Offi-*
cio præhonorant : experti sunt illud Carthusiani in
c. 21. Ordinis sui infantia, namque (ex *Vita S. Brunonis*)
dum obloquiis & pusillanimitate victi de loci & af-
sumpti rigoris dimissione deliberarant, apparens eis
D. Petrus perpetuum addixit D. Virginis patroci-
nium, si in ejus honorem quotidie legerent preces
ejus

ejus horarias : consilium acceptarunt , ejusque emo-
 „ lumenta usque hodie grati agnoscunt. „ Cum au-
 „ tore Petro Damiani, jam ferme per triennium in
 „ Monasterio Gamugense servatum esset (scribit
 „ Spondanus) ut cum solutis Horis Canonicis quoti- *In Epito-*
 „ die beatissimæ Virginis Officium diceretur, ac Go- *me Ba-*
 „ zo quidam inter eos reprobæ vitæ Monachus de *ronii ad*
 „ novo isto præter Regulas S. Benedicti superposi- *annum*
 „ to onere conquestus reliquos omnes illud depo- *1056.n.2*
 „ nere persuasisset : mox adversus præfatum Mona-
 „ sterium tot undique hostium deprædationes atque
 „ prædonum rapinæ, incendia, cædesque divinitus
 „ excitatæ sunt, ut nec autoritas imperialis à Mo-
 „ nachis implorata his malis curandis suffecerit. Ita-
 „ que causâ tandem calamitatum suarum eod. Pe-
 „ tro Damiani monente cognitâ, statim ac de culpa
 „ pœnitentiam peregerunt, & solitas beatissimæ
 „ Virginis laudes celebrare cœperunt, iidem ab om-
 „ nibus penitus ejusmodi malis liberi sunt redditi.
 „ Narrat hæc, qui ea ob oculos habuit idem Petrus
 „ Damiani in Epistola ad fratres Eremiti.

Sed ab *Officio* ad ejusdem recitationem progredia-
 mur, quæ ut fructuosa sit,

PRIMÒ sepositis omnibus aliis occupationibus
 & cogitationibus mentem tuam elevabis ad Deum
 juxta monitum Scripturæ : *ante orationem præpara Eccl. 18:*
animam tuam, & noli esse quasi homo qui tentat 23.

Deum. Hanc autem præparationem promovebit ea
 cogitatio, quâ consideres quantâ Deum reveren-
 tiâ & fervore laudent & adorent in Cælo An-
 geli omnes & Beati : illi pro acceptis beneficiis &
 gloria grati, tu pro iisdem impetrandis adhuc sup-

plex: cui etiam serviet votum, quo ea attentione & devotione illud à te perfici efflagites, quam habitura est illa quæ persolverit illud quàm perfectissimè: cum Psalmographo suspirans: devotione *sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea, & labiis exultationis* Psal. 62. 6 *laudabit os meum.* Dignior enim (quæ est censura S. Epist. 121 Augustini) *sequitur effectus, quem ferventior præcedit affectus.* Vel quâ ipsemet Christus Dominus Patri suo cœlesti laudes in terris dixerit: *Noli esse quasi homo qui tentat Deum,* quod facies, si librum in manus sine ulla prævia mentis elevatione arripueris.

SECUNDÒ piam intentionem, quæ tuam contineat & explicet petitionem, formabis: non enim sufficit, rogare Deum, nisi & eidem insinuetur, quid ab eo velis; quod ni fiat, quasi tentas Deum: ut certè tentaret ille hominem, qui hunc multis precibus fatigans, rogatus quid sibi vellet, id se nescire reponeret. Die itaque Dominico per suffragium sacratissimæ Virginis tibi & fidelibus omnibus à peccatis ferias animæque veram resurrectionem, felicem ex hoc mundo egressum Sanctorumque omnium beatam societatem intendes. Feriâ *Secundâ* Convirginibus, Amicis & omnibus in tua Parœcia defunctis requiem æternam desiderabis. Feriâ *Tertiâ* gratiam Spiritus Sancti, qui charitas est, tibi & omnibus collegis tuis implorabis. Feriâ *Quartâ* Virtutes hujus patriæ Sanctorum affectabis sive divina auxilia ad eos imitandos: vel Hæreticorum ad fidem avitam reditum: aut etiam Missionariis omnibus, præcipuè autem tuo superiori, Spiritum verè Apostolicum, quo illi suis & hic tibi sollicitus sit Præses & Rector, tibi autem & subditis omnibus animum docilem postu-
labis.

labris. Feriâ *Quintâ*, quæ legis ante Communionem, serviant tibi ad eam dignè disponendam: quæ verò eam subsequuntur, alloquia sint & colloquia cum excepto in anima tua hospite. Feriâ *Sextâ*, Christi passionis merita tibi, collegis tuis, & quotquot sunt de tua Communitate desiderabis. Sabbatho denique patrociniûm Deiparæ Virginis sollicitabis pro ea vel iis virtutibus acquirendis, cuius vel quarum te maximè indigam agnoscis, quod & aliis diebus fieri poterit, non enim allegatis hisce Exercitiis alligatam Virginem volo.

TERTIÒ quæ legis, cum summa attentione recitabis, ne & te tangat illa Domini querela: *Appro-* *Isai. 29:*
pinquat populus iste ore suo, & labiis suis glorificat me, 13.
cor autem ejus longe est à me: & benè longè est à me: non
 enim accedimus ad Deum corpore sed Spiritu, nec solâ
 linguâ oramus sed corde: *Nam Spiritus est Deus, & eos,* *Joan. 4:*
qui adorant eum, in Spiritu & veritate oportet adorare, 24.
 hoc est, *vocibus à corde non dissonis. Nam si orem lin-* *S. Aug.*
gua, Spiritus meus orat, mens autem mea sine fructu est. *Epist. 81.*
 Quid ergo est? orabo Spiritu orabo & mente, psallam
 Spiritu psallam & mente. Habet Apostolus: linguæ *1 Cor. 14:*
 namque idioma non intelligit Deus, nisi cordis at- *14. & 15.*
 tentio adsit tanquam interpres.

QUARTÒ, cum devotione leges, quæ psalmi habent, sive ut loquitur S. Augustinus, *hoc versetur* *Epist. 109*
in corde, quod profertur in voce: non enim more oratorio recitandi sunt, sed ut orationes & cum affectibus, quos verba insinuant: „ Si orat psalmus, orate: „ & si gemit, gemite: & si gratulatur, gaudete: & „ si sperat, sperate: & si timet, timete: omnia enim „ quæ hîc conscripta sunt, speculum nostrum sunt,

Conc. 3. in urget idem Augustinus. Qualem se in iis exhibuit
 Ps. 30. Thomas de Kempis: dum psalleret, ait ejus Diagraphus,
 Roswei- vultu semper in cœlum sublato sacro enthusiasmo af-
 dus in Vi- flatus, dulcedine nimirum psalmodum incredibili cap-
 ta. tus, & extra se raptus advertebatur, &c. Qualem &
 Ps. 36: 4. tu te exhibeas necesse est, si ex iis fructum speres: De-
 lectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui, non
 solius oris: In rebus divinis, testis est D. Athanasius,
 De pass. non verbis sed factis opus est: nec pronuntiatio lingua
 & Cruce sed animi affectus prodest.
 Domini.

QUINTO denique, ea verba vel ille versus, qui
 tuum maximè commovit affectum, hæreat de die
 & versetur sæpius in tua memoria, sit instar odorife-
 ri floris quem ex Psalmorum horto decerptum asser-
 ves penes te, cujusque te odore frequenter recrees.
 Suspirium fuit? Sæpius illud ingemina. Votum
 fuit? iteratò illud itera. Ex Meditatione enim (ut
 dictum supra) & Horis ac Libro spirituali Orationes
 Ps. 34: 28. Jaculatoriæ (de quibus infra) sunt eliciendæ: Lin-
 gua mea meditabitur justitiam tuam, totà die laudem
 Ps. 118. tuam. Quomodo dilexi legem tuam Domine? totà die
 97. Meditatio mea est, inquiebat Psalmographus. In-
 In Vita flammatorum verborum apparatus habe, Fremio-
 pag. 270. ræ suæ præscribit B. Salesius, quæ ad tempus animæ
 tuæ frænum sint.

§. IX.

De Rosario.

E A hæresis natura est, ut semper ad extrema di-
 vergat: Unde, ut olim *divæ Virgini* sacrificia &
 hono-

honores divinos impendebant *Collyridiani* circa annum 395. exorti teste Prateolo, eam ultra *decorum glorificantes* ex S. Epiphanio: sic illam moderni Novatores omni omnino cultu spoliant: Ecclesia autem Catholica, in qua sola veritatis sedes, damnans illorum idololatriam & horum inhumanitatem ei varios decrevit, & à fidelibus oblatos approbat, quos inter frequentatus maximè recitatio *Rosarii*, de quo nunc tractandum.

Vocant *Rosarium* seu sertum *Rosarum*, quòd, ut Rosa odore & colore inter flores reliquos obtinet principatum, sic & inter orationes omnes eæ sibi principem locum vendicent, quibus illud quasi contextitur: habet namque Symbolum Apostolorum, quod est fidei nostræ protestatio: habet Orationem dominicam, cujus ipsemet Salvator noster auctor & doctor: habet denique Salutationem Angelicam, cui post Elizabethæ de hac Virgine elogium & suas preces Ecclesia adjunxit. Errat quisquis hisce orationes alias aut præfert aut comparat, cum in iis omnium medulla sit: cujus quoad Orationem Dominicam testis S. Augustinus: „ Quamlibet alia verba dicamus, quæ affectus orantis vel præcedendo format, ut clareat, vel consequendo attendit ut crescat, nihil aliud dicimus, quàm quod in ista Dominica Oratione positum est, si rectè & congruenter oramus: quisquis autem id dicit, quod ad istam Evangelicam precem pertinere non possit, etiamsi non illicitè orat, carnaliter orat: quod nescio quem, admodum non dicatur illicitè, quandoquidem spiritu renatos non nisi spiritualiter decet orare. Et si per omnia precationum sanctarum verba dic-
 L 5 curras,

In Flen-
cho Hære-
sum L. 3.
n. 25.
L. 3. con-
tra Hære-
ses Tom.
2. Hæres.
89.

Matth.
6. c.
Luc. 1: 28.
Ibid. vers.
42.
Epist. 121.
ad Pro-
bam.

curras, quantum existimo, nihil invenies quod, non ista Dominica contineat & concludat Oratio. Quæ & causa, cùm olim ante inventam artem Typographicam libri cariores, (utpote omnes calamo describendi) ac proinde literarum notitia rarior, excogitatum *Rosarium*, in quo veluti in Enchiridio omnes aliæ preces continerentur: cujus Autorem statuit Polydorus Virgilius ac diversi alii Petrum Eremitam, cùm de bello sacro indicendo cum Urbano Papa II. egisset, & Christianos omnes ad illud suscipiendum & promovendum vehementer exhortaretur: quod deinde *D. Dominicus* propagavit. *B. Alanus de Rupe* in Swollano Prædicatorum Conventu vitâ functus & humatus restauravit, & modo *Dominicani* plurimis scriptis illustant & Fidelibus omnibus commendant. Quod & ego tibi Virgo Deo sacra, & magnæ illius Virginis filia, familiarare imò pensum quotidianum volo, ut certum est & esse debet omnibus hujus Virginis cultoribus: illud, dum adolescens literis operam daret Parisiis, cujus & strictissimus executor, emisso perpetuæ continentia voto singulis vitæ suæ diebus se recitaturum promisit *B. Franciscus Salesius*: idem propositum usque huc non conceperis, concipias modò, & eadem cum illo constantiâ serves: cole familiaritatem cum Sponsi tui matre imò & tua: dignare illam eo alloquio, quo eam per Angelum dignata est sanctissima *Trias*: filiali affectu tuas ei necessitates commenda: quod dum dico formulam, quam sequaris, insinuatam observatam à nemine & à te multo cum fructu observandam, ut nempe quoties Angelicam salutationem recitas, toties eidem post hæc verba: *Benedictus fructus*

L. 5. de Invent. rerum c. 9.

Vide Choquetium de SS. Belgii Ord. Prædicat.

in Vita ejus p. 12.

fructus ventris tui Iesus, tuam interferas petitionem, est namque & hîc tibi præformanda pia intentio, quæ quotidie eadem esse potest cum ea, quam præcedenti §. ad *Horas* præscripsimus, ut scilicet *Potentis* hujus *Virginis* patrociniis die Dominica petas felicem ex hac vita egressum & perpetuum Beatorum omnium consortium, dices proinde, quoties repetes illud: *Et benedictus fructus ventris tui Iesus*, qui mihi beatam mortem, felicem æternitatem Sanctorumque societatem donare dignetur: quo etiam intuitu exprimes affectu peculiari illa verba: *Ora pro nobis peccatoribus, nunc & in hora mortis nostræ.* Feriâ secundâ: ut à sanctissima Trinitate, ad cujus imaginem & similitudinem formata es, auxilium obtineas, quò eam à vitiorum sordibus, quibus in te obsita est, expurges, quale erat votum Davidis: *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis.* Ps. 50: 12.

Cor mundum, quod vitiorum sordes ex anima extergat, quodque in ea affectet virtutis splendorem ac divinæ perfectionis imitationem: ex eo namque præter alia resplendet in animâ divina imago & similitudo, si illa, ut Deus vitiis non subjacet, omnemque in se includit perfectionem, à suis se expedire & virtutibus instruere allaboret. Neq; instantanea est hæc renovatio, sed operam requirit & moram: ut enim observat S. Augustinus: „Renovatio non L. 14. de Trinitate c. 17.

„momento uno fit ipsius conversionis, sicut momento uno fit illa in baptismo renovatio remissione c. 17.

„omnium peccatorum, neque enim vel unum quantumcunque remanet quod non remittatur: sed quemadmodum aliud est carere febribus, aliud ab infirmitate quæ febribus facta est revalescere, itemque

que aliud est infixum telum de corpore demere, aliud vulnus quod eo factum est secundâ curatione sanare: ita prima curatio est causam remove- re languoris, quod fit per omnium indulgentiam peccatorum, secunda ipsum sanare languorem, quod fit paulatim proficiendo in renovatione hujus Imaginis. Quare dices: *Et benedictus fructus ventris tui Jesus*, qui cum Patre & Spiritu Sancto mihi animum & vires, quibus divinam in me imaginem ac similitudinem expoliam, concedere dignetur. Vel ut amicis, benefactoribus, aut quibusvis defunctis requiem æternam obtineas: quo fine hac clausulâ uteris: *Benedictus fructus ventris tui Jesus*, qui huic, aut illi (pro quo rogas) vel omnibus fidelibus defunctis requiem æternam largiri dignetur.

Feriâ tertiâ: ut expulso omni malo spiritu in te perpetuus sit inquilinus Spiritus Sanctus, qui doceat & regat: felices revera animæ, quæ tali incolâ gaudent! *Spiritum Sanctum tuum ne auferas à me*, orabat proinde David. Et gaudent illo Virgines omnes, quotquot suæ non desunt vocationi, magno Athanasio teste, dum exclamat: *O Virginitas templum Dei, & domicilium Spiritus Sancti!* Notandum hîc, dum Dei Templum intitulat Virginitatem, non modò excellentiam ejus insinuasse sanctum Antistitem, sed & ejusdem officium: quid in templo requiratur norunt omnes, ibi fundendæ orationes, ibi audiendum Verbum Dei, ibi silentium, ibi reverentia, & id genus alia præscribuntur: idem in corde Virginis vult agi S. Doctor, ut scilicet per orationes & aspirationes animæ suæ Sponsum alloquatur, ad ejusdem inspirationes attendat, vanarum cogita-

Pf. 50: 13.

L. de Virginit.

gitationum strepitum cohibeat, nec quicquam mo-
 liatur quod oculos ejus offendat: quod si præstet,
 jam eam vocat domicilium Spiritus Sancti: *ô Virgini-
 tas templum Dei, & domicilium Spiritus Sancti!* qua-
 re dices singulis vicibus hac vel simili formulâ: *Be-
 nedictus fructus ventris tui Jesus*, qui mihi Spiritum
 sanctum dare dignetur. Vel, ut semper muniaris
 Angelorum custodia, (quos Virginalis castitatis
Paranymphos & Custodes inscribit S. Basilius) eorum- L. de Vir-
 que vitam valeas æmulari: hac namque de causâ Vir- ginitat.
 gines Angelis adumbratas subinde diximus. „ Vir-
 „ go (inquit D. Chrysostomus) ad majora sese ac- L. 3. de
 „ cinxit certamina (quàm scil. Vidua) utpote quæ Sacerdo-
 „ cœlestis illius philosophiæ æmulatrix profitetur se tio.
 „ Angelicam vitam in terris referre, cui item propo-
 „ situm est illa eadem præstare, quæ cœlestes illæ at-
 „ que incorporeæ Virtutes præstant. Unde idem ille
 Virginem alloquens: *Si cum Angelis conversationem* Hom. 22.
non cupis, inquebat, *saltem cum Diabolo non conver-*
sare. Terribilia certè verba, quæ meritò ad Angeli-
 cæ vitæ studium Virginem excitent & ad hæc pre-
 ces: *Benedictus fructus ventris tui Jesus*, qui me An-
 gelorum tutelâ munire, eorumque vitæ piam in me
 æmulationem excitare dignetur. Feriâ quartâ, ut
 iis juxta vocationis tuæ exigentiam virtutibus te ex-
 ornes, quibus splenduerè olim quotquot ex hisce
 nostris Regionibus Cœlum modò incolas habet: ut
 in te vigeat unius custodia continentiæ, alterius pro-
 funda humilitas, mansuetudo, obedientia, resigna-
 tio animi, devotio, &c. Vult enim Magnus Basilius, L. de vera
 ut, quæ non adumbratum & inane Virginis nomen Virginis.
 geret, sit *Castitatis imago*, imò & *ipseus virtutis effi-*
 gies.

gies. Quare petes: *Benedictus fructus ventris tui Jhesus*, qui Sanctorum nostrorum virtutibus animam meam exornare dignetur. Feriâ quintâ, ut (si illud Communioni præmittas) in te gratiarum suarum divitias largâ manu effundat, dicendo: *Benedictus fructus ventris tui Jhesus*, qui suarum gratiarum divitias in me profundere dignetur. Sin autem eam sublequatur, eadem formulâ illud ei exponere poteris, cujus te indigam & cupidam sentis. Improbo tamen ut immediatè ante vel statim post sacram Communionem, imò & aliis diebus sub Sacro à Consecratione seu potiùs Præfatione usque ad Communionem illud recites, cùm congruum sit ut preces tuæ Sacerdotis precibus socientur, iisque tum agas cum illo quem ibi præsentem habes. Feriâ sextâ: quò in te derives merita passionis Christi, dicendo: *Benedictus fructus ventris tui Jhesus*, qui me divinæ redemptionis suæ participem facere dignetur. Quæ participatio in eo sita est, ut peccatis mortua vivas justitiæ. Sabbatho denique ut per eam, quæ *Salva Infirmorum* dicitur, assequaris in omnibus animarum tuarum necessitatibus atque infirmitatibus divinum subsidium, quem in finem dices: *Benedictus &c. Jhesus*, qui meis necessitatibus succurrere & infirmitates sanare dignetur. Verbo, poteris simili formâ quicquid à Deo vel pro te vel pro aliis obtinenteris, efflagitare: nec inutile erit si & *mensura* tui *Patroni*, vel illius è Sanctis, cujus eo die Festum agitur, in eodem memineris, cui locum dabis immediatè post illa Verba: *Sancta Maria mater Dei*, ubi subnectes: *cum B. Bonifacio & Sociis* (si is fuerit) *ora pro nobis, &c.*

Et hæc sunt quæ nobis de Rosario annotanda occurrerunt : quæ plura velit Dominicanorum Libellos passim obvios consulat , & ex iis *Vincentii Hensbergh* *geestelijcke Gheselaer van Maria* & *de Ponte* p. 5. Med. 38. ubi de eo multis agit.

Quæcunque autem illud eâ formulâ recitaverit , quæque acceptæ gratiæ collaborarit , nam ut habet S. Ambrosius : *id, quod oras , mores tui loquantur , fides adjuvet , opera commendent* : ea certè gratum Virgini cultum exhibuerit ejusq; patrocinium sibi meritò polliceatur , quod incassum sperat , cui nulla aut exigua profectus cura , *circumdabunt enim eam flores Rosarum & Lilia Convallium* , canit Ecclesia in ejus Assumptionis solemnibus , cujus vox : *In plenitudine Sanctorum detentio mea.*

*Exhortat.
ad Virginiem.*

§. X.

De Opere Manuario.

Non est Virginum omnium citra ullam aliam Occupationem Exercitiis spiritualibus solummodo vacare : Neque licet omnibus esse *Marias* , at plurimæ in Ordinem *Marthæ* rediguntur , & ad Ministeria , ad Mercimonia , ad Opificia compelluntur : quibus autem hæc fors obtigit , non est quod doleant vices suas , siquidem compatiuntur se mutuo labores spirituales & corporales : imò hoc quibusdam sui temporis Monachis cum à Majorum suorum moribus degeneres illis sine his vacare vellent , (iis namque semper proprium fuit *psallere* , & , ne quemquam gravarent , *laborare*) integro Tractatu de Ope-

Tom. 3.

re

re *Monachorum* intitulo præscribit D. Augustinus: nec suæ Societati in utraque Germania ante exortas nuper hæreses olim florentissimæ, quemquam inferebant *Fratres*, cui non propositum labores manuum suarum manducare, & in sudore vultus sui, non alieno, sed suo pane vesci. Verùm quid nobis cum illis Monachis, qui modò eos æmulati, quos culpatus Hypponenſis Præſul, & labores exosi, omnes petunt, omnes exigunt aut sumptus lucrosæ egestatis aut sumpta pretium sanctitatis. Hæc fortè offensiva sunt, sed nec à nobis attingenda, nisi nostris Virginibus laborantibus, ne cum Apostolo cuiquam gravamini sint, præferret P. Cæsarius Moniales pauperes, quas hic, etiam ex Lotharingia, & aliunde ex vicinis Provinciis quotidie ferè sentimus onerosas, & cum tam manifesto Castitatis earum periculo sæpius ingemimus mendicas. Aliæ certè sanctimoniales Bononienses, quarum Encomiasten agit S. Ambrosius. Nunc, inquit, canticis spiritualibus personant, nunc victum operibus exercent, liberalitatis quoque subsidium manu quærent. Liberalitatis subsidium non Liberales, non mendicando sed manu quærent Monachorum sui temporis studiosæ imitatrices, de quo lubet aliquos ex SS. Patribus audire, ne Laboribus nostratium insultent Mendicabula (quæ ex hisce Provinciis renovata sæpius summorum Pontificum. Mater data profligare hæctenus haudquaquam potuerunt) æquè ac Hæretici Catholicorum sanguisugæ. Orm jam sole (precibus scil. finitis) refert S. Chrysostomus, vadunt ad opus quisque suum, multum hinc proventum egentibus cumulantes. „ Nemo quicquam possidet proprium, de Cœnobitis scribit D. Augustinus.

Gabriel
Biel in
Tract. M.
S. de Vita
Fratrum.
Ps. 127:2
Gen. 3:19.
S. Aug. de
Opere Mo-
nacho-
rum.
1 Theſſ. 2:
9. & alibi
sæpius.
Virginis
speciosissi-
mæ c. 11.
L. 1. de
Virgin.

Tom. 5.
Hom. 56.
de Mo-
nach. Vi-
ta.

„gustinus, nemo cuiquam onerosus est: operantur
 „manibus ea, quibus & corpus pasci possit & à Deo
 „mens impediri non possit... sanè quicquid neces-
 „sario victui redundat (nam redundat plurimum ex
 „operibus manuum & epularum restrictione) tantâ
 „curâ egentibus distribuitur, quantâ non ab ipsis, qui
 „distribuunt, comparatum est. Nullo modo nam-
 „que satagunt ut hæc sibi abundant, sed omni mo-
 „do agunt, ut non apud se remaneat, quod abun-
 „daverit, usque adeò ut oneratas etiam naves in ea
 „loca mittant, quæ inopes incolunt. „ Patres nostri
 „in Ægypto & Thebaida, (inquit Mellifluus Bur-
 „gundio) sanctæ hujus vitæ ardentissimi æmulato-
 „res, in solitudinibus degentes, angustiati, af-
 „flicti, quibus dignus non erat mundus, ipsi sibi
 „Cellas ædificabant, in quibus tecti tantummodò
 „& circumsepti à turbine & à pluvia tutabantur, in
 „quibus heremiticæ frugalitatis deliciis affluentes
 „locupletabant multos ipsi egentes: quos quo no-
 „mine dignius appellem nescio, quàm homines cœ-
 „lestes aut Angelos terrestres, degentes in terris, sed
 „conversationem habentes in cœlis. Laborabant
 „manibus suis, & de labore suo pauperes pascebant
 „esurientes ipsi. De vastitate heremi Urbium car-
 „ceres alebant & infirmos, & in quibuslibet infir-
 „mitatibus positos sustentabant viventes de labore
 „suo & habitantes in labore manuum suarum. Quid
 „ad hæc dicemus nos non animales, sed animalia
 „terrena, adhærentes terræ & sensibus carnis nostræ,
 „in sensus carnis nostræ ambulantes, & ex aliorum
 „manibus pendentes? „ In Monasteriis Regionum
 „nostrarû (observat S. Bonaventura) cùm jam Men-

*L. I. de
 Moribus
 Eccl. Ca-
 thol. c. 31.*

*ad Fratres
 de Monte
 Dei.*

*L. I. de
 Profectu
 Religios.
 c. 38.*

M

dici-

dicitas invaluisset, nostris temporibus pauci stabiles Religiosi sunt respectu antiquorum in Ægypto, in quâ quandoque sub uno Governatore similia vel quinque millia morabantur, quietè viuentes magis quàm nunc apud nos possint decem vel pauciores obedienter & concorditer gubernari, quia de labore manuum sustentati lata prædia & redditus amplos non requirebant, & erant tantùm operando colligentes victum, quem consuementes, nec superflua desiderantes, nec evagantes mendicando, vel adulando pro aliorum devotione, sed de propriis laboribus se & multos debiles & pauperes sustentabant, & labori manuum intentiorum rumoribus & rixis & variis desideriis non permittebantur intendere: nec quilibet in peram suam reposuit acquisita & elaborata, sed sicut semetipsos pro Christo abnegaverant, & alterius imperio se subjecerant, ita & omnia quæ habebant: & quia hoc non strepitu clamoris, non secundùm propriam voluntatis arbitrium agebant, sed in summo silentio & quiete ad nutum Abbatis & Gubernatorum suorum, ideò à spiritu devotionis non solum non impediabantur per operis instantiam, sed & plurimum promovebantur, cùm peracto quotidiano statuto labore operis reliquum temporis in lectione vel oratione solebant expendere, &c.

Sed ad Virgines regrediamur, quod iis modò solenne, id eis olim inculcatum à Tertulliano: *Magnus lanis occupate, pedes domi figite*: congruentiam ejus in simili declarat S. Ambrosius l. 3. de Virgine Bonus agricola agrum vicibus exercet, vel, si non patitur otiosum, diversa alternat semina mutatis ut facti-

„fœtibus arva requiescant : Tu quoque Virgo pe-
 „ctoris tui colles diversis saltem feminibus fere ,
 „nunc alimoniis mediocribus, nunc jejuniis parcio-
 „ribus, lectione, Opere, prece, *ut commutatio laboris*
 „*induciæ sint quietis.* Hoc & D. Hieronymus ab
 „iis exigit, non quas necessitas ad labores compel-
 „lit, sed quas generis nobilitas censuumque opu-
 „lencia iis merito eximeret : „Habeto lanam semper
 „in manibus, (scribit ad Demetriadem) vel stami-
 „nis pollice fila deducito vel ad torquenda subteg-
 „mina in alveolis fusa vertantur, aliorumque neta
 „aut in globum collige aut texenda compone... si
 „tantis operum varietatibus fueris occupata, nun-
 „quam dies tibi longi erunt, sed quamvis æstivis
 „tendantur solibus breves videbuntur in quibus ali-
 „quid operis prætermisum non est.... nec idcir-
 „cò tibi ab opere cessandum est, quia Deo propitio
 „nullâ re indiges, sed ideò cum omnibus laboran-
 „dum est, ut per occasionem operis nihil aliud co-
 „gites, nisi quod ad Domini pertinet servitutum.
 „Simpliciter loquar: quamvis omnem censum tuum
 „in pauperes distribuas, nihil apud Christum erit
 „pretiosius, nisi quod manibus tuis ipsa confeceris
 „vel in usus proprios, vel in exemplum Virginum
 „cæterarum, vel quod aviæ matrique offeras majo-
 „ra ab eis in refectionem pauperum pretia receptura.
 Hæc S. Doctor, quocum ego moneo quamlibet ve- *Epist. 4.*
 strum : *Facito aliquid operis, ut te semper diabolus in-* *ad Rustic.*
veniat occupatam. Sis semper diligens non sollicita
 Martha, id namque in Evangelio culpatum, sed &
 Mariæ præsentiam & auxilium liberè exposce, quæ,
 licet turbatam erga plurima negligat, socialem tamen

se libentissimè præbet operanti diligenter. „ A spiritalibus exercitiis in corporalia nunquam longè, vel in totum recedatur; sed facilè ad ea posse redire, animus assuescat, & cum illis se mutuet, istis semper inhæreat: non vir propter mulierem, sed mulier propter virum, nec spiritualia propter carnalia, sed carnalia propter spiritualia. Habet S. Bernardus ad Fratres de Monte Dei.

Hujus praxin desideras? eam breviter excipe seu potiùs ab Angelis disce, quorum æmula ex sæpè di-

L. de Virg. ctis est vita tua, *ô Continentia Angelorum vita!* ex-
Heb. 1: clamat D. Athanasius: hi, licèt *in ministerium missi*
14. (ex Apostolo) *propter eos qui hæreditatem capient futuri*
Matt. 18: *lutis, tamen in cælis semper vident faciem Patris*
10. *mei, qui in cælis est,* ait Christus Dominus. Hos imi-
1 Cor. 10: tare tam in exequendo tuo ministerio & opere, eo-
31. Coloss. que juxta Apostoli præscriptum piâ intentione in
3: 17. Deum referendo, de qua videri poterit Rodriguez:
p. 1. Tract. quam sub opere ipso piis animum tuum cogitationi-
3. c. 7. & bus elevando ad Deum: ex quo capite Virgini post
seqq. hoc encomium: „ Annon planè Angelicum, quam
 carnis vinculis alligata sit non modo carni con-
 sentaneo vivere, sed naturâ ipsâ excelsiorem esse?
Tom. 1. præscribit D. Gregorius Nazianzenus. „ Totâ
Orat. 31. animâ, *ô Virgo ad Deum intensa esto ... videtis*
 aquarum profluvia plumbeis canalibus inclusa,
 quæ, propterea quòd nimium comprimuntur at-
 que ad unum feruntur, adeò plerumque ab aquæ
 natura excedunt, ut quòd retrò impellitur sursum
 semper tendat? consimili modo si amorem
 strinxeris totaque Deo conjuncta fueris, sursum
 tendes, nunquam humi prolaberis, nec difflues, totâ

„ta Christi manebis, quousque Christum quoque
 „Sponsum tuum videas. Occupentur manus, oc-
 cupetur & animus: illæ in iis quæ corpus, hic in iis
 quæ animam tuam concernunt: Marthæ collabo-
 ret Maria. „An ignoramus (contra Monachos la-
 „borem detrectantes scribit S. Augustinus) Opifi- *de Opere*
 „ces quibus vanitatibus & plerumque etiam turpi- *Monach.*
 „tudinibus theatricarum fabularum donent corda
 „& linguas, cùm manus ab opere non recedant?
 „quid ergò impedit servum Dei manibus operantem
 „in Lege Domini meditari & psallere nomini Do-
 „mini altissimi?

Intende itaque labori tuo atque attende, sed &
 juxta regulam S. Hieronymi: *Per occasionem operis* *Epist. ad*
nihil aliud cogites, nisi quod ad Domini pertinet servi- *Demetr.*
tutem: etenim Virgo cogitat quæ Domini sunt, quo-
modo placeat Deo, non modò dum vacat exercitiis
 spiritualibus, sed & dum distinetur occupationibus
 corporalibus, & occasionem id cogitandi desumit
 ex ipso, quod agit, opere.

Fila ducit? lubet enim ejus opera percurrere, con-
 siderat quot vicibus linum tractari debeat, quidque
 requiratur, ut ex eo fiat tela candida apta usui huma-
 no: cùmque *byssinum justificationes sunt Sanctorum: Apoc. 19:*
 inde colligit quæ & quanta requirantur ut perfectio- *8.*
 nis byssinum perficiatur, seseque operi seriò appli-
 candi (si eum non habuerit hactenus) animum con-
 cipit, vel (si eum habeat) eidem strenuò insisten-
 di: *Manum suam misit ad fortia, & digiti ejus appre-*
benderunt fusum, ait Proverbiastes. „Nam venerunt *cap. 31.*
 „nuptiæ Agni, & uxor ejus præparavit se: & da- *vers. 19.*
 „tum est illi, ut cooperiat se byssino splendenti &

2. 19. v. 8. candido, habet Apocalypsis S. Joannis. Nota, datum est illi, ut cooperiat se byssino splendenti & candido, non modò præceptum sed & auxilium.

Limbo contextit? animo volvit, solùm esse ad ornatum, continuò sequendam oppositam normam, non confundendos, sed suas habere vices singulos globulos: unde progreditur ad considerandum & animæ similem esse ornatum ex Psalmo 44. *Omnis gloria ejus filia Regis ab intus in simbriis aureis circumamicta varietatibus.* Regulam autem esse normam quam sequatur, suaque Exercitia instrumenta quibus eum efficiat, ideoque ea accuratè observanda, nec confundenda vel negligenda.

vers. 14.
& 15.

Textit? dum, ne hiatus sit in opere, filum filo videt intexi, contemplatur in eo virtutum omnium necessariam connexionem, ut enim ait D. Augustinus: *Qui unam virtutem habuerit, habet omnes: & omnes desunt, cui una defuerit: ideoque à quibus debetur Deus Deorum in Sion, ibunt de virtute in virtutem.* Unde omne peccatum, quod quasi error est, sibi interdicens ad prudentiam & continuum virtutum studium se exacuit.

Epist. 29.
ad Heron.

Pf. 83: 8.

Sartricem agit? ut partes dissutas connectit, sic & animam suam suspirat connecti Deo: sed ut videt illas debere sibi invicem proportionari, sic & propositum format ac fovet amovendi impedimenta omnia, quò minùs suo Dilecto copuletur. Dum indumenta corpori parat, animam non negligendam contemplatur, sed eam imitando, quæ *quæsitur limum & lanam, & operata est consilio manuum suarum,* interiores & exteriores virtutum induvias eidem medita-

Proverb.
31: 13.

ditatur, ait namque Apostolus: „In hoc ingemiscimus, habitationem nostram, quæ de cælis est, superindui cupientes: si tamen vestiti non nudi inveniamur: quia ex D. Augustino, *Non tunicas inspecturi sumus in regno cælorum, sed vestis cujuscunq; fulgor justitiæ deputabitur.* Monet proinde apud eundem Autor Epistolæ ad Demetriadem Virginem: „Non te earum exempla decipiant, quæ sibi in sola castitate plaudentes, ut post suas voluntates eant, Dei voluntatem abjiciunt: quæ perpetuæ castitatis bonum non cum justitiâ, sed pro justitia offerre volunt, & in compensatione peccatorum præmium Virginitatis annumerant, atque pro præmio impunitatem petunt: vel certè impudentiori vecordia coronandas esse se putant & in Regno Cælorum cæteris præferendas, quæ sibi transgressione mandatorum aditum clausere cælorum. Dum autem detritas vel laceras refarcit, de reficiendo commonetur quicquid in animæ vestitu vel infirmitate animi contritum vel motibus passionum dilaceratum est, suggerente Apostolo: *Renovamini spiritu mentis vestræ:* seu potius, ne reparatione indigeat, sollicitæ sui custodiæ propositum concipit: „Respice obsecro, (Demetriadi acclamat præcitus Author) ad ipsam quâ apud Deum illustrata es dignitatem: quâ per baptismum in Dei filio renata es, rursusque per consecrationem Virginitatis Sponsa Christi esse cœpisti: ex utroque hic tuus honor te ad sollicitudinem tui propositi admoneat: at nullus debet esse ibi negligentia locus, ubi tam præclara servanda sunt: pretiosior quæque vestis diligentia timidiore custoditur à macula, multo

quæ sita auro gemma majori sollicitudine possi-
detur, & generaliter grandi curâ magna quæque,
servantur: unde & tu, si teipsam benè custodire,
cupis, debes honorem tuum semper pretiumque,
cogitare; tantò enim se unusquisque negligens,
tius utitur, quantò se existimat viliores.

Aliorum ministerio est mancipata? ex obsequiis,
quæ illi exigunt, colligit quale obsequium debeat
summo Patrifamilias, atque ad illud impendendum
continuum habet motivum: si namque illi volunta-
ti imò & nutibus suis, quia temporalem mercedem
addixerunt, exactam obedientiam velint, exactiorem
inde colligit deberi, & quia debetur, exhibet ei qui
pollicetur cœlestem: non vult tamen esse Mercenaria:

in Ps. 72. „ Qui enim Christum sequitur (præscribit S. Am-
brosius) non præmio ducitur ad perfectionem,
sed perfectione consummatur ad præmium: imi-
tatores enim Christi non propter spem boni sunt,
sed pro amore virtutis: Christus enim per natu-
ram bonus non propter præmii cupiditatem, ideò
passus est, quia benefacere eum delectavit, non
quia incrementum gloriæ ex sua Passione quære-
bat: ideo qui illum imitari cupit, non quid sibi
sed quid aliis profit operetur.

Ps. 50:4. Lintea lavat, suppellectilia aut domum emundat
fordes, quas everrit, ac maculæ, quas eluit, eam do-
cent animæ fordes & maculas expurgare: orat inte-
rim cum Psalte: *Amplius lava me ab iniquitate mea
& à peccato meo munda me.* Amat namque ille anima
nitorem & splendorem, & quia ille amat, amat & il-
la; ideòque labor corporalis prototypon est quod
illâ imitetur in ea expurganda.

Circa focum & in culina occupatur? ruminat illud Salvatoris: *Meus cibus est ut faciam voluntatem* Joan. 4: *ejus, qui misit me, ut perficiam opus ejus.* Optatque ut ³⁴ idem & illa dicere possit. Vel illud: *Beati qui* Matth. 5: *esuriunt & sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabun-* vers. 6. *tur, ideoque in se hanc famem & sitim nititur excitare.* Vel ejusdem ineffabilem charitatem Eucharistiam in animæ cibum instituentis. Vel quid aliud.

Exercet Mercimonia? subinde recogitat, quod à Domino bona sua servis distribuenti dictum: *Negotiamini dum venio; & quomodo redux jussit voca-* Luc. 19: *ri servos quibus dedit pecuniam, ut sciret quantum quis-* 13. *que negotiatus esset.* Et quia pecuniam hanc novit esse ^{vers. 15.} Dei gratiam & dona, quibus etiam ipsa cumulata est, data ad lucrum, ex mercaturâ suâ praxin spiritualis addiscit, certa futurum aliquando tempus „ reddendæ rationis, „ Quia is, (inquit D. Grego- *Hom. 9.* *rius*) qui nunc piè spiritualia bona tribuit, distri- *in Evang.* „ ctè in judicio merita exquirat: quid quisque acce- „ perit, considerat; quod lucrum de acceptis repor- „ tet, pensat.

Sed quia animam varietas oblectat, modò aliquid ex Psalmis quod in lectione Horarum te præ reliquis affecit: modò quippiam ex matutina Meditatione: modò quiddam ex audita concione revolves: modò etiam eas cogitationes fovebis, quas tuus tibi inspirat Dilectus atque ex iis pios in te elicies affectus atque aspirationes, quas & sine prævia consideratione sæpiùs iterare poteris, de quo *Ad Probam de* S. Augustinus: „ Dicuntur fratres in Ægypto cre- *Modo orandi.* „ bras quidem habere orationes, sed eas tamen bre- *Epist. 121.* „ vissimas & raptim quodammodo jaculatas, ne illa *vigi-*

vigilanter erecta, quæ oranti plurimum necessaria est, per productiores moras evanescat atque hebetetur intentio. Ut enim optimè solvit qui auro, sic, qui precatione brevi: hæc ut aurum pondere non mole præstat.

Itaque Filiæ meæ, cùm audiam sæpiùs vos quæ-
 rulas de temporis defectu pro exercitiis spiritualibus
 & de impedimentis quæ ab iis vos avocent, præ-
 scriptam vobis hanc praxin servate, quâ tempus
 redimatis: eam nullæ occupationes poterunt impe-
 dire, in qua totum devotionis negotium consti-
 tuit B. Franciscus Salesius *Introduct.* p. 2. c. 13. In
 hospitio Jesu Sorores sunt & esse debent Martha &
 Maria, cùmque illa satagit circa suum ministerium,
 hæc Jesu se sociam præbet: mutua earum est exhor-
 tatio: *Levemus corda nostra cum manibus ad Deum*
 Qui orat & laborat (juxta D. Bernardum) cor le-
 vat ad Deum cum manibus: qui verò orat & non
 laborat, cor levat ad Deum & non manus: qui au-
 tem laborat & non orat, manus levat ad Deum &
 non cor. Igitur necesse est nobis cor in oratione ad
 Deum levare, & manus cum operatione ad Deum
 extendere.

Thren. 3:
 41.
L. de mo-
do benè
vivendi,
Serm. 51.

§. XI.

De Libro Spiritualis.

EX mutabilitate Mundus subsistit, si namque
 aër nunquam serenus semper plueret, vel sine
 pluvia semper rideret, & sic de cæteris, sterilis om-
 ninò foret terra: homo, quem *μικροχρόσιμον* dixere
 Veteres

Veteres, hoc Universum æmulatur, cui æquè ac illi necessaria vicissitudo non modò secundum eum, qui 2 Cor. 4: 16. juxta Apostoli phrasin *foris est*. Si namque sine vigiliis semper dormiret, vel sine somno semper vigilaret, idem judicium esto de reliquis, citò deficeret. Sed & juxta ejusdem epitheton secundum interiorem, quâ renovetur de die in diem: quæ potissimum triplex est, *Oratio scilicet, Operatio & Lectio*: Rom. 7: 22. Ephes. 3: 16. neque enim potest homo semper orare aut laboribus & libris incubare, sed eorum grata imò & utilis vicissitudo, ut modò oret, modò laboret, modò aliquid legat eaque inter se commutet. „ Ancilla Christi, „ (ait D. Bernardus) debet semper orare, legere, Tract. de Modo bene vivendi Serm. 51. „ & operari: divide tibi spatium diei in tres partes: „ in prima ora, in secunda lege, in tertia parte labora: „ si aliquando à lectione cessaveris operari debes ut „ nunquam sis otiosa, quia otium inimicum est animæ. De Oratione & Operatione jam egimus in præcedentibus, modò tractandum de *Lectio*, quam cum S. Bernardo supra Virgini impensè commendant Virginum Magistri. *Nunquam cesses à divinis eloquiis*, habet D. Fulgentius & *totam delectationem cordis tui Scripturis sanctis indulge*. Epist. 2. ad Gallam. c. 21.

Unum illud tibi nata Deo præque omnibus unum

Prædicam, & repetens iterumq; iterumq; monebo, ut *animum tuum sacræ lectionis amore occupes*: Epist. 3. Epist. 7. *Demetriadi præscribit S. Hieronymus, & Lætæ pro filia Paula, prius Christo consecrata quàm genita: sic dies transeat, sic nox inveniat laborantem, orationi lectio, lectioni succedat oratio.* Ubi & Librorum catalogum subnectit. *Deliciæ spirituales*, à sacris Viduis (quas *secundas Virgines* dixit Antiquitas) exigit D. Augustinus,

L. de Bono Viduitatis c. 21.   stinus, deliciis carnalibus in sancta castitate succedant, lectio, oratio, psalmus, bona cogitatio, bonorum operum frequentatio, spes futuri seculi & cor sursum. Quia ut

de Vanitate mundi p. 1. c. 68.

*Tom. 2.
l. 3. p. 5.
f. 2. c. 2.*

*Scala Religiosorum
Tract. 1.
c. 9.*

obscœni Codices dæmonis sunt canales per quos turpes & vanas cogitationes in legentium animas derivat: „ Is namque, qui arroganter (inquit Didacus Stella) in cœlo præsumperat esse similis Altissimo, ut in malitia sua obstinatus in quocunque potest connititur semper se ei comparare eumque æmulari: itaque cùm sciat Deo suos esse Evangelistas, factorum suorum Chronographos & sanctorum Librorum Scriptores, vult & ipse Actuarios ad imitationem Dei habere, qui prophanorum horum librorum scriptoribus utatur, ad peccati professionem: qui non secus doceant, quomodo ad infernum eundem, quam Servi Dei & Scriptores Christiani bonis libris viam salutis aperiunt. Ut ergo per obscœna volumina is in animas instillat peccati venenum, ita è contrario venæ sanctarum cogitationum & desideriorum sunt libri pii eorumque attempta lectio: „ Illa enim ut magistra sensum sacrarum Scripturarum revelat, notat Alvarez de Paz: illa ut lucerna aut sidus fulgentissimum intellectum illuminat: illa ut nutrix spiritu infantulos loqui docet, & ad orationem & meditationem allicit: illa ut ignis castos divini amoris affectus accendit: illa demum ut Pædagogus cor nostrum colligit, & à distractionibus & cogitationibus ineptis avertit. „ In hujuscemodi Libris & in sacris Scripturis quasi in speculo vides (scribit Dionysius Carthusianus) & agnoscis teipsum & faciem cordis tui: ibi imperfectio-

nem

„nem tuam clarissimè conspicis: quid agendum restet
 „& qualiter proficere debeas discis. „Valde nobis
 „est necessaria lectio divina (loquitur D. Bernardus) *supra*
 „nam per Lectionem discimus quid facere, quid ca- *Serm. 50.*
 „vere, quò tendere debeamus, unde dicitur: *Lu-*
 „cerna pedibus meis verbum tuum & lumen semitis *Pf. 118:*
 „meis. Per lectionem sensus & intellectus augentur: *105.*
 „lectio nos ad orationem instruit & ad operatio-
 „nem. „In his enim quasi in quodam speculo, teste
 „D. Augustino, homo seipsum considerare potest *Serm. 112*
 „qualis sit vel quò tendat. Lectio assidua purificat *de temp.*
 „omnia, timorem incutit gehennæ, ad gaudia su-
 „perna cor instigat legentis ... geminum confert
 „donum lectio SS. Scripturarum, sive quia intelle-
 „ctum mentis erudit, seu quia à mundi vanitatibus
 „abstractum hominem ad amorem Dei perducit:
 „sicut enim ex carnalibus escis alitur caro, ita ex
 „divinis eloquiis interior homo nutritur & pascitur.

Equibus duplex Confectarium elicitor: **PRI-**
MUM quales Virgini legendi sint Codices, ii scil.
 qui tractant, ea, ut præscribit Carthusianus quæ *Supra.*
 „compunctionem inducunt, devotionem nu-
 „triant & inflammant, timorem Dei in corde sta-
 „biliunt, & quæ ad vitiorum horrorem, ad
 „mundi Contemptum, ad sui ipsius aspernatio-
 „nem & humiliationem vehementiùs incitant
 „atque erudiunt: ea quoque quæ efficaciùs docent
 „modum & ordinem spiritualis profectus, reforma-
 „tionem passionum, remedia ac triumphum ten-
 „tationum & exercitationem internam. Quales post
 Sacram Scripturam (quæ Augustino *nil præcipit,*
nisi charitatem, nil culpatur nisi cupiditatem) sunt *Imi-*
 tatio

tatio Christi Thomæ de Kempis, ejusque Magistri Gerardi Zutphaniensis *Reformatio interior ac Spirituales Ascensiones*. Salesii *Philothea* & Opuscula alia *Exercitium Perfectionis Rodericij*, &c. Patrum Parthenodidactica non allego, cum hæc idiomate belgico Virginibus necdum loquantur.

SECUNDUM, quomodo Libri Pii legendi pro cujus majori explicatione notandum primò, antequam inchoes Lectionem, ut eam Dei tecum colloquium tibi persuadeas: ea namque Orationem inter & Lectionem observata à Patribus differentia, ut Oratio tua Dei sit allocutio, & Lectio sit Dei tecum colloquium: „ Qui vult cum Deo semper esse (monet D. Augustinus) frequenter debet orare & legere: „ nam cum oramus, ipsi cum Deo loquimur: cum verò legimus, Deus nobiscum loquitur. Et iisdem ferè verbis Mellifluus Bernardus: „ cum oramus cum Deo loquimur, cum legimus Deus nobiscum loquitur: si vis cum Deo semper esse, semper ora & semper lege: quomodo etiam alii Patres loquuntur. Quare pià aliquà aspiratione te docilem significabis quin & te doceri postulabis: loquere Domine, quia audit Ancilla tua. Secundò ut ea, quæ legis tanquam tibi Dicta accipias: *Si vis profectum habere* (verba sunt Thomæ de Kempis) *lege humiliter simpliciter & fideliter*: Quare dolebis, si præscriptis documentis vitam tuam disparem deprehenderis mediaque considerabis, quibus te eis conformes. Debet enim admonitio esse Lectio non occupatio. „ Leges (dogma est Dionysii Carthusiani) non varia percurrendo, & folia revolvendo, aut solam notitiam vel temporis deductionem, seu speculativam & super-

Sup.
Serm. 112
de temp.

Supra
Serm: 50.

1. Imit. 5.

Supra.

„ficialem delectationem quærendo, sed ut proficias,
 „ut virtuosus reddaris, ut in timore, humilitate, cu-
 „stodia ac salubri proposito, decentiâ morum, re-
 „frœnatione linguæ ac sensuum, reformatione pas-
 „sionum & puritate interna funderis, corroboreris,
 „excrescas: idcirco quæ legis tibi ipsi applicare mox
 „debes, imperfectionem tuam deflere, emendatio-
 „nem proponere, & ordinatè, ferventer ac perseve-
 „ranter persequi eam: atque ad hoc collimare juxta
 D. Ambrosii consilium, *ut succus ille spiritualis cibi*
in omnes se venas animæ diffundat. „Nihil enim pro-
 „dest facienda didicisse & non facere. Ait Autor Epi-
 stolæ ad Demetriadem apud Augustinum, qui &
 monet: „Ita scripturas sanctas lege, ut semper memi-
 „neris Dei illa verba esse, qui legem suam non solùm
 „scire, sed etiam impleri jubet. Optimè utêris lectio-
 „ne divina, si tibi eam adhibeas speculi vice, ut ibi
 „velut ad imaginem suam anima respiciat, & vel
 „scæda quæque corrigat, vel pulchra plus ornet.

Itaque, cujus utilitatem & praxin audisti, sit tibi,
 Virgo, Lectio familiaris: non exigo qualem olim
 Hieronymus ut etiam *tenenti codicem somnus obrepat,*
 & *cadentem faciem Pagina sancta suscipiat.* Neq; quod
 in Virgine generosa D. Cæcilia celebrat Ecclesia, quæ
semper Evangelium Christi gerebat in pectore & non
diebus neque noctibus vacabat à colloquiis divinis &
oratione. Sed ut quotidie certum aliquod tempus
 ei deputes, quod potest esse vel antequam pomeri-
 diano operi te tradas, vel sub ipso opere intra ter-
 tiam & quartam, non enim, ut fructuosa sit, debet
 esse ex abrupto & casu fortuito, sed tempore & hoc
 fixo. „De quotidiana lectione, (verba sunt D. Ber-
 nardi-

L. de
 Cain &
 Abel.
 Epist. 142

Epist. ad
 Eustoch.
 in Brevia-
 rio Rom.
 22.
 Novemb.
 Resp. 3.
 ad Noct. 1

Ad Fra-
 tres de
 Monte
 Dei,

nardi) & supplementum eorum, quæ adhuc desiderari possent, aliquid quotidie in ventrem memoriæ demittendum est, quod fidelius digeratur, & & sursum revocatum crebrius ruminetur: quod proposito conveniat, quod intentioni proficiat, quod detineat animum ut aliena cogitare non liceat: hauriendus est sæpè de Lectionis serie affectus & formanda oratio quæ Lectionem interrumpat, & non tam impediatur interrumpendo, quam puriorem continuò animum intelligentia Lectionis restituat.

§. XII.

De Solitudine.

Gen. 8: 8. **N**Oëmum, autor est Moyfes, tempore celsantis diluvii ex Arca emisisse columbam, sed, cum *vs. 9.* non invenisset ubi requiesceret pes ejus, reversa est eum in Arcam: quam ego Virginum magistram jure appellavero, quæ eas doceat.

PRIMÒ: ut non egrediantur domo, nisi urgente necessitas vel justa eas causa emittat: *Non est bonum* ait D. Athanasius, *sine magna necessitate in publicum prodire: quietem ama quantum potes.* „Rarus sit egressus in publicum, Eustochio (quam alibi *Virginis tatis & Ecclesiæ Monile pretiosum* intitulat) præscribit S. Hieronymus, nonquam causa deerit procedendi, si semper, quando necesse est, processura sis. Zelotypus est Jesus, non vult ab aliis videri faciem tuam (ideoque) semper te cubiculi tui secreta custodiant. *Neque enim passim licenterque procedet,* vult D. Basilius, *nec nisi, quæ Virgines con-*

L. de vera Virginit.

servat, necessitate cogatur, aliorum se domibus ingeret. Qui & junioribus ad solam Ecclesiam progressum indulget: *Habitâ diligenti ætatis suæ ratione non temerè progredietur, sed intra annos adolescentiæ posita ad Ecclesiam tantum ne tum quidem sola & incomitata procedet.* Quem Basilio rigidior adhuc restringit Ambrosius: *Ipsa quoque ad Ecclesiam progressio rarior sit adolescentulis.* Nec improbat, etiam in Festis, S. Hieronymus: „Scio ego sanctas Virgines, „quæ diebus festis propter frequentiam populorum pedem domi cohibent; nec tunc egrediuntur, „quando major est adhibenda custodia & publicum „penitus devitandum.

Nunquamne ergo Virgini adeundæ consanguineorum suorum nuptiæ? *quis illi, respondet D. Cyprianus, in nuptiis locus est? cui animus ad nuptias non est? aut voluptaria & læta esse quæ possunt, ubi studia & veta diversa sunt?* Neque amicorum frequentanda convivium? *juxta D. Ambrosium conviviorum devitandæ celebritates.* Nec saltem invisendi aliquando amici ac noti? *fugiendæ salutationes ab eodè D. Ambrosio præcipiuntur: si id ægrè ferant, hac in parte superbiam sanctam, suggerit Eustocho Hieronymus, scito te illis esse meliorem.* Neque recreationis ergò interdum obambulandum? foris vagentur Virgines stultæ, eidem consulit idem, tu intrinsecus esto cum sponso... Daniel in sublimi cœnaculo suo (neque enim manere poterat in humili) fenestras apertas ad Hierusalem habuit, & tu habeto apertas fenestras, sed unde lumen introëat, unde videas civitatem Domini: ne aperias illas fenestras de quibus dicitur: *Intravit mors per fenestras nostras*

Exhort ad Virg.

Epist. 7. ad Demetriad.

D. Disc. & hab. Virg.

L. 3. de Virg.

Ibid.

Epist. 22.

Ibid.

Dan. 6:10

Hierem. 9: 21.

N

nostras

nostras quasi enim, qui in intimis latet, ut loquitur Abbas Clarevallensis de Pass. Domini c. 28. quidam adeps & medulla Ecclesiae sunt Virgines Christi.

Audite hæc, quæ ubique & nusquam non apparetis, nullibi quàm domi aut rariores aut magis coactæ, fortè sollicitæ ne cordones & futores feriantur aut ocientur: quasque non importuna sollicitatio, sed vel unicus nutus abducit ad convivia, vel etiam quæ iisdem non invitata vos ultrò ingeritis: sed & ne tanquam nimis scrupulosi traducantur Patres, attendite quo intuitu divagationes, confabulationes, vel commestationes prohibuerint, quia scil. vel interioris devotionis impedimenta sunt, eò quod visa vel audita sæpiùs importunè memoriæ reoccurrunt mentisque attentionem turbant: „ Illud superfluum

*Epist. 142
c. 22.*

arbitror te monere (apud S. Augustinum præscribitur Demetriadi) quàm parca in procedendo debeas esse, quàm rara, cùm te hoc etiam secularis ab infantia honestas docuerit, & facilè intelligas, id tibi multò magis in *hac Vita* esse servandum quam maximè secretum decet: illud admodum, ut ipsis quoque salutationibus, quæ tibi in cubiculo tuo exhibendæ sunt, certissimum modum ponas, ne sint nimix, neque quotidianæ, ne non tam officium quàm inquietudinem præstare videantur. Vel etiam quia Propositum subvertunt aut enervant, & ad illicita affectum pelliciunt. *Dim*

Gen. 34.

Epist. 22. egressa corrumpitur præmonet D. Hieronymus, nolo te sponsum quærere per plateas, nolo te circumire angulos civitatis.

c. 3. vs. 2.

Ubi allegans illud ex Canticis: Surgam

c. 4. v. 7.

& circumibo &c. Et invenerunt me custodes, qui circummeunt civitatem; percusserunt me, & vulneraverunt me.

runt me, tulerunt pallium meum mihi custodes muro-
 rum. Concludit: si autem hoc exiens patitur
 illa, quæ dixerat: ego dormio & cor meum vigi-
 lat: & fasciculus stractes fratruelis meus mihi in
 medio uberum meorum commorabitur: quid de
 nobis fiet, quæ adhuc adolescentulæ fumus? quæ
 sponsa intrante cum sponso remanemus extrinse-
 cus? fructus arborum, quæ sepibus non sunt cir-
 cumdatæ sed juxta viam positæ, nunquam matu-
 rescunt, quia viatores illos ante maturitatem decu-
 tiunt: neque bona proposita, quæ anima concepit,
 in opus conferentur nisi fugiantur confortia & diva-
 gationes.

Discat itaque Virgo, cœlestis Noëmi *Columba*,
 hoc titulo sæpiùs à Sponso divino in Canticis cele-
 brata, à Noëmica Columba è domus suæ Arca non
 spontè avolare sed emitti. Timeat damna quæ se per-
 petuam Dei Ancillam optat. Dixit quidam (an-
 notat Kempensis) quoties inter homines fui minor
 homo redii. Hoc sæpiùs experimur, quando diu
 confabulamur. Faciliùs est omnino tacere quàm
 verbo non excedere. Faciliùs est domi latere quàm
 foris se posse sufficienter custodire: qui igitur in-
 tendit ad interiora & spiritualia pervenire, oportet
 eum cum Jesu à turba declinare. Nemo securè ap-
 paret nisi qui libenter latet: nemo securè loquitur
 nisi qui libenter tacet. Sed & discat ab eadem

SECUNDÒ amorem solitudinis: *Quæ, cum non* Gen. 8: 9.
invenisset ubi requiesceret pes ejus, reversa est ad eum
in Arcam. Anima, quæ in Deo suo deliciatur, so-
 dales omnes, exteriora omnia despicit: amat illa soli-
 tudinem, Deoque suo in cordis sui secreto jugiter

adhærescere: talis Thomas de Kempis, cujus diver-
 bium: *In omnibus requiem quæsi vi, & nusquam in-*
veni, nisi in angello cum libello. Talis fit quælibet Vir-
 go necesse est, quæ Virginis nomen geret & omen.
 An nescitis qualem rem aggressæ? in quem ago-
 nem instructæ estis? (ad Virgines declamat,
 S. Chrysostomus) quam prælii partem fortitæ?
 cuius ordinis in exercitu hæredes & occupatrices
 estis? apud ipsum belli ducem, imò apud ipsum
 habitatis Regem & militatis. Sicut igitur in bellis
 non unum locum exercitus omnis occupat, sed alii
 cornua agminis, alii medium, alii postrema, alii
 frontem phalangis ornant, alii autem ubi ubi Rex
 comparet, ibi cum ipso apparent: sic quoque &
 Virginum Chorus nullum alium nisi hunc ordi-
 nem sortitus est. Non sic ii qui aureas togas indu-
 ti & equis auro ornatis vecti, & aurea ferentes
 Sceptra & gemmata monilia præsentem Regi videri
 debent, ut Virgo Christo. Nam illi quidem apud
 ipsum currum regium versantur, Virgo autem re-
 gius quoque currus fit sicut Cherubin si vult, &
 adstat ipsi sicut Seraphin. Dum vadit quasi per
 desertum eat: quando autem sedet in Ecclesia, pro-
 fundissimo silentio oculus nullum videat præter-
 euntium non mulierum non virorum, sed solum
 Sponsum & præsentem & conspicuum. Conce-
 dens autem iterum in domum ei in precibus lo-
 quatur & ejus solius vocem per Scripturas audiat,
 & in domo eum, quem desiderat & amat, solum
 cogitet: ut peregrina & advena omnia faciat, qua-
 si res præsentem nihil ad eam pertineant: & non so-
 lum masculorum fugiat aspectus, sed & conven-

*Tom. 5.
 Serm.
 quod re-
 gulaves
 fœmina
 viris co-
 habitent.*

„tum secularium mulierum: tantaque corpori sup-
 „peditet quanta necesse, & universa in animæ salu-
 „tem impendat. hæcenus Aureum illud Os. Ne-
 „que enim temerè ratiocinatur S. Basilius: „Grega- *L. de vera*
 „lem esse Virginem decet, quæ nuptiarum vincula *Virgin.*
 „fugit, neque passim, quò velit, accedere, quasi
 „ideò renuerit virum, non ut immortalis Sponso
 „semper assideat, sed ut in potestate habeat quocun-
 „que velit malè libera & vaga discurrere: nempe
 „enim Virgo non ideò viri connubia respuit ut vitæ
 „arbitro ac teste careret, sive ut zelotypiâ libera ubi-
 „libet versaretur ut vellet, sed ut voluptates carnis
 „partusque dolores & laboriosissimam curarum se-
 „cularium molem ærumnosamque solitudinem
 „fugiens sub iudice & teste Deo virtutis zelotypo
 „vitam suam ad incorruptionem disponderet atque
 „dirigeret. Eas quippe quæ per vicos ac domos li-
 „berè volitant indisciplinatas esse non Virgines veri-
 „tatis sermo denuntiat, *Otiosæ enim discunt circuire* *1 Timoth.*
domos, non solum otiosæ, sed & verbosæ & curiosæ, lo- *5: 13.*
quentes quæ non oportet. Tuo itaque muneri satisfac-
 „cies? suavissimâ Dei tui familiaritate jugique con-
 „suetudine frui desideras? ama solitudinem, ait nam-
 „que: *Ecce ego lætabor eam, & ducam eam in solitudi-* *Osee 2: 14*
nem & loquar ad cor ejus. Virginum Regina Dei fi-
 „lium conceptura ubi ab Angelo deprehendebatur?
 „in convivio? in platea? in confabulatione? neuti-
 „quam, sed in cubiculi sui eremo: „Considera quan- *Luc. 1: 28*
 „ta fuerit Maria, & tamen nusquam alibi nisi in cu-
 „biculo reperitur, cùm quæritur: illa te doceat,
 „quid sequaris, inquit Doctor Mediolanensis. At *Exhort.*
 „ubi eum duodennem amisit? in itinere, licet religio- *ad Virg.*

- Luc. 2:* fo, inter amicos & notos. Verum post diutinam
43, 44. sed frustraneam inquisitionem ubi tandem iterum
vers. 46. invenit? *Invenierunt illum in Templo sedentem in me-*
dio Doctorum audientem illos & interrogantem eos. Il-
Supra. la te doceat, inquit D. Ambrosius, *quid sequaris.*
 Sidera namque errantia plerumque fiunt cadentia:
Eccl. 9: 7. quare noli circumspicere in vicis civitatis nec oberra-
Ihren. 3: veris in plateis illius. Quia bonum est praestolari cum
26. silentio salutare Dei. Mens nec extrorsus dissipata, ex-
Epist. 1. arat D. Basilius, nec in mundum per sensoria diffusa ad
 sese ipsa redit, moxque suopte nutu ad Dei notionem
 evadit.

§. XIII.

De Societate Virginis.

SI tamen molesta fit tibi solitudo & gravis, si te
 afficiant consortia: ea ambias, iis te ingeras, per
 me licet, id ego ex SS. PP. naturæ tuæ indulgeo,
 non tamen absolutè, sed cum restrictione: nolo enim
 ut cum sexu dispari sit tibi consuetudo; „ Trepidantia
 Virginum est, & ad omnes viri ingressus pavere, „
L. 2. in omnes Viri affatus vereri scribit D. Ambrosius. Ea
Lucam. namque in carnalem plerumque degenerat, ob quam
Epist. 22. „ Piget dicere (conqueritur S. Hieronymus) quot
 quotidie Virgines ruant, quantas de suo gremio
 mater perdat Ecclesia, super quæ fidera inimicus
 superbus ponat thronum suum, quot petras excava-
 vet & habitet coluber in foraminibus earum. Dum
 namque stuppa sociatur & ignis, flamma libidinis
 facilè exæstuat. *Scintilla culmen accendit, aqua flam-*
man

nam obruit: in Exhort. ad Virgines cecinit Ecclesiæ Theologus. Nolo etiam cum Secularibus agas: *Nolo habeas consortium matronarum*, Eustochio præscribit idem Hieronymus, *nolo te frequenter videre*, *Ibidem.* quod contemnens *Virgo esse voluisti.* Obliviscere *populum tuum* præcipit Psalmographus, idque integro *Psal. 44:*
 Tractatu urget D. Ambrosius: „Nescio quid quæ-
 „ras, (inquiens inter alia) quales amicitias vel *v. 11.*
 „quales fabulas habeas cum illis: devovisti animam *L. ad Virg.*
 „tuam ad destruenda omnia quæ sunt hujus seculi: *Devotam*
 „quomodo autem quæris seculum, cui renun-
 „tasti? *c. 1.*

Sed cum Virginibus sit tua conversatio, similis simili gaudet: aqua fluminis quousque alveo suo concluditur limpida est, at, ubi ripas transgreditur, turbida redditur: tuus, ô Virgo, animus mihi fluvius est, qui continuò fluat in abyssum divinitatis, etenim *Virgo cogitat quæ Domini sunt*: si is effluat in Secularium consortia, sordes contrahet variorum phantasmatum incurretque periculum (quod subinde factum vidimus) ne alveum mutet: sin autem cum Virginibus verferis, jam quasi manet intra ripas suas, nec de sua quicquam amittet puritate: quarum tamen tibi necessarius delectus: nolo enim ut cum omnibus promiscuè agas, sunt namque multæ, ut D. Hieronymi utar phrasi, *quæ nolunt esse Virgines, sed* *Epist. 22.*
videri: „Pridem enim factum est, ut & in sanctarum *c. 6.*
 „Virginum chorum infinitæ eademque vitiis refer-
 „tæ infinitis invaserint, debacchatæque fuerint, quæ
 „res & luctum multò acerbissimum parit, teste D. *L. 3. de Sa-*
 Chrystomo: quibuscum omnis sit tibi interdicta *cerdotio.*
 familiaritas: ad salutem corporis declinas loca conta-

giofa, cur non ad salutem animæ fugies conversationem cum malis: neque enim est lues tam contagiosa ut mores corrupti, qui facillimè in alteram transfunduntur & adhærescunt: *Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea, & qui communicaverit superbo, induet superbiam*, ait Ecclesiasticus. Monet proinde Apostolus: *Denuntiamus vobis in nomine Domini nostri Jesu Christi, ut subtrahatis vos ab omni fratre (addo ego, & Sorore) ambulante inordinatè, & non secundum traditionem quam acceperunt à nobis.*

c. 13. vs. 1
2 Thess.
3: 6.

Supra.

Epist. 7.

Ecc. 9: 21.

Matt. 25.

Verùm, quod Eustochio commendat Hieronymus: „Sint tibi sociæ, quas & ætas probavit & vita: quæ quotidie in cordibus suis canunt: ubi pascis, ubi cubas in meridie? quæ ex affectu dicunt: cupio dissolvi & esse cum Christo. Illam videat (scil. Paula Eustochium, Læetæ scribit idem Hieronymus) illam amet, illam primis miretur ab annis, cujus & sermo, & incessus, & habitus doctrina virtutum est. Idem, quod sancti hujus Doctoris, est etiam sacræ Scripturæ consilium: *Secundum virtutem tuam cave te à proximo tuo, & cum sapientibus & prudentibus tracta.* Nota cum sapientibus & prudentibus tracta. Quò autem fructum hujus consilii evidentiùs penetres, revocandum tibi in memoriam, quod de decem Virginibus, quarum quinque fatuæ quinque verò prudentes seu sapientes fuere, effatus est Salvator, scil. fatuas omnes à nuptiis cœlestibus exclusas, sapientum autem sodalitatem ad easdem admissam. Fuge itaque fatuas & adijunge te sapientibus, quæ, quod illæ negligunt, curam olei bonorum operum, sine quo inutilis Virginitatis lampas, suo tibi exemplo persuadeant. *Quin & Fac*

& Fatuas æmulare, quæ licet serò nimis, sapientibus
dixerunt: *date nobis de oleo vestro, quia lampades nos-* v. 8.
træ extinguuntur. „ Ad istarum igitur similitudi-

„ nem (monet Eusebius Emissenus) si cui nostrum *Hom. 7.*
„ deest pinguis gratia humilitatis, si fidei ignis, *inter do-*
„ si flamma fervoris, si oleum charitatis, si lumen *cem ad*
„ discretionis: veniat ad eos quos magis abundare *Mona-*
chos.

„ perspexerit, & gratiam in se proximi non auferen-
„ do sed imitando transfundat, & bona possessionis

„ alienæ sine damno imò cum lucro possessoris inva-
„ dat: nunquam enim tibi deficiet, quicquid alter

„ de te proficiet: nunquam enim sensit luminis sui
„ damnum plurimus ignis accensus, nec minuit fo-

„ lis lucem considerantium multitudo, sed quanti ad
„ eum prospexerint, tantis munera sua commodat,

„ & ipse semper integer permanet. Benedicta Deo
„ illa anima, cujus humilitas alterius confundit su-

„ perbiam, cujus patientia proximi exstinguit ira-
„ cundiam, cujus obedientia pigritiam alterius taci-

„ tète increpat, cujus fervor inertiam alieni torporis
„ exfuscitat, qui proximi tui turbatum præ irâ ocu-

„ lum cordis gratiâ consolationis & ædificationis il-
„ luminat. Tales selige, talibus adhære, hæ nam-

„ que verè Virgines sunt, in quarum societate Jesum
invenies, *Lilia* enim sunt, inter quæ is *pascitur*, cui *Cant. 2.*
deliciæ sunt esse cum talibus filiabus hominum: *16.*
Carbones accensi sunt, à quibus divini amoris ignem
cor tuum concipiet: hîc locum habeat monitum Pau-
linum: *Consideremus in invicem provocationem chari-* *Hebr. 10.*
tatis & bonorum operum. „ Sororis tuæ *Probæ*, *Gal-* *v. 24.*
læ (quæ juxta D. Hieronymi phrasin perduto pri- *Epist. 11.*
mo Virginitatis gradu per tertium venerat ad secun-
dum,

dum, id est, per officium conjugale ad Viduitatis continentiam) præscribit S. Fulgentius: „Tibi præcipue
Epist. 2. c. 16. „sancta conversatio est in omnibus imitanda ...
 „hanc tibi tanquam speculum pone, & ex ipsius consideratione, quid tibi jam insit vel quid adhuc desit sanctorum studiorum operumque cognosce:
 „& licet illa egregio præcellat Virginitatis munere
 „comitem te debet in cæteris habere virtutibus.

§. XIV.

De Colloquiis Spiritualibus.

Sodalibus Virgini assignatis superest, ut materiam deputemus Colloquiis, de quo præceptum duplex apud Patres.

UNUM, ut parca in loquendo silentium amet: Non enim mediocris virtus tacere: (habet D. Ambrosius) est enim & tempus tacendi sicut tempus loquendi: Virginitatis itaque dos quædam est verrecundia, quæ commendatur silentio: quod & in suis Virginibus collaudat S. Augustinus: „Ecce jam tales estis, ut professæ atque servatæ Virginitati cæteris etiam moribus congruatis: ecce jam non solum homicidiis, sacrificiis Diabolicis & abominationibus, furtis, rapinis, fraudibus, perjuriis, ebriofitatibus, omnique luxuria & avaritia, simulationibus, æmulationibus, impietatibus, crudelitatibus abstinetis: verum etiam illa, quæ leviora vel sunt, vel putantur, non inveniuntur nec oriuntur in vobis. Non improbus vultus, non vagi oculi, non infrænis lingua, non petulans risus, non scurrilis jo-

„cus, non indecens habitus, non fluxus incessus:
 „jam non redditis malum pro malo nec maledictum
 „pro maledicto: ecce jam tales estis, quia & tales
 „esse debetis: hæc addita Virginitati angelicam vi-
 „tam hominibus & cœli mores exhibent in terris.
 Hæc Præsul Hypponensis. Ejusque defectum in
 sui temporis Virginibus deplorat S. Chryostomus: *Tom. V.*
 „Semper quidem Virginitas cum conjugio compa- *serm. quod*
 „rata primas partes tenuit, nunc autem neque in *Regula-*
 „secundo ordine manere potuit, sed valde procul & *res Fæ-*
 „planè in ultimum concessit ordinem, & quod mul- *minæ vi-*
 „tò graviùs, non hostes neque inimici, sed ipsæ po- *ris coha-*
 „tissimùm, quæ illam curare deberent, eam sic af- *bitent.*
 „fecerunt: & propter quas adversus Infideles ha-
 „ctenus liberè loquebamur, illæ ipsæ ora nostra, ma-
 „ximè obturant & multâ ignominiâ confundunt:
 „Inter Græcos sanè quidam licèt pauci ita philoso-
 „phati fuerunt, ut opum essent contemptores, &
 „iram vicerunt, Virginitatis autem flos nullo mo-
 „do apud illos floruit, in qua semper concesserunt
 „nobis primam dignitatem, ingenuè fatentes rem
 „supra naturam esse & non humanam: & ea prop-
 „ter omnibus gentibus admirationi fuimus, sed
 „nunc non item, quin potiùs derident & sales in nos
 „jactant. Et propterea Diabolus contra hanc tur-
 „mam spiravit, quoniam vidit in hac potissimùm
 „phalange fulgidum Christi exercitum, sicque at-
 „tentavit ipsam confundere, ut posthac meliùs sit,
 „ne Virgines quidem esse, quæ ita prævaricari at-
 „tentent. Causa malorum omnium, quòd perfe-
 „verant adhuc nomen & appellatio rei, & nego-
 „tium totum in corpore sublatum est: quod scil.

nomen

nomen extrema Virginitatis pars est: quæ autem plus necessaria & ipsam magis demonstrant, neglecta sunt, & *nulla ratio habetur* vestium quæ Virginitatem decent, vel *sermonis vel silentii*, vel compunctionis vel alicujus id genus. Ita aureum illud Os. An non eadem hodie querela contra plures posset iterari? contra eas inquam quæ cachinnant & vociferantur, quæ garrunt & fabulantur etiam in plateis & Ecclesiâ, etiam summo manè & in seram vesperam, fortè sollicitæ ne lingua filens muta fiat aut concrevant labia compressa: evidens certè signum est inesse talibus defectum interioris devotionis: etenim vas vacuum altè clarèque sonat, & cum arca seram non habet, vel hinc colligas nullum ibi thesaurum vel quid pretiosum asservari.

Lubet nihilominùs loqui? per me licet, sed tecum loquere: *Nilil æquè proderit quàm quiescere, & minimum cum aliis loqui, & plurimum secum*, notat Seneca: Curiosa es rerum novarum? considera quomodo teipsam innoves, & cum Psalte suspiria: *Spiritum rectum innova in visceribus meis*. Avida es sciendi quid agatur? attende quid agatur in te. Lubet de aliorum vitiis & imperfectionibus fabulari? vide quibus tu subjaceas atque earumdem excidium cogita, dic cum Psalmographo: *Deficiant peccatores à terra & iniqui; ita ut non sint*. De his inquam tecum loquere & per pios affectus ac suspiria loquere cum Deo: votum tuum sit: *Fecundum sit ei eloquium meum: ego verò delectabor in Domino*. Ut autem id à te fiat, silentium tibi indicitur, *cultus enim justitie silentium* apud Isaiam, cum is jam ante dixisset: *In silentio & in spe erit fortitudo vestra*. Quod de Regina Vir-

Epist. 19.

Psal. 50.
v. 12.

Psal. 103.
v. 35.

Ibid. v. 34

e. 32: 17.

e. 30: 15.

Virginum D. Ambrosius exarat, id & in te locum ha-
beat: „ Neque enim comites foeminas desiderabat,
„ quæ bonas comites cogitationes habebat: quin etiã
„ tum sibi minùs sola videbatur, cùm sola esset. Ete-
nim *sedebit solitarius & tacebit, quia levavit super se.*

L. 2: de
Virg.Thren. 3:
28.

ALTERUM, ut non nisi de Deo & pia sint ejus
colloquia: utrumque hoc præscriptum copulat Ha-
giographus: *In sensu sit tibi cogitatus Dei: & omnis*
enarratio tua in præceptis Altissimi. Nihil aliud no-
verit lingua, Demetriadi, præcipit S. Hieronymus,
nisi Christum: Nihil possit sonare, nisi quod sanctum
est. Quo capite idem ille Epist. 99. Paulam com-
mendat, *cujus canticum Psalmi, Sermo E-vangelium,*
delicia continentia, vita jejunium. „ Profectæ annis
„ junioribus facite magisterium, minores natu præ-
„ bete majoribus ministerium, comparibus incita-
„ mentum: hortamentis vos mutuis excitate: æmu-
„ lis de virtute documentis ad gloriam provocate,
„ (urget D. Cyprianus). „ Illa tantùm loqui Vir-
„ ginem decet, (contestatur S. Basilius,) quæ au-
„ dientium animos juvare possint, & per sermonis
„ puri veritatem atque rectitudinem ad intelligen-
„ tiam divinarum rerum ubertim instruere atque ex-
„ ornare: Fluentum quippe sermonis, quod mini-
„ sterio linguæ ad exteriora deducitur, fontis, ex quo
„ manat, index ac testis est. Deo ergò plenum est
cor tuum? cogitas ex præscripto Apostoli, quæ
Domini sunt ut sis sancta corpore & spiritu? hæc
tuarum cogitationum objecta sunt? certè volupe ti-
bi erit loqui de his, *ex abundantia enim cordis os lo-*
quitur. Sin autem nullus vel rarus tibi sermo de Deo
& rebus piis, non hospitatur is in corde tuo, neque
residet

Eccl. 9:23

Epist. 7.

De Discip.
& Hab.
L. de vera
Virgin.

Luc. 6: 45

- residet ibi verus erga eas affectus: *Loquela tua*, quod
Matt. 26: in domo Caiphæ dictum Petro, *manifestam te faci-*
 73. *qualis namque est homo in anima, talem eum, dum*
loquitur, sua lingua, depingit: Multum enim libenter
1. Imit. de his, teste Kempensi, quæ multum diligimus, vobis
 10. n. 1. *cupimus, vel quæ nobis contraria sentimus, libet loqui*
& cogitare.
- 1 Cor. 11:* Corinthios culpat Apostolus non laudans quod
 17. non in melius, sed in deterius convenirent: fugientes
 hujus criminis reatum? sint colloquia & confabu-
 lationes vestræ de Deo, de virtutibus, de Viris
 Sanctorum &c. Modò fiat sermo de *Mortificatione*
Pf. 75: 3. nis necessitate ejusque exercitio, ut enim ait Plal-
tes factus est in pace locus Dei, & habitatio ejus in Sion
Factus est in pace locus ejus, non in anima passionum
 tumultibus obnoxia illicitisque subditâ cupiditati-
 bus, sed quæ mortificationis armis illas compefcit &
 hasce excindit: *Et habitatio ejus in Sion*, non in *Je-*
richo, non in *Babylone*: quæcunque itaque anima
 suæ incolam Deum optat, & quæ id non optaret
 debet ea esse pacifica, *Sion* ea esse debet, è qua exu-
2 Reg. 5. lent *Jeбусæi*: quomodo autem ii delendi sint, de
 hoc tractent vestri sermones.
- L. de Vir-* Aliquando fiat collatio *de vilipendio ac contemptu*
ginit. c. 73 rerum terrenarum: „ Quemadmodum Virgo (ex D.
 „ Chrysoftomo) quamdiu domi manet apud Ma-
 „ trem, magnam puerilium omnium curam suscipit
 „ & arculâ in penum depositâ, eorum, quæ illic con-
 „ dita sint, & clavem ipsa possidet & arbitrium om-
 „ ne tenet, de levium illorum & futilium custodia
 „ æquè sollicita, ac qui grandem familiam admini-
 „ strant: cæterum desponsa jam ac marita paternas
 ades

„ædes dimittere coacta, tum verò iis nugis & minu-
 „tiis liberata domus gubernationem, opes & man-
 „cipium numerosum, Viri cultum aliaque his majo-
 „ra procuret necesse est. Ita & nobis adultis atque
 „ætate virili terrenis omnibus, verè puerilibus ludi-
 „cris omiſſis, de cœlo cœleſtisque vitæ splendore &
 „gloria cogitandum ſit: deſponſi enim ſumus & nos
 „Sponſo eum à nobis amorem flagitanti, ut non ſo-
 „lùm terreſtribus & levibus hiſ ac futilibus, ſed
 „etiam vitâ propter eum, ſi opus ſit, cedamus. Qua-
 „re, cùm illuc porro diſcedendum ſit, exilem hanc
 „curam à nobis propulſemus: nam nec, in Regnum
 „ex inopi domo transferendi, de fictilibus, lignis,
 „utenſilibus & reliqua domeſtica tenuitate labore-
 „mus.

Subinde de *cauta Converſatione*: „Nec audiendi *L. de bono*
 „ſunt ſive viri ſancti ſive ſcœminæ, denuntiat S. Au- *Viduit.*
 „guſtinus, (cùm jam præmiſiſſet: in omnibus fanè *c. 22.*
 „ſpiritualibus deliciis, quibus fruuntur innuptæ,
 „ſancta earum converſatio cauta etiam debet eſſe, ne
 „fortè, cùm mala vita non ſit per laſciviam, mala ſit
 „fama per negligentiam) quando reprehenſa in ali-
 „quo negligentia ſua, per quam ſit ut in malam ve-
 „niant ſuſpicionem, unde ſuam vitam longè ab-
 „eſſe ſciunt, dicunt ſibi coram Deo ſufficere con-
 „ſcientiam, exiſtimationem hominum non impru-
 „denter ſolùm, verùm etiam crudeliter contemnen-
 „tes, cùm occidunt animas aliorum ſive blaſphe-
 „mantium viam Dei, quibus ſecundùm ſuam ſuſpi-
 „cionem quaſi turpis quæ caſta eſt diſplicet vita
 „Sanctorum, ſive etiam cum excuſatione imitan-
 „tium non quod vident ſed quod putant. Proinde
 „quiſ-

quisquis à criminibus flagitiorum atque facinorum vitam suam custodit sibi benè facit, quisquis autem etiam famam & in alios misericors est. Nobis enim est necessaria vita nostra, aliis fama nostra: & utique etiam quod aliis ministramus misericorditer ad salutem, ad nostram quoque redundat utilitatem, unde non frustra Apostolus: *Providemus, inquit, bona non solum coram Deo, verùm etiam coram hominibus.*

Modò de gratia *Vocationis* vestræ ad Statum Virginealem: „Virginem sacram te sibi munere gratuito fecit, qui omnia, quæcunque voluit, fecit, à quo idèò gratia nullis præcedentibus meritis datur, ut illi semper gratiarum actio purâ cordis humilitate reddatur: hic est autem unigenitus Dei filius, unigenitus etiam Virginis filius, unus omnium sacram Virginum Sponsus, sanctæ Virginitatis fructus, decus & munus, quem corporaliter sancta Virginitas peperit, cui spiritualiter sancta Virginitas nubit, à quo sancta Virginitas fœcundatur ut perseveret intacta, à quo decoratur ut permaneat pulchra, à quo coronatur ut regnet perenniter gloriosa, scribit S. Fulgentius. „Magna res est Virginitas & cœlibatus (habet D. Gregorius Nazianzenus) atque in Angelorum naturæque singularis ordine censeari: vereor enim dicere Christi, qui, cùm propter nos genitos gignendus esset, ex Virgine gignitur Virginitatem velut latâ lege sciens ut hinc abducentem ac mundum contrahentem, vel potiùs mundum ad mundum transmittentem, præsentem nimirum ad futurum. „Habeant conjugia bonum suum, non quia filios procreant,

*Epist. 3. ad
Probam*

c. 4.

Tom. 1.

Orat. 20.

„creant, sed quia honestè, quia licitè, quia pudici-
 „cè, quia socialiter procreant, & procreatos pariter,
 „salubriter, instanter educant, quia thori fidem in-
 „vicem servant, quia Sacramentum Connubii non
 „violant, (notat D. Augustinus) hæc tamen om- *De S. Vir-*
 „nia humani officii sunt munera. Virginalis autem *ginit. c. 12*
 „integritas & per piam continentiam ab omni con- *§ 13.*
 „cubitu immunitas Angelica portio est, & in carne
 „corruptibili incorruptionis perpetuæ meditatio.
 „Cedat huic omnis fœcunditas carnis, omnis pudici-
 „ticia conjugalis, illa non est in potestate, illa non
 „est in æternitate: fœcunditatem carnalem non ha-
 „bet liberum arbitrium, pudicitiam conjugalem non
 „habet cœlum. Selectas vos in hoc vitæ genus
 „grato animo agnoscite, eumque mutuæ confabula-
 „tiones prodant: „Hæc est uberior (gratulans iis
 „de Demetriadis virginitate nobilibus Viduis Probæ
 „& Julianæ scribit idem S. Augustinus, quæ genero- *Epist. 179*
 „sius elegerat Anicianam illustrem familiam beare nu-
 „ptias nesciendo, quàm multiplicare pariendo; & in
 „carne jam imitari vitam Angelorum, quàm ex carne
 „adhuc numerum augere mortalium) fœcundior-
 „que felicitas non ventre gravescere, sed mente gran-
 „descere; non lactescere pectore, sed corde can-
 „descere: non visceribus terram, sed cœlum ora-
 „tionibus parturire.

Quandoque habeatur sermo, cur non præcepto,
 sed consilio præscripta sit continentia: „Si Virgi-
 „nitatem Dominus imperasset (contra Jovinianum
 „argumentatur S. Hieronymus) videbatur Nuptias *Lib. 1. c. 7.*
 „condemnare & hominum auferre Seminarium un-
 „de & ipsa Virginitas nascitur. Si præcidisset ra-
 „dicem,

dicem, quomodo fruges quæreret? nisi ante fundamentum jecisset, quâ ratione ædificium exstrueret & operturum cuncta desuper culmen imponeret? multo labore fossorum subvertuntur montes, terrarum penè interna penetrantur, ut inveniatur aurum: cùmque de granis minutissimis priùs conflatione fornacis deinde callidâ artificis manu fuerit monile compactum, non ille beatus vocatus qui de luto excrevit aurum, sed qui auri utitur pulchritudine. Noli igitur admirari si inter titillationem carnis, & incentiva vitiorum Angelorum vitam non exigimur sed docemur; quia ubi consilium datur, offerentis arbitrium est, ubi præceptum, necessitas est servientis: *Præceptum*, inquit, *Dominus non habeo, consilium autem do tanquam misericordiam consecutus à Domino.* „ Dominus nusquam de Virginitate leges tulit, (habet D. Basilius) permittit tamen, ut, sicut ab incorruptione ad corruptionem præter naturam immoderatâ potestate utens homo defluerat, ita rursus à corruptione ad incorruptionem naturam suam præstantiori voluntate vim sibi inferendo proveheret. Quo & ipse suo nos provocat exemplo. Porro quod incorruptibilis vitæ semen è terris ad cælum transferendum singulari gloriâ Virginitatem Dominus noster esse voluerit (elegantissimè deducit idem ille Hierarcha) & incorruptionis honestati per integerrimam castitatem corpora nostra consuefcere, ex eo in primis constat, quòd, cùm Legi in omnibus obtemperaverit, solum conjugium renuit. Oportebat enim, ut, qui ex intemerata Virgine incorruptus etiam secundùm carnem natus

1 Cor. 7:
25.

L. de Vir-
ginitat.

Ibid.

„tus erat, nec conjugii quidem corpoream experi-
 „retur corruptionem: cœterum à corruptis per ju-
 „galem copulam naturali integritati nostræ incre-
 „menta suppeditans, quemadmodum Adam præ-
 „sentis vitæ semen per Conjugii voluptatem fuerat,
 „ita & ipse semen futuri seculi per Virginitatis fieret
 „integritatem, ut, sicut illum per matrimonium se-
 „rentem humanum genus hominem in terrena vita
 „secuti sumus, ita & Dominum per virginalem pu-
 „ritatem futurum seculum serentem prudenter se-
 „queremur. Quòd si non otiosè Paradisum primi-
 „que Adam in eo conspicias vitam, invenies pro-
 „fectò illum adhuc in Paradiso constitutum opus
 „non habuisse cognoscere uxorem suam, post præ-
 „varicationem verò mortisque sententiam, post
 „Paradisi amissionem tunc jam uxorem cognovit
 „suam, ut vitæ postea mortalitatem, prolis successio-
 „ne solaretur. At Virgo eum, qui ad Paradisum re-
 „vehit, sequens, in illo & cum illo inter Paradisi de-
 „licias æternâ amœnitate incorrupta lætatur, male-
 „dictum illud effugiens quo extra Paradisum con-
 „stitutæ mulieri dictum est in doloribus paries fi-
 „lios, &c.

Nonnunquam instituatur colloquiũ *de oneribus Vir-*
ginitati annexis, quæ ex ejus etymologiâ eleganter de-
 ducit S. Fulgentius: „Integritas carnis Deo fideliter *Supra c. 7.*
 „consecrata, & in cordis virginitate Deo juvante &
 „protegente servata idcirco propriè Virginitas dici-
 „tur, ut ibi perfectio veræ virtutis inesse monstretur:
 „melior est igitur cæteris actualibus donis intemera-
 „ta sanctitas virginalis, quæ divini gratiâ mune-
 „ris virtute videtur originem vocabuli trahe-

Epist. 142.

re, ut ex ipso nomine semper se admoneri cogno-
 scat ea, que virtutis sunt, debere servare. Et ex alio,
 capite apud S. Augustinum Autor epistolæ ad De-
 metriadem: „Seculi Virgines, quæ se nuptiis præ-
 parant & indulgentiam magis Apostoli, quàm con-
 filium sequi malunt, magisque amplectuntur, in-
 continentiaæ remedium quàm præmium continen-
 tiaæ, ut sponsis placeant, eosque in amorem sui ma-
 gis incitent, mirâ se sollicitudine formare student,
 & naturalem corporis pulchritudinem ornandi arte,
 commendant: hæc est illis per dies singulos cura,
 præcipua decentibus fucis colorare faciem, impli-
 care auro crinem, & ardentes concharum lapides
 capitis honorem facere, suspendere ex auribus pa-
 trimonia, brachia ornare monilibus ac latera, & in-
 clusas auro gemmas è collo in pectus demittere:
 non minorem Sponsus tuus requirit ornatum, qui
 cùm universam Ecclesiam salutaris aquæ lavacro
 purificatam sine macula rugaque reddiderit, quo-
 tidie cupit eam fieri pulchriorem, ut semel à vitiis
 peccatisque mundata semper ornatur decore vir-
 tutum: & si hoc à tota requirit Ecclesia, in qua &
 Viduæ continentur & nuptæ, quantum putas ex-
 spectat à Virgine, quæ ex pulcherrimo hoc quo-
 dam Ecclesiæ prato, velut augustior quidam flos
 videtur electa? assume ergo omnem illum ornatum
 per quem placere Christo potes . . . multi in hoc
 proposito senescimus, & ea, propter quæ ad ipsum
 propositum venimus, non habemus: tua verò
 conversatio nova esse debet, mira gravitas; patien-
 tia, mansuetudo, pietas: quicquid sanctius est at-
 que perfectius, quicquid magis Deo te commen-
 dare

„dare potest & majorem in Cœlo facere, id semper
 „sequere, id semper amplectere: Sponsâ Christi nihil
 „debet esse ornatiùs: tantò majore placendi studio
 „opus est, quantò major est ille, cui placendum est.

Aliàs de Meditatione: „Ideò ab aliis curis
 „atque negotiis (scribit S. Augustinus) quibus *Epist. 121*
 „ipsum desiderium (scil. beatæ vitæ) quodammo- *ad Pro-*
 „do tepescit, certis horis ad negotium orandi men- *bam de*
 „tem revocamus, verbis orationis nos ipsos admo- *modo o-*
 „nentes in id, quod desideramus, intendere, ne, *randi.*
 „quod tepescere cœperat, omninò frigescat &
 „penitus extingatur, nisi crebriùs inflammetur.

Aliàs de Humilitate, quam *ditissimam* inscri-
 bit D. Aug. Lib. de Virgin. c. 31. „Nolo tibi
 „(Eustochio præcipit S. Hieronymus) venire su- *Epist. 22.*
 „perbiam de proposito, sed timorem: onusta ince-
 „dis auro, latro tibi vitandus est. De ejus cum Vir-
 ginitate copula multis agit S. Augustinus, Ambro- *L. de San-*
 sius, & præter alios totâ Epistolâ ad Probam D. Ful- *ta Virgin.*
 gentius: est talis (inquiens inter cætera) utriusque *Epist. 84.*
 virtutis copula, ut in præsentî vitâ ipsa sit omnium *c. 2.*
 perfectio culmenque virtutum: quia nec in corpore *Vide c. 9.*
 est aliquid integritate melius, nec in anima est aliquid *15. & 18.*
 fideli humilitate sublimius. Qui & eandem vo- *c. 23.*
 cat Virginitatis internam Virginitatem. „Pulchra
 „permixtio Humilitatis & Virginitatis, nec me-
 „diocriter placet Deo illa anima, in qua & Humi-
 „litas commendat Virginitatem, & Virginitas ex-
 ornat Humilitatem, commentatur in hæc Evangelii
 verba: *Missus est Angelus Gabriël à Deo ad Virgi-*
nem desponsatam Viro, &c. Melliflaus Burgundio. Luc. 1:27.
 „Audis Virginem, audis Humilem, si non potes *Hom. 1.*
 Vir- *super Mis-*
 gini- *sus.*

ginitatem Humilis, imitare Humilitatem Virginis. 33
 Laudabilis virtus Virginitas, sed magis necessaria. 33
 Humilitas: illa consulitur, ista præcipitur: ad il- 33
 lam invitaris, ad istam cogers: de illa dicitur: *Qui* 33
potest capere capiat, de ista dicitur: *Nisi quis efficia-* 33
tur sicut parvulus iste, non intrabit in Regnum Cæ- 33
lorum: illa ergò remuneratur, ista exigitur. Potes- 33
 denique sine Virginitate salvari, sine Humilitate 33
 non potes: Potest inquam placere Humilitas, quæ 33
 Virginitatem deplorat amissam, sine Humilitate 33
 autem audeo dicere nec Virginitas Mariæ placuis- 33
 set. Super quem inquit requiescet Spiritus meus 33
 nisi super humilem & quietam: super humilem 33
 dixit, non super Virginem. Si igitur Maria humi- 33
 lis non esset super eam Spiritus Sanctus non re- 33
 quievisset. Si super eam non quievisset nec 33
 imprægnasset, quomodo enim de ipso sine ipso 33
 conciperet? patet itaque, quia de Spiritu San- 33
 cto concepit, sicut ipsa perhibet, respexit Hu- 33
 militatem Ancillæ suæ Deus potius quàm Virgini- 33
 tatem, etsi placuit ex Virginitate, tamen ex Humi- 33
 litate concepit, unde constat quia etiam, ut place- 33
 ret Virginitas, Humilitas proculdubio fecit. Quid 33
 dicis Virgo superbè? Maria Virginem se oblita glo- 33
 riatur de humilitate, & tu negligendo humilita- 33
 tatem blandiris tibi de Virginitate. Respexit, ait il- 33
 la, humilitatem Ancillæ suæ. Quæ illa, Virgo 33
 utique sancta, Virgo sobria, Virgo devota. 33
 Numquid tu castior illâ? numquid devotior? aut 33
 numquid tua fortè pudicitia gratior castitate Ma- 33
 riæ, ut tu scilicet sine humilitate placere sufficias ex 33
 tua, quod illa non potuit ex sua? Denique quan- 33
 to

„tò honorabilior es ex singulari munere castimoniæ
 „tantò tibi tu majorem injuriam facis, quòd ejus in
 „te decorem fœdas permixtione superbiæ, alioquin
 „expedit tibi Virginem non esse quàm de Virgini-
 „tate inolescere. Non omnium quidem est Virgi-
 „nitas, multò tamen pauciorum est cum Virginitate
 „Humilitas. Si igitur Virginitatem in Maria non
 „potes nisi mirari, stude Humilitatem imitari,
 „& sufficit tibi; quòd si & Virgo & Humilis es,
 „quisquis es magnus es. Hactenus S. Abbas Virgo
 „& Humilis. Instat idcirco Antistes Hypponenſis: *L. de Virg.*
Pergite Virgines Dei viâ sublimitatis pede humi- *c. 52.*
litis.

„Non omittatur necessitas Perseverantiæ Virgi-
 „nalis: igitur Conjuges admodum commodè habet
 „(scil. Apostolus) qui nec altero volente eos mutuâ
 „consuetudine defraudet, nec defraudationem ex
 „consensu longiùs producat, quin alteras etiam Nu-
 „ptias permittit, si velint, ne ardeant. At Virginibus
 „nullum hujusmodi solatium præbet, sed illos tan-
 „tisper suspensos iterum recreat, hanc nec minimum
 „respirantem, sed assiduè pugnantem finit perpetuò
 „stare, ac libidinibus verberari, nec vel tantillis in-
 „duciis frui. Cur enim non huic etiam dixit: Si se
 „non continet nubat? quod nec Athletæ dicat quis-
 „quam, postquam derepto amictu ac delibutus in
 „stadium processit seque pulvere consperſit: abi,
 „fuge adversarium: sed jam porrò necessum sit duo-
 „rum alterum aut coronatum aut dejectum & infamem
 „discedere: nam in ludo ac palæstra, ubi cum
 „familiaribus exercitium sit, & cum amicis velut
 „cum adversariis manum conſeras, liberum sit &

fuscipere laborem & non fuscipere. At qui jam nomen dedit coacto frequenti populo, præfente Agnotheta, fedentibus fpectatoribus, adducto atque objecto aduerfario ei certaminum lex facultatem eripiat. Ad eundem modum & Virgini, dum confultet priùs nubendum fit nec ne, tutum matrimonium fit: at, ubi dilegit ac conſcripta eſt, ſe in ſtadium dedit. Ecquis igitur, indictis ſpectaculis, Chriſto certaminis Magiſtro, Angelis ſupernè ſpectantibus, ſuſurrente Diabolo ac fremente ad luctamque conſerto, & medio comprehenſo in medium profiliens edicere aufit: hoſtem fugiat, laboribus ſuperfedeat, comprehensionem omittat, ne dejiciat, ac proſternat aduerſarium, ſed ei victoriam cedat. Et quid Virgines dico? cùm nec Viduas iis verbis affari faſcit, ſed illorum loco his terrificis: poſtquam repudiato Chriſto laſcivire cœperint, nubere volunt, damnandæ quæ primam fidem ſefellerint. Hactenus

L. de Virg. nus calamus S. Chryſoſtomi. Qua de cauſa Virginem
gin. c. 38. Deo ſacram à venali & conjugata diſtinguens: *Virg-*
L. de Bo- nem *permanſuram*, inſcribit D. Auguſtin. ex Apoſtolo
no Conjug. Paulo, qui ad continentiam exhortans utitur terminis
c. 23. *1 Cor. 7:8,* permanere & non jungere. Monet proinde S. Hierony-
38. & 40. mus: *Quòd ſi aliquã ſenſeris infirmiore in fide, ſuſcipe,*
Epift. 22. *conſolare, blandire & pudicitiam illius fac lucrum tuum.*
c. 13.

Atque aliàs de materiâ aliâ, colloquantur quam ſuppeditabit vel Liber aſceticus, vel Meditatio, vel Concio: hæc namque tria Venæ, Aurifodinae & Promptuaria ſunt piorum diſcurſuum. De Concione quidem index eſt S. Auguſtinus, unuſquiſque, ut poteſt, recordetur quod audivit: *Collocutionem invicem ructate: Saginam veſtram*

In Pſal.
103.

„stram ruminare: quod accepistis, non eat in viscera
 „oblivionis vestræ: thesaurus desiderabilis requiescat
 „in ore vestro. De Lectione autem & Meditatione
 Autor præcit: Epistolæ ad Demetriadem: „ Ad- *Apud S.*
 „hibe tibi in urbe solitudinem, & remota paulisper *Aug.*
 „ab omnibus propiùs Deo jungere, *aspectuque tuo-* *Epist. 14.*
 „*rum reddita lectionis fructum & orationis ostende:*
 „nihil enim in hoc secreto magis agere debes, quàm
 „animam divinis eloquiis pascere, & quantum ei
 „per totam sufficere possit diem, hoc eam veluti cibo
 „pinguiore fatiare.

Ratio autem cur hæ collocutiones suadeantur
 manifesta est, quia ut, Apostolo teste, *corrumpunt* *1 Cor. 15:*
mores bonos colloquia prava, sic è contrariò ad opti- *33.*
 mos pia provocant, imò & eum advocant, qui dixit:
Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum *Mat. 18:*
in medio eorum. Patuit id in peregrinis Emaunticis, *20.*
 qui *dum fabularentur & secum quærerent, & ipse Fe-* *Luc. 24:*
sus appropinquans ibat cum illis. En fructum, iisdem *v. 15.*
 testibus: *& dixerunt ad invicem: nonne cor nostrum* *Ibid. vs.*
ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret *32.*
nobis scripturas? Iterum, dum iidem hi regressi in
 Jerusalem narrarent hæc Apostolis, *stetit Jesus in* *Ibid. v. 36*
medio eorum, & dicit eis pax vobis, non enim con-
 scientiæ turbas proritant hæc colloquia, ut vana &
 detractoria: sed animi tranquillitatem promovent,
 quæ ex sola oritur vitiorum victoria, & vera ejus cum
 divina voluntate concordia. „ Ex divinis colloquiis
 „(inquit Kempensis in Sermonibus ad Novitios) *Serm. 4.*
 „nascitur amor Dei, ædificatio proximi, odium
 „mundi, desiderium regni cœlestis, dolor de pec-
 „catis, fervor charitatis, refrœnatio cupiditatis, &

renovatio totius interioris hominis. Quare, si lo-
 1 *Imit.* 10. qui licet & expedit (habet idem) quæ ædificabilia,
 7. 2. sunt loquere: malus usus & negligentia profectus,
 nostri multum facit ad incustodiam oris nostri: ju-
 vat tamen non parum ad profectum spirituales,
 devota spiritualium rerum collatio, maximè ubi,
 pares animo & spiritu in Deo sibi sociantur.

1 *Theff.* 5: Finio itaque cum Apostolo: *ædificate alterutrum*,
 11. ut & de vobis in veritate possit dici, quod hîc ille
 subnectit: *sicut & facitis*. Ideoque *omnis sermo ma-*
lus ex ore vestro non procedat, sed si quis, bonus ad æ-

Ephes. 4: *dificationem fidei, ut det gratiam audientibus*. *Æmu-*
 29. *lemini sponsum vestrum, cujus colloquia omnia*
 & singula prope verba audientium fuere documen-
 ta teste Evangelio.

§. XV.

De Custodia Castitatis.

D Um Virginem instruunt duplici eam titulo
 Patres compellant, *Christi* scil. *Ancillæ* & *Sponsæ*:
Ancillæ quidem, quo ei fervidum indicant fa-
 mulatum: *Sponsæ* autem, quo sollicitam pudicitia
 custodiam demandent: hanc utriusque etymolo-
 giam elegantissimâ Apostrophe illustrat D. Fulgen-
 tius. „Attende in te Sponsi tui amorem, considera
 Domini pietatem: pius est Dominus qui te sibi
 1 *Epist.* 3. fecit Ancillam, speciosus Sponsus qui te castificavit.
 ad Pro- Sponsam: idem tamen, quia verus est Dominus &
 bam c. 19. Sponsus est verus, utriusque potestatis partes ex-
 quitur: exigit de Ancilla humilem servitutem, in
 Sponsa

„ Sponsa quærit integram castitatem. Servi ergo Do-
 „ mino cum timore & exulta Sponso cum tremore :
 „ nam, quia Dominus est, territat, &, quia Sponsus
 „ est, zelat : timens igitur custodi Domini terrentis
 „ imperium, & tremens dilige Sponsi zelantis affe-
 „ ctum : in Ancilla Domini nihil suum prædo repe-
 „ riat, in Sponsa Christi nihil suum adulter agnoscat:
 qua de causa Virgines *indefessas milites Castitatis* in-
 scribit D. Ambrosius. Est autem trinum Militis of-
 ficium.

L. 1. de
Virg.

U N U M advigilando hostium insidiis Arcem vel
 Oppidum tueri, quod & Virginis est, quæ castitati
 militat juxta D. Ambrosii *φερίων* : ideoque conti-
 nuis vigiliis intenta excubabit ad sensus (animæ por-
 tas) ne quicquam irrepat, quod pudicitia insidietur :
 „ Per quinque Sensus quasi per quasdam fene-
 „ stras vitiorum ad animam introitus est : non potest
 „ ante metropolis & arx mentis capi, nisi per portas
 „ ejus irruerit hostilis exercitus, ex illo Jeremiæ : c. 9. v. 21.
 „ *Ascendit mors per fenestras nostras, ingressa est domos*
 „ *nostras*, deducit S. Hieronymus. Perit Isboseth,
 eò quod *Ostiarum domus purgans triticum* obdormi-
 verat : ingressi namque duo Latrunculi dormientis
 caput præciderunt. Quod ergo Apostolus suo Ti-
 motheo *te ipsum castum custodi* : idem & sibi Virgo ar-
 roget, & ut præstet, vigiles ad Portas Sensus ex-
 cubias fervet : manus ad contactus illicitos non ex-
 tendat per hos enim irrepat impudicitia : *Etiam na-
 turalis flamma carnis accenditur*, inquit D. Bernar-
 dus, *si illicita attingit*. Hera Josephi ejus pudicitiam
 expugnatura apprehendit laciniam vestimenti ejus.
 Odores aversetur ut corruptores animi, at, si eos
 amet,

Supra.

L. 2. con-
tra Fo-

vin. c. 4.

2 Reg. 4: 5.

vers. 7.

1 Timoth.

5: 22.

Tract. de

modo vi-

vendi

Serm. 58.

Gen. 39:

12.

- 2 Cor. 2: 15. amet, cum Apostolo Christi bonus odor fit De Sobrietatem sectetur: *Abstinentia* (ex D. Athanasio in Exhort. ad Monachos) *Continentiæ nutritrix, que facilius possibilitatis frænos patitur, si non deliciarum calcaribus incitetur.* „Quia gulæ deditos luxuria sequitur (ex S. Gregorio) Propheta testatur, qui dum aperta narrat, occulta denuntiat dicens: Princeps cocorum destruxit muros Hierusalem. Princeps namque cocorum venter est, cui magna cura obsequium à cocis impenditur, ut ipse delectabiliter cibis impleatur: muri autem Hierusalem virtutes sunt animæ ad desiderium supernæ pacis elevatæ. Cocorum igitur Princeps muros Hierusalem dejecit, quia dum venter ingluvie extenditur, virtutes animæ per luxuriam destruantur. Aures obstruat ne impudica audiant, Oculos cohibeat ne, quod natum sit inhonestas imagines oggerere, conspiciant. „Cautæ sint Virgines (monet D. Bernardus) sicut sunt castæ: fenestras oculorum & aurium suarum discant obfervere, vultus abscondere, ne sibi videndo vel audiendo, quod fortè non expedit, mortem assecerant. *Si occurras homini*, præcipit D. Athanasius *convelatâ & cernua esto, neque attollas ulli vultum nisi duntaxat Deo tuo. Oculus meus*, dicit quidam, *datus est animam meam*. Et de formidabili Holoferne *Sandalia ejus* (scil. Judith) *rapuerunt oculos ejus, pulchritudo ejus captivam fecit animam ejus, amputavit pugione cervicem ejus*. Idq; tanti fecere Patres, ut impudicos oculos animi pudici indices statuunt. „Angelorum vitam elegisti, in eorum ordinem te aggregasti, qui jugum nesciunt (post Virginitatis præjugio
- Tract. de Passione Domini*
6. 28.
- L. de Virginit.*
- Ibren. 3:*
51.
- Judith.*
16: 11.
- Tom. 1.*
Orat. 31.

» jugio prærogativam ait D. Nazianzenus) ne in car-
 » nem prolabar, ne in materiam dejiciaris, ne cum
 » materia matrimonio jungaris: etiamsi alioqui in
 » coelibatu perstes, oculus lascivus & impudicus Vir-
 » ginitatem minimè servat: lingua impudica Dia-
 » bolo miscetur: pedes temerè gradientes morbum
 » accusant aut morbo moventur. *Nec dicatis vos ha-*
 » *bere animos pudicos*, in Regula Monacharum oppo-
 » nit D. Augustinus, *si habeatis oculos impudicos, quia* Epist. 109
 » *impudicus oculus impudici cordis est nuntius*: quos
 » proinde *oculos plenos adulterii appellat* Apostolus. 2 Pet. 2:

Quâ sensuum custodiam indicunt Virgini, eadem ^{14.}
 cautelâ eidem inhihent omnem cum sexu dispari fa-
 miliaritatem: „ Ne oculus oculum trahat (ex S. Na- ^{Supra.}
 » zianz.) ne risus risum: ne familiaritas noctem: ne nox
 » interitum & exitium: nam quod paulatim attrahi-
 » tur ac tanquam surripitur, tametsi eam rationem
 » habeat, ut damnum in præsentî minimè sentiatur,
 » tamen in vitii summam incurrit. Liberanda est vi-
 » gilanter, (Pomponio rescribit D. Cyprianus Epi-
 » stola 62) de periculosis locis navis, ne inter scopu-
 » los & saxa frangatur. Exuenda est velociter de in-
 » cendio sarcina, priusquam flammis supervenien-
 » tibus concremetur. Nemo diu tutus est periculo
 » proximus, nec evadere diabolum Servus Dei po-
 » terit, qui se Diaboli laqueis implicavit: interce-
 » dendum est cito talibus, ut separentur, dum adhuc
 » separari innocentes possunt, quia dividi postmo-
 » dum nostrâ intercessione non poterunt postea-
 » quam conscientiam gravissimâ cohæserint. Denique
 » quam graves multorum ruinas hinc fieri videmus,
 » & per hujusmodi illicitas & periculosas conjun-
 ctiones

De modo
vivend.
Serm. 58.

2 Timoth.
2: 3.
Judith.
4: 6.

Serm.
quod Re-
gulares
fœminæ
viris co-
habitent.
L. de In-
dit. Vir-
gin. c. 9.

Supra
Serm. cit.

etiones corrumpi plurimas Virgines cum summo
animi nostri dolore conspicimus! Sæpe (juxta D.
Bernardum) familiaritas vincit quos vitium super-
rare non potuit: sæpe occasio peccandi voluntatem
fecit & facit: quos voluptas superare non potuit,
assiduitas superat: dispar sexus in unum collatus,
illuc provocat instinctum carnis quo nascitur. La-
bora sicut bonus miles Christi Jesu, Timotheo
suggerit Apostolus, qualem & tu te exhibeas que
Virginitati militas: Eliachim æmulare, qui iussit
ut obtinerent ascensus montium, per quos via esse poterat
ad Jerusalem; & illic custodirent, ubi angustius
iter esse poterat inter montes. Omnibus te juxta
D. Chrysoctomi præscriptum aurum fulgidum præ-
beas & ignitum, quod, quia tale, nemo audeat con-
tingere: verbo, ut loquar cum Magno Gregorio
in Arce te serves Castitatis. Hortus clausus es filia
quæ est vox Ambrosiana, nemo auferat sepem tui pe-

ALTERUM Militis officium est (in quo fœ-
fidelitatis & fortitudinis specimen edit) repellens
hostem aggredientem: aperto Marte pudicitiam op-
pugnat luxuria, dum quis te ad impudica sollicita
tanquam ejus emissarius miles, vel dum turpes & ob-
scenas cogitationes impuraque phantasmata in ani-
mum immittit. Ignei ea sunt globi, quibus libidi-
nis incendium molitur: assultus sunt, quibus
continentia triumphum attentat. At, quæ Casti-
tis miles est, illos, ac primum in sinum cordis illu-
buntur, exstinguat, & hos scuto timoris Domini
repellat. Non consentias illi, (urget D. Bernardus)
non finas malam cogitationem manere in cor-

„ de tuo, quacunque horâ mala cogitatio venerit, ex-
 „ pelle eam : quàm citò apparuerit scorpio , contere
 „ caput ejus : contere caput serpentis , id est , malæ
 „ cogitationis : ibi emenda culpam ubi nascitur scil.
 „ in corde : caput cogitationis pravæ expelle à cor-
 „ de tuo : ibi pecca , ubi nescis esse Deum : ni-
 „ hil enim celatur ante Deum , videt occulta , qui
 „ fecit abscondita , Deus ubique præsens est.
 Quot hîc negligentes , quotquot hîc sunt inermes
 (& sunt omnes illæ , quæ etiam morosè inhærent his-
 ce objectis) colludunt eæ cum hoste , imò à signis
 Castitatis ad Castra transfugiunt Luxuriæ , seu potiùs
 (quæ summa infidelitatis infamia) ei in se locum
 cedunt , & de hoste Dominum efficiunt . Nonnullæ
 „ quippe sunt Virgines carne non spiritu , scribit
 „ D. Hieronymus , quarum corpus integrum est & *L. 1. ad-*
 „ anima corrupta : sed illa Virginitas hostia Christi *versus*
 „ est , cujus nec mentem cogitatio nec carnem libi- *For. n.*
 „ do maculavit . Qualis ut & tu sis , juxta D. Greg. *c. 7.*
 Nazianzeni consilium *inaccessibilem reipsam custo-* *Supra.*
di : Sin autem obruaris , aggressores quantociùs
 repelle : tene & allide Babylonios . parvulus ad pe- *Psal. 136.*
 „ tram . „ Virginitatem quoque animus ipse colat *vs. 9.*
 „ (urget ibid. supra D. Nazianz.) ne vagetur , ne ob-
 „ erret , ne meretriciarum rerum formas in seipso
 „ ferat (nam libidinis quoque pars impressa in animo
 „ forma est) ne odio infectanda rerum simulachra in
 „ anima effingat . „ Non ignoro (Theodoro Cœlibi ,
 „ in vitium carnis lapso exarat D. Chrysostomus ,) *Epist. 6.*
 „ quòd inferiorem te fecerit contra inimici confli-
 „ ctum cessatio dimicandi , scio quòd in medio ver-
 „ feris incendio secularium voluptatum , sed si adver-
 fario

fario dictum velis non seruiemus oblectationibus
 tuis, nec radicem adoramus omnium malorum :
 si sustuleris ad cœlum oculos, mox caliginem Do-
 minus tetri ignis excutiet, & eos quidem, qui te
 ad incendium compulerunt, concremabit, te au-
 tem in medio fornacis constitutum resperget rore
 nebulæ & sibilantis auræ spiritu æstuantia tibi
 corda mulcebit, ita ut nec ad cogitationes, nec ad
 conscientiam tuam vis ignis accedat, tantum ne re-
 quiescere seignior velis & spontè vincaris : nam &
 munitissimas civitatum, cum sæpè omnia ob-
 fidentium tela vicissent, omnium expugnationum
 genera vitassent, unius tantum vel alterius civitatis
 interiùs commanentium occulta proditio sine ullo
 repente certamine capi fecit : & nunc cave, ne qua
 in sensibus tuis cogitatio proditionis tibi machi-
 nam moliat innumeris artibus. Licet longi tem-
 poris expugnatione murorum utatur inimicus in-
 cassum cuncta tentabit. Ei inquam te oppone, non
 resistendo sed ad alia cogitationes divertendo : fi-
 ga, quæ in prælio turpis, hîc optima est resistentia
 hæc fuga fugatio est : *Fugite fornicationem.* Quis
 cogitationes suas ita refrænare potest, ut non qua-
 libet immunditiâ titilletur ? sed continuò (docu-
 mentum est D. Bernardi) talium cogitationum in-
 sultus sunt reprimendi, ut, unde sperabat se hostis
 vincere, per hoc magis victus abscedat : quod fit
 quoties pravis & immundis cogitationibus attracti
 statim ad signum Crucis, ad Passionis dominicæ re-
 cordationem & lachrymarum subsidia confugi-
 mus, & suo telo in bello fortes effecti hostem fe-
 rimus. Non cedit resistenti ? nil nocet : oppugnet
 dum

1 Cor. 6.
18.

Supra c.
18.

dummodo non expugnet: Arcem oppugnari minime indecorum, sed gloriosum non expugnari: intueri virgineum Joseph, diu quidem & fortiter impugnatum, sed cum gloria victorem: *Et mulier, luxuriae stipendiaria, per singulos dies molesta erat adolescenti, & ille recusabat stuprum*, habet sacer textus. *Gen. 39: 10.*
 Sit & tua fortitudo insuperabilis, indefessam te praebes militem castitatis: *Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis, ad te autem non appropinquabit.* *Psal. 90: 7.*

ULTIMUM militis officium est non modò resistere hosti aggredienti, sed eundem invadere: non habere se solùm defensivè, sed & offensivè, ut scilicet eum devincat ac ex iniqua possessione deturbet: pateris in te Luxuriae tyrannum? tuâ conniventiam aut etiam iniquissimâ benevolentiam pedem aliquando in te defixit? expugna eum & subjice: *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediat concupiscentiis ejus.* *Rom. 6: 12.*
 Concupiscat caro adversus spiritum, sed non praevaleat ac praedominetur, verùm spiritu facta carnis mortifica: „ Inter omnia Christianorum pia certamina (habet D. Augustinus) „ sola duriora sunt praelia castitatis, ubi quotidiana „ pugna & rara victoria: gravem castitas sortita est inimicum; fortiatur eadem & te strenuam propugnatricem. *Gal. 5: 7.*
Rom. 8: 13.
Serm. 250 de temp.

§. XVI.

De Subsidiis Castitatis.

Virginem Ambrosio dictam indefessam Castitatis Militem, & à nobis §. superiori ad militiam
 P edo-

ēdoctam, nunc armis instruemus: quid namque fin
his miles?

- Primum* autem & omnium maximè necessarium
est ORATIO, quæ protectionem & auxiliare
Ps. 126:1. Dei manus impleret, *Nisi enim Dominus custodierit
civitatem, frustra vigilat qui custodit eam.* Ideoque
suppetiæ ejus per illam advocandæ: dicat ergo:
Psal. 12. *Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte,
ne quando dicat inimicus meus prævalui adversus eum.*
Est quidem in omni animæ conflictu ea necessaria
suggerente Agonothetâ nostro: *Vigilate & orate* ut non
Matt. 26:41. *intretis in tentationem*, sed maximè in propugnanda
castitate: ideoque ab exercitatis in hoc bello semper
frequentata: *Sci vi quoniam aliter non possem esse con-
tinens*, (& hoc ipsum erat sapientiæ scire, cujus ele-
Sap. 8:21. *set hoc donum) adii Dominum, inquit Sapiens, & de-
precatus sum illum. Ne magnitudo revelationum ex-
tollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus
Satanae, qui me colaphizet: propter quod ter Dominum
2 Cor. 12:7, 8, 9. rogavi, ut discederet à me, scribit illud Vas Electionis
& dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea, nam virtus
De Bono infirmitate perficitur. Ex quo D. Augustinus
Viduitatis „ Orate vigilanter atque ferventer, ut adjutorio dei
c. 23. „ teræ excelli & abundantia misericordissimæ grati-
„ Domini, & perseveretis in eo quod estis, & profi-
„ ciatis ad id quod eritis. S. Chrysostomus (qui ad
bi Orationem *Virginitatis sigillum & castitatis num-
cem* inscripsit) etiam ad Virginem Deiparam ter-
Serm. ad mittit, à cujus suffragio multa tibi pollicetur: „ Que
Meta- „ cunque estis Virgines ad matrem Domini confuge-
phrasten. „ te: illa enim pulcherrimam, pretiosissimam, & in-
„ corruptibilem possessionem patrocínio suo vobis
„ conservabit.*

Secundum & æquè necessarium **FAMILIARITAS CUM DEO**, quam promovet jugis memoria præsentia divi & piæ ad eum aspirationes: *Adhæsit anima mea post te, me suscepit dextera tua*, ait David: en fructum: *ipsi verò in vanū quæsierunt animam meam.* *Psal. 62: 9, 10.*
Lectulum Salomonis, habent Cantica, *sexaginta fortes ambiunt*, &c. Quis autem hic Lectulus, nisi cor Virginis, in quo illa cum divino Salomone requiescit, deliciatur ac fabulatur? eum verò *ambiant fortes*, quia castum hoc commercium comitantur sanctæ cogitationes, quæ contra omnes libidinis assultus, *timores verè nocturnos*, & à negotio *perambulante in tenebris*, eam protegunt atque defendunt. Notum est ubi luxuriæ manus dederit filius ille adolescentior, de quo Salvator in Evangelio, certè non in domo Patris, *sed peregrè profectus in regionem longinquam, ibi dissipavit substantiam suam vivendo luxuriosè: neque Virgini cœlestis Patris filia, quousque ei adhæret, timendum incontinentiæ periculum: at si affectu & cogitationibus ab eo recedat, quantociùs succumbet oppugnata.* *Luc. 15. vers. 13.*

Tertium est **FUGA OTII**, *multam enim malitiam docuit otiositas*, quam proinde Bernardus *omnium tentationum, & cogitationum malarum & inutilium sentinam* indigitat. „Sicut per rimam sentinæ (commentatur in hæc Melliflui Scriptoris „verba Doctor Seraphicus Bonaventura) aqua latentè intrat & crescit donec navis mergatur; ita ex „otio cogitationes & concupiscentiæ multiplican- „tur, donec navis cordis eis succumbens in peccato periclitetur: & ut olim Sabbatho, quo ferias celebrabant, ab Antiochi militibus oppugnati &

*Eccl. 33:**29.**ad Fratres**de Monte**Dei.**De Profe-**tu Reli-**gios. L. 1.**c. 38.**1 Machab.**2: 38.*

cæsi sunt Judæi : sic nunquam victoriosiores Lu-
 xuriæ emissarii quàm ubi animus sabbathicus, id est
 otiosus : in hoc ergo prælio nunquam sabbathizare
Ibid. v. 41 statuat cum Mathathia, aliorum edoctâ clade : otium
 namque adulterum fecit Davidem, cùm is domi hæ-
 reret, & in solario domus suæ deambularet *eo tempo-*
re, quo solent Reges ad bella procedere. Salomon fabri-
2 Reg. 11: v. 1. cã Templi occupatus victoriosus exitit, at otiosus
3 Reg. 11: v. 3. mancipium libidinis. Fœdissimas Sodomæ iniquita-
Ezech. 16: 49. tes, illius & filiarum illius otio ascribit ipsemet Do-
 minus : illud ergo fugiat quæ suam vult integram
 pudicitiam.

*L. de Or-
 dine Vitæ.*

Quartum est HUMILITAS, D. Bernardo
 dicta *Custos Pudicitie* : ea lorica est, quâ præcin-
 cta Castitas invulnerabilis est : scutum est, sub quo
 secreta lateat : quâ quæ caret, non modò patet, sed
 & subinde libidini captiva traditur & hæresi, eo, qui
1 Pet. 5: 5. *superbis resistit, humilibus autem dat suam gratiam,*
 occultam superbiam (aliis ad cautelam) manifesta
 puniente luxuriâ & apostasiâ : „ An verò propter
De S. Vir- aliud credendum est (observat D. Aug.) permit-
gint. c. 42. tere Deum, ut misceantur numero professionis ve-
 stræ multi & multæ casuri & casuræ, nisi ut his ca-
 dentibus timor vester augeatur, quò superbia com-
 primatur, quam sic odit Deus, ut contra hanc
ibid. c. 42. unam se tantum humiliarit Altissimus. Monet pro-
 inde : „ Perseverantes in numero vestro præbeant
 vobis exemplum, cadentes autem augeant timo-
 rem vestrum : illud amate ut imitemini, hoc lu-
 gete ne inflemini. Et certè Virgini quæ ratio su-
 perbiendi ? Si namque Deum respiciat, quid, nisi
Pf. 72: 24. quod ab eo accepit, habet ? meritò dictura : *Tenui-*
si

sti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me. Si seipsam inspiciat, quot se obnoxiam imperfectionibus agnoscat! Sin autem alias aspiciat aut Virgines sunt aut Seculares: Si Seculares, „plerumque actione secularium, inquit D. Gregorius, ^{Past. Curæ p. 3. admon.} „vita Continentium confunditur, cùm illi ultra habitum assumant opera, & isti juxta ordinem proprium non excitant corda: unde benè per Prophetam dicitur: *Erubescet Sidon ait mare:* quasi enim ^{Isai. 23: 4} „per vocem maris ad verecundiam Sidon adducitur, „quando per comparisonem vitæ secularium atque „in hoc mundo fluctuantium ejus, qui munitus & „quasi stabilis cernitur, vita reprobatur. Hæc S. Pontifex. Sin autem Virgines sint: „Quoties cogitas de „perfectiõne virtutum, noli considerare quid aliæ „minus habent quàm tu habes, (suggerit D. Fulgentius) ^{ad Probam c. 19.} „sed quid tu minus habeas quàm habere „jam debes, nec ideò te putes virtutibus perfectam „si quamlibet aliam videas criminibus deditam: nec „propterea tibi aliquid velocitatis assignes, si quamlibet aut retroredeuntis, aut segniter videas ambulantes: neque enim idcirco sanos oculos habere „pronuntiandus est lippus, quia videtur cæcus à lumine penitus alienus: nec ideò sanus dicendus est „qui gravi jacet vulnere semivivus; si alius graviore „vulnere reperiatur occisus: nec ibi debet tanquam „victor vindicare gloriam, quisquis, licet ab hoste „non sit occisus, tenetur tamen ab hoste captivus. ^{Eccl. 3: 20.} *Quantò itaque major es, humilia te in omnibus, & coram Deo invenies gratiam. Filii Dei thalamus elatas* ^{Epist. 3. ad Probam} *non recipit, & humilis Sponsus à connubio suo superbas* ^{c. 18.} *expellit, ex S. Fulgent.*

Quintum suppeditant OPERA POENITENTIA-
 TIARIA : est autem duplex Castitas, una corporis,
 altera mentis, seu potius eadem se ad utrumque ex-
 tendit : allegata jam, quibus accensenda liberalior
 ELEMOSYNA, tuentur pudicitiam mentis :

L. de Hab. & Disc. Virg. „ Locupletem te sentiant indigentes (hortatur D.
 Cyprianus) patrimonium tuum Deo foenera,
 Christum ciba, ut Virginitatis perferre gloriam li-

ceat; ut ad Domini præmia venire contingat mul-
 torum precibus exora. Quæ hîc se difficiles præbent,
 Sponsum suum non amant cujus curam non habent:

Serm. 8. Matth. 25: 40.

Manus enim pauperis est gazophylacium Christi, ex
 D. Chryfologo, *quia quicquid pauper accipit, Chri-*
stus accipit, ideoque vicissim nec earum sollicitam in-
 tentationibus curam gerit: dic ergo tu: *Ego dilectus*
meo: poterisque tibi vicissim polliceri, & ad me con-
versio ejus. Corpus verò Luxuriæ subtrahunt

Epist. 2 ad Nepot. Epist. 4 ad Rustic.

OPERA POENITENTIALIA, qualia sunt Hu-
 micubationes, sive, ut loquar phrasi S. Hieronymi
 Chameuniæ. „ Jejunia, quæ tamen (ex ejusdem
 Doctoris præscripto) moderata sint, ne nimia de-
 bilitent stomachum & majorem refectionem pos-
 centia erumpant in cruditatem, quæ parens libi-
 dinum est. Quod amplius restringit & simili in-
 dulgentiâ remittit Autor Epistolæ ad Demetri-

Epist. 142 c. 21.

dem apud S. Augustin. „ Quidquid illud quod
 inflammare corpus potest, is inquit, quod fometum
 suggerit voluptati, castitatis amore fugien-
 dum est: nec tamen ita magno hujus rei labore gra-
 vari te volumus, ut sub ipso statim onere succum-
 bas: per quod multi dum nimio fervore mentis
 ationem suarum virium non haberent, subito
 cor-

„ conciderunt, & pœnè ante debilitatem, quàm san-
 „ etatem de Proposito suo consecuti sunt. Opti-
 „ mus est in omni re modus & laudabilis ubique
 „ mensura: corpus non frangendum, sed regendum
 est. Cilicia quorum usus in hoc bello familiaris Davi-
 di: Ego, is inquit, *cum mihi molesti essent induebar cili-* Psal. 34:
vs. 14.
cio, humiliabam in jejunio animam meam. Discipli-
 næ Apostolo (juxta D. Bernardi periphrasin duci stre- Serm. 2.
in Af-
sumpt.
Mariæ.
 nuo militiæ spiritualis) frequentatæ seipso teste: 1 Cor. 9:
27.
Castigo corpus meum, & in servitutem redigo. Ver-
 bo denique, huc pertinet, quicquid natum est per
 dolores sensus extinguere pruriginem carnis ejus-
 que petulantiam cohibere, quo intuitu Doctori
 Angelico à castigando etymologia Castitatis est.
 Lascivit itaque corpus tuum? Vides aliam legem in Rom. 17:
23.
 membris tuis repugnantem legi mentis tuæ teque ca-
 ptivantem in lege peccati, quæ est in membris tuis?
 en arma quibus hostem expugnes, ea arripe iisque
 juxta Superioris tui utere consilium: locus, quem
 premit obsidio, tormenta bellica concutiunt & vio-
 lentâ manu miles invadit, cuique subducuntur Vi-
 ctualia, cogitur tandem ad deditionem: ideoque
 præcinge te cilicio, humicubationibus fatiga, Di-
 sciplinis concute, & per jejunium subtrahe libidini
 alimoniam, *quia dum satietate venter extenditur, ha-*
 bet S. Gregorius, *aculei libidinis excitantur, eam sub-* Past. p. 3.
trahe & dabit manus victas: sic, sic, est naturæ furor admon-
citurandus, ex D. Chrysoft. de Virg. c. 9. sic cohiben- 20.
da carnis petulantia. Sed de his satis, de quibus id-
 circo fufius, quia, ut monet jam memoratus Pon- In 1 Reg.
15. l. 6.
 tifex, „ qui virtutum flores in mente non vult exure-
 „ re, ita debet libidinis ignem extinguere, ut per te-
 nuem

Serm. 1. de Assumpt. B. M. V. nuem scintillam nunquam possit ardere. „ In omnibus itaque (ut finiam verbis D. Augustini) te- lem Virgo Venerabilis exhibe, ut quasi Lili- um de horto Ecclesiæ colligaris, & Regi digna sis Virgini- num in perpetuum copulari.

L. de Virginit. c. 27. Antequam tamen ab hac Materia digrediar, auream Aurei Oris sententiam audire lubet, eorum omnium, quæ gemino hoc §. diximus, illustre Bre- viarium: „ Novi rei contentionem, novi Virginum studium, novi belli gravitatem: pervicaci quodam & forti animo opus est atque à libidinum sensu averso, nam per carbones ingrediendum est ut non uraris, & per mucrones eundem ut non saucieris: ea est enim libidinis vis quæ ignis atque ferri, quòd, nisi animus ita comparatus sit ut nec ad ejus dolores moveatur, protinus se perdat. Itaque opus est nobis adamantinâ mente, oculo infomni, tolerantia summâ, muris firmis, parietibus, foribus ac repagulis, custodibus pervigilibus ac prævalidis, atque imprimis cœlesti favore, nam nisi Dominus urbem custodiat, frustra vigilant custodes. At quo pacto eum favorem eliciemus? si nostra omnia conferamus, sana consilia, summam jejunitatis ac vigiliarum contensionem, Legis procurationem, Præceptorum studium & quod caput est, si in nobis fiduciam non collocemus, quâ, & si magna quædam præstemus, illud apud nos perpetuò dicamus, necesse est: nisi Dominus ædes instruat, frustra laborant, qui eas instruunt. Nec enim nobis lucta est adversus sanguinem & carnem, sed adversus Principatus, adversus Potestates, adversus mundi Potentes tenebrarum hujus sæculi, adversus nequam

quam spiritus, qui sunt in cœlestibus: ac noctes
 diesque cogitationes nobis armatæ stent oportet,
 & impudentibus libidinibus formidini sint: quip-
 pe si minimum remittant, astans Diabolus ignem
 manibus tenet vibraturus ac Dei Fanum concrema-
 turus. Ergò opus est undique muniamur: est enim
 nobis pugna cum naturæ necessitate, Angelorum
 studii æmulatio, cum incorporeis Copiis cursus, ter-
 ra atque cinis Cœlicolis æquari nititur, mortalitas
 cum immortalitate certamen in it.

§. XVII.

De Refectione Corporis.

Duplici parte constat homo, animâ scil. & cor-
 pore, sed non æquè nobili: illa namque primas
 obtinet, cujus hoc ministerio deputatum est, quod
 proinde *hominis* seu animæ *famulum* indigitat Augu-
 stinus. Ei utriusque cura incumbit, Animæ, quo
 vitâ vivat gratiæ & aliquando potiatur æternitate cœ-
 lestis gloriæ: Corporis ne debilitatum deficiat aut
 protervum menti prædominetur: eam Animæ adhi-
 bet per peccati fugam virtutisque serium studium,
 Corpori verò præcipuè per hæc tria, somnum scil.
 de quo infra §. 19. Vestitum de quo supra §. 3. &
 Alimenta; qualem autem in his erga illud se exhi-
 bere debeat, Virginem devotam præfens §. do-
 cebit.

PRIMÒ prandii & cœnæ tempus non præveniat
 aut interrumpat, eas æmulata, quæ toto prope die
 sine induciis feruntur in esculentis, quibus nunquam

non gratum quicquid modò dentibus offertur, quæque eorum omnium dummodo palato arriserim, ubi in re culinaria occupantur quasi decimas aut vetigal exigunt & accipiunt: hæc namque, cum non ut edat vivat homo, sed ut vivat edat, manifestò convincuntur non necessitati sed voluptati indulgere quod inter Gulæ species ex D. Gregorio, & alijs SS. PP. recensent Theologi.

SECUNDÒ refectioni orationem præmittat, & amque cum gratiarum actione finiat: neque enim fas est Virginem Deo sacram bruta animantia imitari, quæ, quod objicitur, devorant neque agnoscunt à quo accipiant. Quot, etiam in hac Civitate, sunt pauperes, qui vix habent quo vitam sustentent! qui erga eos parcior, is tibi aperiens manum suam tam abundanter prospicit: agnosce itaque beneficium grato animo, quod & ille ex Apostolo cum gratiarum actione à te vult percipi, ad exemplum Salvatoris, qui non legitur in Evangelio panem in manus sumpsisse, nisi cum benedictione & gratiarum actione.

TERTIÒ ne nimis avidè cibum ingurgitet quasi timida, ne fortè, qualis accessit famelica iterum à mensa recedat: est quidem appetitus & gustus, sed nitatis indicium, at voracitas semper culpabilis: non
Eccl. 37: 32. *li avidus esse in omni epulatione, habet scriptura, non te effundas super omnem escam.* „ Nam etiam qui ad sanitatem corporis (observat D. Bernardus) cibibus quantò honestiùs & ordinatiùs sumitur & ingeritur, tantò faciliùs & salubriùs digeritur. Hæc Mellifluus Doctor, cum jam ante præscripsisset: Cum manducas nequaquam totus manduces, sed corpore tuo

Ad FF. de Monte Dei

„ tuo suam refectioem procurante mens suam non
 „ negligat, sed de memoria suavitatis Domini vel Scri-
 „ pturarum aliquid, quod eam pascat, meditando vel
 „ saltem memorando secum ruminet & digerat.
 Conceptus & affectus non suggero, cum eos animæ
 esurienti iustitiam cibi ipsi abundè suppeditent.

QUARTO delicatiora non affectet juxta A-
 postoli præscriptum: *Carnis curam ne feceritis in*
 „ *desideriis*: ex quo D. Fulgentius: cave ne carnis
 „ curam in desideriiis facias, ne semper gulæ quod
 „ poscit indulgeas: refectioe tuâ non voluptas ex-
 „ pleatur, sed sustentetur infirmitas. Et S. Bernar-
 „ dus: „ Sicut ad Crucem sic accedas ad cibum, id est
 „ nonquam voluptate sed necessitate pascaris, & fa-
 „ mes non sapor provocet appetitum. De condimen-
 „ tis verò, (is inquit alibi) sufficiat obsecro, ut co-
 „ mestibiles fiant cibi nostri, non concupiscibiles vel
 „ delectabiles, sufficit enim concupiscentiæ malitia
 „ sua, quæ vix aut nullo modo pertransire posset ad
 „ finem explendæ necessitatis, nisi per viam quantæ-
 „ cunque delectationis. Si ceperit accipere irrita-
 „ menta ab eis, qui perpetuum susceperunt bellum
 „ adversus ejus oblectamenta, fiunt duo contrau-
 „ num, & sic periclitatur continentia. Ex quo fon-
 „ te apud S. Basilium *condimentorum elaboratæ blandi-
 tiæ, ut voluptatis illecebræ repudiandæ statuuntur.*
 Difficile enim inter epulas servatur pudicitia, scribit
 D. Hieronymus. Et Innocentius Papa: *Venter opi-
 parè satur libenter Venerem amplexatur.* Ex quo capi-
 te Virgini interdicta sunt convivium, quæ fugienda
 præcipit S. Hieronymus, *veluti quasdam voluptatum*
 „ *catenas.* „ Et certè qui Christum desiderat & illo

Rom. 13:

14.

Epist. 2.

c. 13.

De For-
mula ho-
nestæ Vita.Ad Fra-
tres Mon-
te Dei.L. de ve-
ra Virgi-
nit.

Epist. 47.

L. 2. de
miseria
hominis

c. 21.

Epist. 13.

pane

- pane vescitur, non magnoperè curat de quàm pretiosis cibis stercus conficiat. Idem subnectit, Gularum carum tributum exigit, sed vilissimum reddit (verba sunt præcitati Innocentii) quia quantò sunt delicia tiora cibaria, tantò scædiora sunt stercorea. Quomodo cesserit Epuloni Evangelico nosti, qui epulabatur quotidie splendide: cumque palatum cibus pertransierit, quid tum? cæterùm tam brevis est gulæ voluptas, (annotat idem Pontifex), ut spatium loci vix sit quantum digitorum, spatium temporis vix sit totidem momentorum. Nota in Epulone supra non tam culpatas splendidas quàm quotidianas epulas, eas namque honestas & hospitalitas quandoque exigit, & suam natura refocillationem subinde exposcit: ut autem id fiat cum lucro spirituali ditiores mensæ suæ pauperiores admoveant: suadet hæc convivia Galilæ Viduæ D. Fulgentius, cujus discursum lubet audire: „ Tales autem convivii debes habere participes, quæ non carnis solent delicias laudare sed cordis, quæ Angelorum panem interioris hominis aviditate perquirunt, quæ post Sponsum tuum in odore unguentorum ejus currunt, quæ suavitate Deum gustus interioris percipiunt, quæ puro affectu esuriunt sitiuntque justitiam, quæ operantur cibum non qui perit sed qui permanet in vitam æternam, cum talibus & colloquia tibi conferenda & frequentanda convivium, ut, cum eas cibis corporalibus pascis, ad meritum tibi sanctæ operationis accedat, & cum earum verbis spiritualibus pascaris, profectus tibi sanctæ conversationis accrescat. Hactenus Sanctus Antistes ad unam ex Viduis, quas secundum pudicitiam gradum tenere notat D. Hieronymus continens

Ibid.

Ibid. L. 2.

c. 18.

Luc. 16:

19.

Ibid. c. 17.

Epist. 2.

c. 13.

Epist. 22.

cinens Tertulliano cui Viduitas *secunda Virginitas*. L. de Ex-
Virgines circumspectæ & religiosæ unâ tecum vescen- hort. Ca-
tur: quæ fufius S. Fulgentius, brevi hac sententia stitatis.
 præcipit S. Athanasius L. de Virg.

QUINTO denique sine excessu moderata sit
 refectio, ut, juxta D. Bonaventuram, sit refectio cor- De Prof.
 pori, non onus: Eustochio id præcipit D. Hieronymus: Relig. L. 2
 „ Sit tibi moderatus cibus & nunquam venter exple- c. 47.
 „ tus: plures quippe sunt, quæ, cùm vino sint so- Epist. 22.
 „ briæ, ciborum largitate sunt ebræ. Et Lætæ pro c. 6.
 Institutione Filix: Sic comedat, ut semper esuriant. Epist. 7.
 Quibus concinit supremus Legislator: Attendite Luc. 21:
 vobis, ne fortè grauentur corda vestra in crapula & 34.
 ebrietate. Et licet viliora cibaria sint, in quibus exce-
 ditur, gulæ tamen malitiam non tollunt, etenim Dia-
 bolus in deserto non de dapibus delicatis sed de pa-
 ne tentavit Dominum, & in Paradiso Evam de po- Matth. 4:
 mo, ut sciamus etiam in vilissimis esculentis gulam 3.
 reperiri, & cibo communi & insuavi non commu- Gen. 3.
 nem sed immoderatum appetitum commisceri. Est
 autem triplex ratio cur inhibeatur excessus. P R I -
 M A quod sanitati officiat *in multis enim escis*, testis
 est Ecclesiasticus, erit infirmitas. S E C U N D A quod c. 37: 33.
 libidini fomenta seu irritamenta subministret, disten-
 tio corporis, inquit S. Paulinus *animæ sobrietatem ne-* Apud S.
cat, & inimica est castitati: Ubi cunque saturitas ab- Aug.
unda verit, ibi luxuria dominabitur scribit S. Bernar- Epist. 58.
 dus. *Ventrem distentum cibus & vini potationibus ir-* De modo
rigatum voluptas luxuriæ sequitur. Effervescit olla cui vivendi
 nimius supponitur ignis. T E R T I A quod mentem Serm. 25.
 obscuret: Sicut fenestra obstructa limo, in simili decla- Supra l. 2.
 rat Doctor Seraphicus, *Obtenebratur, sic intellectus* c. 45.
 cibo

cibo obrutus obscuratur, quodque desidiam generat.
 Nimia enim ciborum repletio pigrum reddit, habet idea
ibid. L. 1. Autor, quia vas plenum ponderosum efficitur. Corp
e. 35. enim, quod corrumpitur, aggravat animam. Unde
Sap. 9:15. & Vae vobis qui saturati estis, comminatur Salvator
Luc. 6:25. quia esurietis. Eaque de causa frequentius Jejunium
in Praefat. quo Deum vitia comprimere, mentem elevare, vi
Qua va- tutem largiri, & praemia cantat Ecclesia, SS. PP. com
gesimali. mendant, ubi tamen observanda D. Hieronymica
Epist. 22. tela Eustochio praescribentis: „Sint tibi quotidiana
e. 6. jejunia & refectio satietatem fugiens: nihil prodest
 biduo triduove transmissio vacuum portare ven
 trem, si pariter obruatur, si compensetur saturitate
 jejunium: ilico mens repleta torpescit & irrigata
 humus spinas libidinum germinat.

Itaque, Virgo, ut dicta tandem finem habeant
Ad FF. de Mensam tuam, ex D. Bernardo, per se satis sobriam
Monte Dei. sobrietas tua perornet. „ Ut cunctis animae virtuti
In Admo- bus florere possis (addit S. Basilius) & caro tua sub
nit. ad Fi- jecta sit animae tuae, & ancilla tua famuletur Do
lium spi- minae suae: noli incrassare ancillam tuam, ne con
ritualem. temptui habeat Dominam suam, sed & in omni
 bus ejus obsequiis mancipetur. Haec D. Basilius,
 vel quisquis ejus Tractatus Autor est.

§. XVIII.

De Examine Conscientiae,
 &
 Oratione Vespertina.

R Esert Hagiographus, post eorum productio
 nem

nem ad opera sua singulis, è sex diebus, quibus hoc universum creavit, respexisse Dominum: illâ Gen. 1: 4. & aliis. eum anthropologiâ describens tanquam artificem suum opus examinantem & explorantem, non an quid illis deesset, *Dei enim perfecta sunt opera, sed ut nos ad exemplum ejus discamus*, juxta Marii nostri Deut. 32: 4. In c. 1. Commentarium, *videre opera nostra eaq³ examinare.* Gen. Litt. Virginem quotidie, antequam somno se tradat, hoc P. prototypon imitari necesse est & utile.

Necesse quidem, ut si quid contra Dei voluntatem commissum vel omissum, peccatum suum agnoscat veniamque exoret: *Scrutemur vias nostras*, urget Jeremias, *& quæramus & revertamur ad Dominum.* Thren. 3: 40. *Quæramus* seu inquiramus à Conscientia nostra satis garrulâ, num etiam aberraverimus à viis Domini, & in quibus in eisdem defecerimus, ut deprehenso errore & defectibus, iisque verâ animi contritione correctis, *revertamur ad Dominum*, quò tota Virginis vita, *quæ cogitat quæ Domini sunt*, collimare debet. In hoc namque impios à Justis discriminat Scriptura, quod illi peccatis suis inforDESCANT, hi autem post lapsum quantociùs resipiscant: *Septies cadet Justus & resurget, impii autem corruent in malum:* Proverb. 24: 16.
 „ Quotidie actus tuos discute *curiosius*, (huc respiciens præcipit D. Basilius) &, si te peccatis obnoxium senseris, ad pœnitentiam citò confuge: nolo L. de vera Virg.
 „ ut protrahas peccatum tuum de die in diem, sed, si quid cogitaveris malè, in Deo pœnitentiam age, & „ velociter de corde tuo seca illud. *Ad vesperum demorabitur fletus*, inquit Psalter, *& ad matutinum lætitia:* Pf. 29: 6. Lætitia manè, quòd redierit dies, quo licebit tua Deo deferre obsequia, ulteriori animæ perfectioni
 ni

ni incumbere: at fletus vesperi in conscientia scrupulo ob negligentias tuas & commissos errores: „Illum tantum diem vixisse te computa, (suggerit „*Hom. 9.* Eusebius Emisenus) in quo voluntates proprias abnegasti, in quo malis desideriis restitisti, quem sine ulla regulæ transgressione duxisti. Illum diem te vixisse computa, quem non malitia, non invidia, non superbia commaculavit; quem non mendacii, non perjurii culpa resperfit, qui peccato non cessit, qui Diabolo repugnavit: illum diem vixisse te computa, qui puritatis & sanctæ meditationis habuit lucem, quem non conversatio tenebrosa mutavit in noctem: illum inquam diem applica ad vitam tuam, cujus usus pervenit ad animam tuam.

Utile verò est hoc Scrutinium ad detegenda animæ vitia & imperfectiones, quò radicitus excendantur, quò proinde Sarculo jure comparaveris: „Abscinde (post præscriptum hoc exercitium, in „*Supra.* D. Basilius) virgulta spinarum de agro cordis tui, ne defigant in te altas radices: scito quòd cor tuum, ager est Domini, excole eum cœlestibus disciplinis, & non finas zizania seminari. Quæ namque vitis, implacabilis est, cujusque votum, ut debet esse Virginum omnium: *Deficiant peccatores à terra, terra* „*Pf. 103:* „scil. cordis mei, & iniqui ita ut non sint, ac primum „35. „aliquod prodromum in animam irrepfisse deprehenderit, neutiquam fovebit, at quantociùs reluctabitur & expellet, æmulata Regem Jerichuntinum, qui „*Josue 2:3* „intellecto Israëlitarum exploratorum adventu mox in eorumdem excidium incubuit: imitata Herodem sed sine meliori, qui auditâ Regis Judæorum natiuitate in Bethleëm, in omnium Bethleëmitarum infan-

tium internecionem suorum militum gladios exacuit *Matth. 2:*
 & strinxit: quæ autem hîc negligens aut ignava, 16.
 digna est quæ è Virginum Albo expungatur cùm
 ea Virgini cura incumbat, quò sit sancta cor-
 pore & spiritu, cui vel maximè hoc conscientia
 scrutinium ancillatur, ideóque meritò inscribendum
 peccatorum omnium & vitiorum Exterminium, om-
 niumque virtutum ac perfectionis Seminarium, un-
 de & à SS. PP. & Asceticis Doctoribus tantâ instan-
 tiâ commendatum.

Cujus praxin, si cui ea non satis perspecta, bre-
 viter accipe. PRIMÒ te in Dei præsentia con-
 stitues, quò accuratiùs & sine palpatione aut conni-
 ventia perficiatur, cùm ei nihil occultum, nihil sit
 ignotum, *Omnia autem nuda & aperta oculis ejus, Heb. 4:13.*
 quos multò plùs lucidiores super solem, circum-
 spicientes omnes vias hominum, eorumque corda in-
 tuentes in absconditas partes describit Ecclesiasticus. *cap. 23: vers. 28.*

SECUNDÒ petes lumen quò tua tibi pateant er-
 rata: inquires cum Psalte: *Iniquitatem meam annun- Psal. 37:*
 tiabo & cogitabo pro peccato meo, rogabis cum Job: 19.
Responde mihi quantas habeo iniquitates & peccata, c. 13. vers. 22. & 23.
scelera mea & delicta ostende mihi.

TERTIÒ à tempore expergefactionis de hora in
 horam inquires in singulas cogitationes, verba & ope-
 ra: „Sedeat judicans justitia (ex D. Bernardo) stet *ad Fratres*
 „rea & seipsam accusans conscientia: nemo te plùs *de Monte*
 „diligit, nemo te fideliùs judicabit: manè præteri- *Dei.*
 „tæ noctis fac à temetipso exactionem, & venturæ
 „diei tu tibi indicito cautionem, vesperè diei præ-
 „teritæ rationem exige, & supervenientis noctis fac
 „indictionem: singulis horis secundùm communis
 Q insti-

instituti canonem sua distribue exercitia, cui spiri-
tualia spiritualia, cui corporalia corporalia, in qui-
bus sic exsolvat omne debitum spiritus Deo, cor-
pus spiritui, ut, si quid intermissum, si quid ne-
glectum, si quid imperfectum suo modo, suo lo-
co, suo tempore, non abeat impunitum vel irre-
compensatum.

Philipp.
2: 13.

Pf. 4: 5.

Exhort.
ad Virg.

Puncto 8.

QUARTO quæ benè gesta adverteris Deo
ascribes, qui operatur in vobis, ait Apostolus, &
velle & perficere pro bona voluntate: de iis autem quæ
perperam gesta deteguntur, teipsam confundes: „Vo-
luit homines omnes (ex illo Psalmi: *Quæ dicitis in cor-
dibus vestris in cubilibus vestris compungimini*, dedu-
cit D. Ambrosius) suorum debitorum esse censores,
ut &, qui publico testimonio non tenetur, seipsum
judicem, qui in occulto lapsus est, erubescat, &
aculeo quodam coërceat amaritudinis & pudoris.
Confundes inquam teipsam de multiplici gratiarum
abusu, veniam postulabis à Deo, eique emendam
polliceberis: &, quò cautior sis impostertum, certam
aliquam pœnitentiam, Eleëmofynam scil. cilicium,
disciplinam &c. tibi injunges: „Discas tibiipsi præ-
esse, & teipsum regere non alios, propriam vitam
ordina, mores tuos compone, teipsum judica, apud
teipsum accusa & condemna, nec impunitum di-
mitte excessum, tibiipsi esto durus, nunquam aliis,
in octo Punctis habet D. Bernardus.

Hæc de Examine generali, cui additum ab Asceti-
cis Scriptoribus (ut vocant) Particulare, quod cir-
ca particulare aliquod vitium, in quod te proniorem
agnoscis, versetur: in quolibet namque homine fe-
rè invalescit aliquod vitium plurimum scaturigo, quod
qui

qui radicatum vult in illud hoc particulare scrutinium instituat ejusque excidio advigilet juxta dicta puncto quarto præcedenti.

Itaque filiaæ meæ, cujus necessitatem audistis, utilitatem & praxin, sit vobis quotidianum hoc Examen: quæ namque crastinum sibi poterit polliceri? *si autem vias meas in conspectu ejus arguam*, dicit Job, c. 13: 15: *ipse erit Salvator meus*. Ideoque juxta Apostolum: *Quod si nosmetipsos dijudicavimus, non utique judicaremur*. Eoque judicio peracto subnectatur gratiarum actio pro diurna custodia tam sollicitè immeritis exhibita, vosque cum parentibus, amicis & reliquis, pro quibus vobis incumbit oratio, divinæ tutelæ, Deiparæ Virginis, Angeli custodis & SS. Patronorum patrocinii committite.

§ XIX.

De Somno.

Pasci eum inter Lilia, donec aspiret dies & inclinentur umbræ de Dilecto suo testatur Sponsa: *Dilectus meus mihi*, inquit, & ego illi, *qui pascitur inter Lilia* (hoc est, interprete D. Hieronymo, *inter Virginum candidissimos Choros*) *donec aspiret dies, & inclinentur umbræ*. Ibidem & ab iis pascitur piis affectibus & aspirationibus, fervidis orationibus virtuosisque exercitiis: eum namque pascit quicquid sustentat animam tuam, cùm is sit animæ tuæ vita, seu potius tua ex immenso amoris affectu sit vita sua: pascitur autem *donec aspiret dies & inclinentur umbræ*, quod est juxta literam noctuque diuque

Q 2

quomodo

Quomodo autem pascatur per diem huc usque tradidimus: nunc verò, cùm nox ingruat & Somnus Virgini obrepit ejusque oculos gravet, qualiter de nocte pascatur eam docebimus.

PRIMÒ dictis precibus vespertinis & relectâ crastinæ meditationis materiâ, ut manè inter induendum juxta præscripta §. 3. ita nunc inter exuendum piis se considerationibus occupabit, quas suggerent ipsæ exuviæ, æque sunt: modò, Protoparentum nostrorum denudatio ab originali justitia, eâ namque amissâ cognoverunt se esse nudos: detestetur eorum inobedientiam, cumque eam in baptismo iterum induerit, *quicumque enim in Christo baptizati estis Christum induistis*, concipiat firmiorem ejus custodiam: *custodi innocentiam* inquit David, & *vide æquitatem, quoniam sunt reliquiæ homini pacificæ*. Deponat vestimenta corporis, at animæ nonquam. Aliàs suspiret, ut, quomodo involucra corporis, ita exuat & deponat vitiosos animæ habitus, quibus in examine se amictam deprehendit: *Nunc autem deponite & vos omnia, iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro: nolite mentiri invicem expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis & induentes novum, eum qui renovatur in agnitionem secundum imaginem ejus qui creavit illum*. Nunc, Christi denudatio sive ad flagella in Prætorio Pilati, sive ad Crucem in vertice Golgothæo. Aliquando, denudatio corporis in hora mortis; utinam anima tunc non inveniatur nuda! & ne deprehendatur talis nunc allaboret: Non enim, ut testis est Apóstolus, cœlesti gloriâ superinduetur, nisi quæ vestita & non nuda fuerit inventa.   Subinde Operum

Gen. 3: 7.

Gal. 3: 27

Psal. 36:

37.

Coloss. 3:

8, 9, 10.

2 Cor. 5: 2

& 3.

Operum coram Deo denudatio, *in fine hominis* inquit Ecclesiast. *denudatio operum illius*: quot tunc 11. c. 29. deprehendentur fuisse vitia, quæ nunc virtutes apparent, quando justitias judicabit & in lucernis scrutabitur Jerusalem!

SECUNDÒ osculo terræ prius dato, quò, quid Gen. 3: 19 fuerit quidque futura sit, reminiscatur, dum cubile ingreditur non ut corpori blandiatur, sed ut alacrior in Dei sui obsequium exsurgat, sic se deferendam aliquando, cogitet ad sepulchrum, & ut nunc stragulis involvitur, sic se, fortè propediem, obruendam humo: quid namque stratum nisi sepulchrum, & somnus nisi vivi hominis sepultura: ideoque in manus Domini commendet spiritum suum.

TERTIÒ pijs conceptibus occupata somnum præstoletur: „ Certè solennes orationes cum gratiarum actione sunt deferendæ, (monet D. Ambros.) L. 3. de Virg. „ cùm è somno surgimus ... cùm denique cubitum „ pergimus: sed etiam in ipso cubili volo Psalmos cum „ oratione dominica frequenti contexas vice vel cùm „ evigilaveris, vel antequam corpus sopor irriget, ut „ te in ipso quietis exordio rerum secularium curâ liberam divina meditantem somnus inveniat. Formula honestæ Vitæ. *Ruminantem Psalmos*, habet Abbas Mellifluus *somnus te occupet, ut in somno somnies, te dicere Psalmos.* „ Cave in quantum potes serve Dei, (præcipit idem „ alibi) ne totus aliquando dormias, ne sit somnus „ tuus non requies lassæ sed sepultura corporis suffocati, non reparatio sed extinctio spiritus tui... „ iturus ergo ad somnum semper aliquid defer tecum „ in memoria vel cogitatione, in quo placidè obdormias, quod nonnunquam etiam somniare juvet,

vet, quod etiam evigilantem te excipiens in statum hesternæ intentionis restituat: sic tibi nox sicut, dies illuminabitur, & nox illuminatio tua erit in deliciis tuis, placidè obdormies, in pace quiesces, facilè evigilabis, & surgens facilis & agilis eris ad redeundum in id unde non totus discescisti. Sobrium enim cibum sobriumque sensum sequitur sobrius somnus: carnalis verò somnus & brutus & sicut dicitur lethæus abominandus est Servo Dei: de quo verò post congruam quietem facilè est sensus corporis & mentis evocare, & quasi servos domus patrisfamilias ad opera necessaria spiritui suscitare, & emittere, hujusmodi somnus tempore suo aspernandus non est. Haftenus D. Bernardus. Recogitet igitur Apostolorum somnum, dum in horto Gethsemani sanguinem Christus sudat & aquam. Videat in Emmaus duos discipulos eundem cogentem ut apud se maneat. Contempletur Virginum prudentum sollicitam curam in comparando oleo lampadibusque præparandis, quas imitetur: & fatuarum sollicitudinem, quam declinet: Verbo, perinde est quicquid animus voluit, dummodo natum sit, eum ad Dei virtutisque amorem inflammare, & à malo deterrere, ut juxta D. Basilium Hom: in Martyrem Julittam, *somni ipsi pietatis exercendæ meditationis quædam sint.*

*Ad FF. de
Monte
Dei.*

*Cant. 3:
6. 26. v. 9.*

QUARTO denique, cum de nocte evigilat, piæ cogitationes animum occupent: cum namque cogitare debeat Virgo ex præscripto Apostoli *quæ Domini sunt*, certè, si unquam aliàs, modò ad id se offeret occasio. Quærat itaque in lectulo suo per noctes cum sponsâ eum, quem diligit anima ejus, ea-

que cum Isaia desideret eum in nocte. Imitetur eum qui dixit: *Renuit consolari anima mea, memor fui Dei* *Psal. 76:* *& delectatus sum, & exercitatus sum, & defecit spiritus meus: anticipaverunt vigiliis Oculi mei, turbatus sum & non sum locutus: cogitavi dies antiquos & annos æternos in mente habui: & meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar & scopebam spiritum meum.* Æmuletur S. Augustinum, exclamatis: *O æterna veritas, & vera charitas, & chara* *L. 7. Con-* *æternitas! tu es Deus meus, tibi suspiro die ac nocte.* Et *fess. c. 10,* quò suspiriis suppeditentur motiva, recitet Salvatoris natales & cunas, ejusdemque indigentiam non habentis ubi caput reclinet, offerat ei cor suum & omnia sua: contempletur pastores mediâ nocte properantes ad præsep: consideret acta in Domo Cai-phæ; & quem straverunt peccata hominum, durissimum Crucis lectulum. Ex tenebris noctis metiantur tenebras exteriores, in quas ille abjicitur, qui sine veste nuptiali deprehendebatur: timeat similem pœnam, & ut evadat, *omni tempore sint ejus vestimenta candida, candor autem vestium,* ex sensu *D. L. 1 ad-* Hieronymi, *sempiternus, Virginitatis est puritas.* *versus* *Jovin.* *c. 16.* Audiat tot voces toto orbe Catholico Deo laudes concinentium, eorumque choro affectu sese aggreget, sibi dictum reputet illud Jeremiæ: *consurge, Thren. 2:* *lauda in nocte, in principio vigiliarum: effunde sicut* *19.* *aquam cor tuum ante conspectum Domini.* Insonet auribus ejus clamor ille mediæ noctis: *Ecce sponsus venit, exite oviam ei.* Tu una de Virginibus (inquit *D. Ambrosius*) quæ corporis tui gratiam *L. 3. de* *Virgin.* splendore mentis illuminas, tu inquam in cubiculo tuo, & nocturno tempore constituta semper medi-

tare Christum & ejus adventum omnibus sperato
Cant. 5: 2. momentis. Denique dormiat sed vigilet cor ejus,
 seu potius evigilet ad pulsum sui Dilecti: „ Quære
 in noctibus, quære in cubili tuo (urget idem Am-
 brosius) quoniam & nocte venit & pulsat januam
 tuam: vult enim te omnibus invigilare momentis,
 vult januam tuæ mentis patentem invenire: est &
 illa janua quam vult patere, ut aperiatur, ut reso-
 net os tuum laudem Domini, gratiam Sponsi, Cru-
 cis confessionem, cùm Symbolum recenset, Psal-
 mos, in cubiculo tuo concinis. Ergo cùm venerit,
 vigilantem te inveniat, ut parata sis. Dormiat caro
 tua, vigilet fides: dormiant illecebræ corporis, vi-
 gilet cordis prudentia, membra tua redoleant cru-
 cem Christi & sepulturæ odorem, ut nihil iis som-
 nus caloris infundat, nullos excitet motus. Ipsa
 est Anima quæ Christo aperit quam nulli vapores
 carnis exagitant: cùm hæc invenerit, sponsus trans-
 ibit. Anima tua illum sequatur, discedat à cubili
Exhort. ad Virg. suo, exeat in verbo ejus. Hæc S. Mediolanensis
 Antistes.

Tu itaque Virgo Deo sacra vis esse una, qualis
 esse debes, ex Liliis, inter quæ pascitur Sponsus ce-
 lestis *donec aspiret dies*, præscriptæ ascuesce præ-
 vestes exuens animos indue novos: corpus ad qui-
 tem componens vel ex ea evigilans piis consideratio-
 nibus mentem occupa: æmulare eorum studium
c. 7. v. 15. quorum speras consortium, qui in Apocalypsi ve-
 si sunt D. Joanni *ante thronum Dei, & serviunt ei
 die ac nocte in Templo ejus.* Iis te accense de quibus
c. 62. v. 6. Dominus apud Isaiam: *Super muros tuos Jerusalem
 constitui custodes, totà die & totà nocte in perpetuum*

non tacebunt. Quæ Christi Ancilla es, hominum famulas imitare, eæ non modò per diem ignem nutriunt, sed & vesperi in foco custodiunt, quò de nocte, si opus fuerit, & manè ad construendum novum expeditiores sint: difficulter enim in foco frigido aut sine reliquiis ignis flamma excitatur: eas inquam imitare, ardeat in te totâ die ignis charitatis, nutriatur is meditatione, lectione, oratione: *Amorem enim Dei in homine ex gratia genitum lactat lectio, meditatio pascit, oratio confortat & illuminat,* ex Ab- *Ad FF.*
bate Clarevallensi. Sed & indormitura pia aliquot *de Monte*
puncta ex jam assignatis aut etiam iis, quæ de die de- *Dei.*
votionis calorem vel charitatis ardorem nutrierunt, in foco cordis tui depone, eaque expergiscens quasi è cineribus resuscita, hoc est cum Psalte in pace in *Psal. 4: 9.*
id ipsum dormire & requiescere.

CAPUT III.

De Ascensu & Descensu hebdomadario.

§. I.

De Patre Spirituali.

Sraëlitis, qui ex Ægyptiaca servitute educeret quique eos in promissæ terræ possessionem immitteret, Moysen datum à Deo Ducem & Consiliarium produnt sacræ Paginæ: is namque aperuit eis mare rubrum ut aquâ *Q5*
divisâ